

Trash

Književni magazin
Broj 6 · Godina VII ·

AKADEMSKI LIST PRESSING
Specijalno izdanje

TRASH
Književni magazin
broj 6/2010

Glavni i odgovorni
urednik Pressinga:
Dejan N. Kostić

Urednik izdanja:
Dejan N. Kostić

Tehnički urednik:
Dejan Stojiljković

Lektor:
Marija Šurović

Sekretar redakcije:
Radica Opačić

Prepress&design:
Pressing prepress studio

Izdava :
STUDENTSKI - INFORMATIVNO
IZDAVAČKI CENTAR NIŠ

ISSN 1451-1584

Adresa: Šumatova ka bb, Niš

Telefon: 018/523-418

Fax: 018/523-120

E-mail: redakcija@pressing-magazine.com
trash_magazin@pressing-magazine.com

Internet prezentacija:
www.pressing-magazine.com

Žiro račun: 355-1027350-59

Godina VII, broj 6

Štampa: Euro Print, Niš

Tiraž: 300 primeraka

Zdravstveno upozorenje

I TANJE UBIJA.
SADRŽAJ OVOG ASOPA SA
ŠTETI LJUDIMA
U VAŠOJ OKOLINI

Gde je ôubre?

Velibor Petkovi
JEBAVAC PRED SUDOM
str. 08.

Vladimir Kecmanovi
DEO SIBIRA
str. 12.

Zoran Iri
PRECRTANO
str. 43.

KRATKE PRIJE SA
ZAPADNE STRANE

Edi Mati
JUGO&NOSTALGIJA
str. 50.

Goran Karanovi
FESTIVALUS
str. 60.

Miljenko Buha
SVE O JURI I BOBANU
str. 66.

Robert Mlinarec
MIRIS KNJIGE
str. 82.

Veselin Gatalo
KILO
str. 94.

Željko Bariši
KOLIKO I' JE?!
str. 103.

?eljko Bariši?
POGOVOR:
KRATKE PRIJE SA
ZAPADNE STRANE
str. 117.

Miljan Milanovi
JELLY ROLL
str. 120.

Dragan Drobnjak
KADROVI IZ BOKE
str. 129.

Miloš Grozdanovi
UZROK SMRTI NE POMINJATI...
str. 137.

Zlatibor Stankovi
SVE JE TO NAROD POPITI...
str. 141.

Dejan Stojiljkovi
ZASLEPLJEN SUNCEM
str. 148.

Aleksandar Nikolić Coa
SVETIRANDEL
str. 152.

SATISFACTION GUARANTEED

SPECIAL
OFFER

5.20 \$

4 95 \$

MORE DUCKS SMOKE
DUCKY THAN ANY
OTHER CIGARETTE

"If you
aren't 100% satisfied
with our fine line
of smoker, you
can take it up
with me!"

CLEARANCE

1 carton	\$ 45.90
5 carton	\$ 234.90
tobacco, 12g	\$ 2.40
tobacco, 40g	\$ 4.40
cigarette case	\$ 54.80

Velibor Petković

JEBAVAC PRED SUDOM

(Der Dachs kaputt)

Dragan:

-Znam da sam ispaо glup! Da smo kod ku e, u Srbiji, to mi se sigurno nikad ne bi dogodilo. Oterao bih ženu nerotkinju i doveo drugu. Ako ni ona ne može da mi ra a decu, napolje! Tu je tre a, etvrt a... A tu su i banje. Pametna žena zna, da ako njen muškarac ne može, koliko god se trudio, da je napumpa, tu su lekovite vode, za kupke i za pi e. Ne bih je ništa pitao, s kim je bila u sobi, odakle su drugi gosti, kakvi su konobari i kuvari, baš ništa. Nisam ni ja tolika budala! Ali ovde, u prokletom Štutgartu, šta sam drugo mogao da uradim, nego da zamolim komšiju za uslugu. Nije to smešno, nimalo, žena i ja smo mnoge no i proveli pla u i, a onda zorom na arbajt. Badava što sam mlad, nisam ni tridesetu napunio, na gra evini nekoliko puta umalo nisam pao sa skele od umora i tuge. Jedno vreme sam se ak nosio mišlu da se stvarno zanesem i poletim dole, kao slu ajno. Šta e mi život, za koga dirin im, ako sve to nemam kome da ostavim? Pet godina braka, hej - pet godina i ništa! Svaku no , sem kad ženi do u oni dani, pokušavaj ovako, pa onako, ja odozgo, odozdo, sa strane, pa po nekoj knjizi, sramota me i da pri am kako i šta smo radili, i opet moja Milena ne ostade trudna. A drugi, samo ga metnu i eto je beba! Još kukaju, nisu planirali, pa trk na abortus ili dete u dom. Nema pravde, ni u emu, pa ni u jebanju. Em mi doktori uzeše pare i rekoše da sam sterilan, em platih komšiji dve hiljade evra, pa upropastih i sebe i njega. Dobro, i žene, ali one e da se sna u, vidre su to. A nas dvojica se povla imo po sudu, ne e skot da mi vrati pare. Kaže, ja sam to poštено odradio! Dao sam sve od sebe, tako nisam jebao ni ro enu ženu! Skot, bolje da sam platio nekog Grka ili Tur ina, a ne našeg Srbendu, zinulo mu dupe za pare.

Milena:

-Da se razumemo, ja sam od po etka bila protiv toga!

Nemamo decu, pa sta, nismo ni prvi, ni jedini. Nije da ja nisam mogla da se snadem, ovde u kuhinji gde radim ili preko leta, kad idemo na odmor u Srbiju, ali nisam htela. Racunam, bolje je da usvojimo neko siroce, kad mogu one filmske zvezde, pa mozemo i mi. Sevap je! Ali ovaj moj Dragan zapeo da ga sam napravi, pa Bog! Toliko me izmucio, svaki dan i svaku noc, ogadio mi se muski rod. Pa kad mu rekose nemacki doktori da je jalov, tek tu malo danuh dusom i odmorih telo. Jedno vreme sam sama sebi bila gadna, sta sve nismo po celu noc radili. Jos kad se ovom mom desi da ne moze, a hoce, e to su bile muke, ko porno igre bez granica, necu o tome ni da pricam. „Usta puna snjega“, sto kaze komisija Goran, on ti je nas covek, ali iz Bosne, crko dabogda! Njih ti se dvojica dogovorise, uz prokletu rakiju, za tu vestacku oplodnju, a ja umalo da presvisnem. Posle ispade da je to mnogo skupo i nesigurno, pa Svjetlana u sali predlozi da to radimo kod kuce, u njihovom stanu. A ove dve budale, moja i njena, odmah prihvatile. Jebali bi se za evro, prokleti bili, u sta me uvalise. Na sudu se svi smeju kad krenemo da im pricamo sta smo zamislili i kako smo to radili. A niko ne popusta, ni moj Dragan, ni komisija Goran, seme im se zatrlo!

Goran:

-Ono, ja jesam Bosanceros, budaletina s alatkom ko iz vica, ali niko ne konta da je meni najteze! Mene je, ljudi, zadesila elementarna tragedija, bas prava! U najboljim sam godinama, tek sam uzeo trideset petu, imam dva zlatna djeteta, sina i curicu, lijepu zenu i sad, najednom, sve je dim i magla! A zasto? Jer sam dobar kao kruh i ne umijem da covjeka odbijem, ma sta me molio. Cesto smo Dragan i ja rakijali, jal kod mene, jal kod njega, uvece uz kakav fudbal. Dobro, bilo je i pive, kad je bas vruce, a i Svjetlana mi je iz marketa donosila stalno razne sorte, kad je nekakva akcija, pa je jeftino. Ona radi za kasom i ne voli kad se stan usmrdi na sljivu i lozu, kaze da smo u kulturnoj Svapskoj i da treba da pijemo sto i oni. Ali, to sad nije ni vazno, nego ono prvo: Dragan me na koljenima, njegovim naravno, molio da mu spavam sa zenom. Ja mislio, napila se budala, a on stvarno. Vadi neki papir iz bolnice, place da je jalov, daje mi dvije hiljade evra da mu ucinim. Kaze, uzmes epruvetu, napunis je, doktori obave oplodnju i niko nista ne zna. Milena se krsti i psuje, a ova moja dobacuje: - Sta ako ne ukrese iz prve, morate to detaljno razraditi! Jeftinije je to na starinski nacin, put pod noge, pa kroz noge. Put ljubavi cesto vodi izmedu koljena, kaze da je reko neki Lao Ce, ko biva Kinez.

I tako ti mi napravimo plan i sve na papir metnemo, pa se još i potpišemo. Pravi ugovor! Ne u da sutra ispadne kako sam ja to od svoga eifa handrio, onako iz meraka. U narednih šest mjeseci, tri puta sedmi no, Milena i ja smo raditi na oplodnji u njihovom stanu. Tako smo napisali, glupo je na papir staviti rije „jebanje“. A njihov stan, to je zbog moje djece. Dobro, Svjetlanine! Ne mogu još da se odvinknem od tog „moje“. Zna i, tri puta sedmi no, za šest mjeseci, s pauzom kad joj do e „tetka“. Tako kod nas zovu menstruaciju. Sve sam zapisivao, nabrojao sam 72 jebanja. Dobro, znam, pokušaja oplodnje. Ali ništa, nije bilo rezultata. Jesam li ja za to kriv? Dao sam sve od sebe, Milena mi je svjedok, da sam tako navaljivo na moju Svjetlanu, možda bismo još bili zajedno, bez obzira na sve. Dobro, možda i ne bi, ali bi me barem po tome pamtila.

I sad, poslije svega, Dragan bi da mu vratim pare. Koje crne evre, sve sam to potrošio na djecu, da ih ljudski obućem i pošaljem u te škole u prirodi, ko da je njima iz Bosne stalo do nekakve prirode. Nema para, kaputt! A nema ni mene, osim kao tužene stranke na sudu. Jebeno tužne, pretužne!

Svjetlana:

-Sjeba nas jebanje! A sebe najviše krivim. Kad je Dragan, onako blesav, zapeo da ima djecu kao što su moja, ja se izlanuh i predložih da Milena legne pod mog Gorana. Otkud sam mogla znati da su sve troje teške budale. Pristade Dragan, pa i Goran - a što ne bi, ali i Milena se poslije nekoliko dana popišmani i odluči da proba. Da se napravim ljubomorna, kasno je, sama sam to predložila. Još sam se zajebavala da je glupo da mu šeta unu u epruvetu, gledaju i u Mileninu sliku. Bolje pravo u original! Al nisam ni slutila da ih je život u Njema koj toliko pokvario, da e još i plan da prave i ugovor da potpisuju. Doduše, Goran nije baš ispunio plan do daske zbog Mileninih „crvenih dana“, ali je 72 solidan broj, ako mu se ura una i rad kod kuće, ubacio je stotku za pola godine, efikasan strijelac ko nikad! I taman kad sam pomislila da je šegi došao kraj, Dragan se zabrinuo što mu žena i dalje nije trudna, pa je poslao ovog mog mulca kod onog svog doktora za sterilitet. Sekira se ovjek za ženinog jeba a, ima li to igdje u svijetu? Joj, jadna li sam, tu ispadne da je i Goran sterilan, jalova ga majka rodila! Iskreno, znala sam da jedno dijete sigurno nije njegovo, ali za ovo drugo samo sam sumnjala. Sin je od onog finog gospodina što tako nježno izgovara moje ime: „Svjeteetlaaaaa! (Ko da je odrasto pod mostarskim kišama.) A kći, pa šanse su bile pola-pola da je od mog šefa hipermarketa ili

Goranovo. Kad ono, Srbi jeba i, ali bez muncije!

I šta sad, ljudi-miševi? Dragan tuži Gorana da mu vrati dvije hiljade evra, a Goran traži razvod na moju štetu. Samo još fali da Milena traži odštetu za pretrpljenu duševnu bol, što je uzalud jebana, gaje i lažnu nadu u preporod braka! Al nek ide sve u maj inu, najgore mi je što djeca plaču, jer ih zezaju u školi. Bili smo na svim njemačkim televizijama, a i po novinama. Ne znam, ne slušam radio, samo se bojim da ovo naše ne objave mediji u Srbiji i Republici Srpskoj, onda nam stvarno nema ni povratka, ni života.

Vladimir Kecmanović

DEO SIBIRA

I

Noc je tip sa kapuljacom na glavi.

Usta se razvlace u kez.

Kao da kazu:

Sta je bilo, decak, kisa pada, a?

To su tvoja usta.

Tvoja je i glava koja se podize prema nebu.
I dlan koji se pruza ne bi li na njega pala koja kap.

Ne, ne pada kisa.

A tipu kapuljaca nije samo na glavi. Nego - navucena na facu. Do ispod nosa.

Nemas pojma kako je uspeo da te vidi. Kroz kapuljacu.

A uspeo je.

Jer ti je prerecio put. Skinuo kapuljacu. Uhvatio te za ruku.

I rekao:

Hej.

Frka je kada ti tip bez lica prepre i put.

ak i ako si stondirana.

I ako tip bez lica dobije lice. I glas.

I ako su ti lice i glas poznati.

Tvoje o i.

Na tu em licu.

I tu a tvoj nos.

Glas koji znaš otkada znaš za sebe.

Tata!

Hej ti, kažeš. Otkud ovde? Ništa, kao, interpol. Poternica, ovo-ono.

Uvla i te u haustor pored kog je stajao. Privla i tvoje lice svom.
Zagleda ti se u o i.

Ruku, koju je držao nežno, sada ti žestoko stiš e.

Drogirana si, kaže besno.

Jok, ti si, kažeš.

Ruku kojom ne stiš e tvoju, podiže u vazduh. Kao da zamahuje.

Kad si stondirana, refleksi su ti spori.

Pa ipak, brži od pameti.

Trzaš se. Povla iš glavu. Podižeš ruke. Kao - štitiš lice.

Ose aš kako ti se u glavi bistri. Kao da si popila žestok šamar.

Ose aš kako ti se krv penje u glavu.

Povla iš ruku iz njegove.
Stežeš šake u pesnice.
Unosiš mu se u facu.

Šta je bilo, kažeš. Da ne eš da me udariš?!

Gledaš kako se tvoje o i na njegovom licu šire. Kao da je zbumjen.
Gotovo - kao da ga je strah.

Sine, kaže, znaš da te nikada nisam udario.

I još:

Nemoj da jedeš govna.

Tvoje o i na njegovom licu te netremice posmatraju. Kao da te hipnotišu.

Hajde da se ne sva amo, kaže. Znaš i sama da nije vreme za zajebaniciju.

Spušta ti ruku na rame. Grli te.
Opet ti se zagleda u o i.

Slušaj me dobro, kaže. Sve e da bude u redu. Samo moraš da me slušaš.

Ideš s mojim prijateljem koji e nekoliko dana da pazi na tebe, kaže.
Dok ja ne raš istim ovo sranje.

To je najpouzdaniji ovek, kaže. Dok si s njim, ništa ne može da ti se desi.

Nemoj ništa da brineš, kaže. Držim stvari pod kontrolom. Tvoje je samo da nekoliko dana ne praviš gluposti.

Obe ao sam i Mirjani, kaže. Posle ovoga je pizdrijama kraj.

Podiže ruku uvis. Maše.

Odnekud se pojavljuje visok tip. U koznoj jakni.

Cale mi spusta ruku na rame.

To je Miki, kaze. Miki, ovo je moja princeza. Da je cuvas ko oci u glavi.
A ona je obecala da ce da te slusa.

Miki je klimnuo glavom.

Kao, pozdravio me je.

Kao, slaze se sa caletovim recima.

Lice mu je kamen. Izgleda stvarno opasno. Dzems Bond varijanta.

Kazem:

Nista nisam obecala.

Cale me steze. Nezno, ali cvrsto.

Onda sada obecaj, kaze.

I jos:

Molim te ko boga!

Prvi put ga vidis zabrinutog. Prvi put cujes kako mu glas drhti.

Da li si klimnula glavom?

Da li mu se ucinilo da si klimnula glavom?

Da li glumi kako mu se ucinilo da si klimnula glavom?

Hvala ti sine, kaze. Pametna tatina cerka.

Ljubi te u celo.

Stisce Mikiju ruku.

Navlaci kapuljacu na lice.

I nestaje u mraku haustora.

11

Mikijeva ruka koja se podiže.
Kao - daje znak da ga pratiš.

Tvoja noga koja kreće. Pa stane.

Mikijeva glava koja se osvrti. I ruka koja se pretvara u trougao.
Kao - otkupeš da mu se okašiš.

Stoji.

Stojiš.

Ruka se ispravlja. Hvata te za ruku. Druga Mikijeva ruka te hvata za šaku. A prva se opet zatvara u trougao. Oko tvoje ruke.

Okašila si mu se.

Prelazite ulicu. Ulezite u prolaz između dve zgrade.
Tano preko puta haustora u kom je nestao ale.

Ulezite u dvorište. U dvorištu su kola.
Bezvezan BMW.

Trougao oko tvoje ruke se ispravlja. Ruka ti, kao mrtva, pada na bok.

Miki otključava vrata BMW-a. Daje ti znak da sedneš.

Kola su mi parkirana na kraju ulice, kažeš. Jebi ga, šta s njima.

Kaže:

Cini mi se da je to sada najmanji problem.

Vec je obisao kola i otvorio svoja vrata.

Seda i pali motor.

Nalakcuje se na suvozacevo sediste. Strelja te pogledom.

Mala, kaze, ulazi i ne zajebavaj.

Kazes:

Sis!

U mraku ne vidis njegovu ruku koja hvata tvoju.

Samo osecas stisak koji te uvlaci u kola.

Padas na sediste. Potruske. Cujes vrata koja se zatvaraju.

Trzas se kada kola naglo krenu.

S mukom se okreces dupetom prema sedistu. Podizes se i sedas.

U ocima ti bleste ulicna svetla.

Vices:

Je li, bre, majmune, je l ti cale rekao da me cuvas il da me mlati!?

Glas mu je apaurin.

Kaze:

Zaboravi caleta. I potrudi se da me ne nateras da te mlatim.

III

Uli na svetla mi još neko vreme igraju pred oima.
A onda - mrak.

Tu i tamo, opet bljesne poneko svetlo.
Valjda - farovi kola pored kojih prolazimo.

Pojma nemam koliko dugo se vozimo.
Kad si razbijen, boli te uvo za vreme.

Zato i volim da se razbijem.
Ono: trenje venost, venost je tren. I tako to.

uti - kao zaliven.

Kažem:

Ti si neki mnogo razgovoran tip.

A on:

A ti si drogirana ko dupe.

A ja:

Opa, poeli smo i da psujemo.

A on:

Što ne šmr eš belo, ko sve bogate devojice? Šta e ti ta sranja?

A ja:

Belo dize, ja volim da me spusti.

A on:

Ti si, kao, retro riba?

A ja:

...

Nemam pojma sta ja kazem.

Ili, mozda ni on nista nije rekao.
Mozda ga nista nisam ni pitala.
Mozda sam razgovarala sama sa sobom.

U polusnu. Ili u snu.

IV

U krevetu sam. Pod jorganom.

Secam se: izvukao me je iz kola. I vodio po travi. I uveo u neku kucu.

To je - bice - kuca u kojoj sada lezim.

Gledam u tavanicu od drveta.

Drvo deluje mocno.
Zesca lamperija.

Krevet je udoban. Glava mi je teska.
Treba mi vremena da je pomaknem.

Ne vidim nista osim lamperije na kojoj se nije stedelo.

Gledam sare na drvetu.

Pokusavam da od njih napravim sliku.

Ne ide.

Pogled mi je mutan.

Umesto jedne sare, vidim dve.

Ipak, cini mi se da uspevam.

Od duplih sara pravim brezuljke. Koji talasaju.

I oblake. Koji talasaju nad brezuljcima.

Decija posla.

Pomicem glavu. Glava me boli.

Vidim sobu.

Mocan brodski pod pod mocnom lamperijom.

I spanski zidovi.

Pre dvadeset godina, to je bilo in, rekao bi Dzejson.

Za pedeset ce da bude retro.

Sada je aut.

Na brodskom podu je rusticani cilim.

I jedan kic-sanduk koji glumi kovceg sa blagom. Sa bravom i kljucem od laznog zlata.

Na kovcegu je televizor.

Pored kovcega, u cosku, gori kvarcna pec.

I to je sve.

Neko je sagradio kucu da se kurci, i poceo da se kurci sa uredivanjem,

pa na pola posla otisao da se kurci na drugom mestu.

To ne bi rekao Dzejson, to kazem ja.

Osecam da me leda i bulja bole od dugog, nepomicnog lezanja.

Pridizem se da promenim položaj. Podupirem se rukom. Ruka me boli.

Pored kreveta u kom lezim, ugledam stocic.

Znaci, i stocic je tu.

A na stocicu je - daljinski upravljac.

Pomicem drugu ruku da ga dohvatom.
I druga ruka me boli.

Hvatam ga i pocinjem da pritiskam dugmice.

Mrtav je.

Daljinski upravljac? Ili televizor?

Vracam daljinski upravljac na stocic.
Ponovo se izvaljujem na leda.

Otkrivam se.

Vidim da lezim u pantalonama i kosulji.
Cipele mi je, valjda, on izuo. On mi je, valjda, skinuo mantil.

Spustam glavu na jastuk.

Gledam brezuljke i oblake koji talasaju na lamperiji.

Zamisljam sebe kako, u polusnu, mrtva drogirana, bauljam po travi.
Dok me on pridrzava. I uvodi u kucu.

Pitam se koliko dugo sam spavala.
Pokusavam da mu se setim lika.

Pitam se gde je sad.

Onda se pitam kako znam da je to po cemu sam bauljala bila trava.
I - cini mi se da se prisecam kako je trava bila osvetljena. A kuca
mracna.

Da li zato sto je spoljasnje svetlo bilo upaljeno?
Ili zato sto je on upadio baterijsku lampu?

Ili nije gorelo nikakvo svetlo? I trava nije bila osvetljena?

Vise se nista ne pitam. I nicega se ne prisecam.

Samo lebdim po brezuljcima i oblacima.

Od drveta.

v

Zvuk kljuca koji se okreće u bravi.

Vrata koja se otvaraju.
I on koji se pojavljuje na vratima.

Dzems Bond - Miki.

Dzukac u koznoj jakni.
Sa tanjirom u ruci

Glas mi zvuci kao da dolazi iz bureta.

Dok izgovaram:

Sta je, bre, ovo, drzis me zakljucanu?!

Ne, nisam uspela da mu se setim lika. Izgleda mnogo bolje od mutne

slike u secanju.

Kaze:

Ne smem da te bacam u iskusenje.

I njegov glas zvuci kao da dolazi iz bureta.
A kozna jakna na njemu uopste ne deluje dzukacki.

Nijedan detalj ne znaci nista sam po sebi, rekao bi Dzejson.
Ista stvar moze da stvara najrazlicitije utiske.
Sve zavisi od konteksta.

Prilazi mom krevetu i spusta tanjur na stocic.
U tanjiru su dva sendvica.

Uzmi, kaze, od juce nisi nista jela.

Kazem:

Ako mislis da ces time da se izvadis sto me zakljucavas, malko si se zajebao. Da ne pricamo o tome da si me nocas tukao. I psovao mi caleta.

Faca mu je nepomicna.

Ni besa, ni straha.

Fiksira me pogledom

Dok izgovara, tiho:

Nisam te tukao, nego sam te zamolio da me ne teras da te tucem. I nisam ti psovao caleta, nego te savetovao da ga na neko vreme zaboravis.

A onda, jos tise:

Ali, ako bas insistiras: Jebem ti caleta.

Ops!

Osecam kako mi se grlo susi.
I glas mi ne zvuci kao da stize iz bureta.
Hrapav je i bolecivo mazan, kao glas droljice koja se slihta.

Dok izgovaram:

Zedna sam.

Fiksira me pogledom jos jedan tren.
A onda se prene.

I kaze:

Na to sam potrpuno zaboravio.

Ustaje i kreće ka vratima.

Kaze:

Nemoj da izvodis gluposti, odma se vracam.

A onda odlazi iz sobe, ostavivši vrata otvorena.

VI

Ustajem iz kreveta. Brzo i odlucno.
Jedva da osecam tezinu i bol u glavi.

Bes je jaci od mamurluka.

Skidam zguzvane pantalone u kojima sam spavala. I kosulju. I carape.

Bacam ih na pod.

Ostajem u minimalnim gamicama i brusu.

Sa' emo da vidimo kako ti stojiš sa iskušenjima, izgovaram glasno.

Ležem u krevet:

Ulazi, sa bokalom u jednoj i ašom u drugoj ruci.

Jednu golu nogu prebacujem preko druge.
Jebozovno ga posmatram.

Kratko me posmatra, kao predmet. A onda skrene pogled.

Da li to primećujem da se lice od kamena malko zarumenelo?

Ako nije, onda je stvarno od kamena.

Kao da se ništa neobično ne događa, spušta bokal i ašu na sto i ,
pored daljinskog upravljača i tanjira sa sendvičima.

Zaboravio sam da kupim nešto za piće, kaže. Otiđi i u kasnije.

Okreće se i kreće prema vratima.

E, pa, nećemo tako.

Ključaru, izgovaram jeba kim glasom. Zar ne eš da potrošiš svoju robinjicu?

Ne osvrnu i se izgovara:

Pokrij se, dete, prehladi eš se.

Da jebeš aleta, može, kažem. A erka te ne zanima.

Osvrće se i kaže:

Tako ti je s nama homoseksualcima.

Opa, igramo zestoko.

Jak na recima, a muda se stisla, kazem. Sta je, ipak nemas petlju da se zajebavas sa gazdinom cerkom?

Sada me dugo posmatra. Detaljno. Kao robu u izlogu. Od glave do pete.

Pratim mu pogled.

Zainteresovan, mozda prekoran. Mozda, cak, i topao ali - bez trunke pozude.

Mozda je stvarno peder.

Besno se pokrivam jorganom.

Na licu mu se javlja nesto sto lici na osmeh. I - samo sto se javilo - nestaje.

Da se razumemo, kaze. Meni niko nije gazda.

To cisto da ne bi bila u zabludi, kaze. Inace, tvoja stvar, mozes da pricas sta hoces.

Samo, kaze, vodi racuna da nisam raspolozen da slusam sranja. Pa ces sranja morati da pricas sama sa sobom. Posto, osim sa mnom, nazalost, neko vreme neces moci da pricas ni sa kim drugim.

Moje je da dodem i donesem ti hranu i pice, kaze, posle mogu da odem. A da li cu da odem - to zavisi od tvog ponasanja.

Tus.

U, jebo te, kurcim se neuverljivo. Ne znam sta cu bez tvog drustva.

Sleze ramenima. Kao, moja stvar.

I jos nesto, kaze: ne racunaj na hranu i pice ako ne budes pristojno

obucena.

Krimos, zastitinik reda i morala.

Izlazi i zatvara vrata. Okreće kljuc u bravi.

Kljucaru, dovikujem. Izvinjavam se na izrazu, gde je planirano da pisam?

Otključava vrata. Proviruje u sobu. Pokazuje prstom iza mojih leda.

Tu ti je vece, kaze. Unutra ti je cekić za zube, pasta, i te stvari.

Osvrcem se.

U cosku pored kreveta, iza svojih leda, stvarno vidim vrata.

Cujem druga vrata koja se zatvaraju i kljuc koji se okreće u bravi.

Ako ti treba još nesto, lupaj, dovikuje Mikijev glas koji se udaljava.

VII

Lupam.

Cujem korake koji se penju - stize uz stepenice.

Vrata se otključavaju i otvaraju.

Prvi put, pogled mu je iznenaden i ljut. Usmeren na moje gole noge.

Izlazi i zatvara vrata.

Cujem zvuk kljuca u bravi.

Hej, vicem, ne izazivam te, stvarno sam zaboravila da se obucem.

Dobro, porucuje glas sa druge strane vrata. Javi kad se obuces, ja cu da dodem.

Rezim:

Iskoristi to vreme da mi pronades tasnu. Ili i tasnu treba da zasluzim lepim ponasanjem?!

Koraci se spustaju niz stepenice. Navlaczim pantalone i kosulju.

Vraca se sa tasnom. Odmerava me pogledom, kao razredni staresina.

Uzimam mu tasnu, izvlaczim kutiju sa cigaretama i upaljac, vadim cigaretu.

S gadenjem gleda kako pripaljujem.

Krimos - sportski tip. Takvi mi najvise idu na vaginu.

Uvlaczim dim do jajnika. Onda izbacujem deo od kog pravim kolut, pa kroz kolut pustam ostatak dima.

U glavi mi se muti, grlo me grebe. Ispastam grehe prethodne veceri.

Ipak, nastavljam da zestoko dimim. Bezobrazno ga fiksiram pogledom.

Kaze:

A da ti donesem nesto da zavaris?

Kazem:

Ako biste bili ljubazni.

E, pa, kaze, taj film necete gledati.

Tek sada osecam kako me hvata gadna zed.

Sedam na krevet. Uzimam bokal, sipam vodu u casu. Ispijam je na eks. Pa jos jednu.

Muka mi je.

Slusaj, idiote, kazem. Koliko sam shvatila, tvoj zadatak je da me cuvas dok cale ne rascisti sranje u koje se uvalio.

Boli te kurac, kazem, sta cu za to vreme da radim! Ako mi se drogira, drogiracu se, ima da crknem ako hocu!

I moli boga sto sam mamurna ko dupe, kazem, pa jos nisam polomila jebena vrata koja zakljucavas, i sisla dole da ti jebem mater!

Toliko uspevam da izgovorim.

Zatim pokusavam da povratim dah a da ne povratim.

Kamena faca kao da je zadovoljna onim sto vidi i cuje.

Ne mogu da ti dozvolim da se drogiras zato sto mi je zadatak da te sacuvam zivu, kaze. Osim toga, nikada se nisam bavio dilovanjem, pa necu ni sad.

Kamena faca koja se kvarno osmehuje.

Ako ti je ostalo nesto tog sranja od sinoc, kaze, slobodno uzmi, kuca casti.

Kazem:

Dubre, mislis da nisam provalila da si mi rovio po tasni.

Kvaran osmeh se ne skida sa kamenog lica.

Blefiras, kaze. Dobro je da si se uopste setila da si imala tasnu.

Ti blefiras, kazem. Znas da u tasni nema dopa, cim se tako kretenski

smeskas. Znaci - rovio si. Ili mozda hoces da kazes kako si vidovit?

Mozda hocu da kazem kako sam dobro obavesten, kaze. Pa znam da nikada sama ne kupujes dop, nego se odvaljujes kad ti ga poture pod nos tvoji kretenski prijatelji.

Tus!

Kad su u pitanju bogati kreteni, kaze - onda oni caste. Kad su kreteni siromasni, castis ti.

Tus! Tus!

A onda im, kaze, kao prava mala bogatasica, poklonis ostatak. Ima se, moze se. Siroko.

Tus, tus, tus!

Je li, kazem, jesи ti krimos ili policajac?

Kaze:

I jedno i drugo. Ili - malo jedno, malo drugo.

Suuuper, kazem.

Nisam rekao da je super, kaze. Samo sam rekao da je tako.

A onda:

Da li je to sve zbog cega ste me zvali?

Pa, rekla sam ti, kazem. Ako me jos jednom zakljucas, polomicu vrata. Ako ne uspem da ih polomim, iskocicu kroz prozor.

I jos:

Budi siguran da se ne salim.

Prilazi krevetu i seda pored mene.

Jasno mi je da se ne salis, kaze. Nocas sam te zakljucao da se, ako se slucajno probudis, pa pocnes da bauljas, ne polomis niz stepenice.

Posle sam te zakljucao zato sto si me iznervirala, kaze. A i zato sto sam hteo da izadem iz kuce.

Inace, kaze, nisam manijak. Naravno da necu da te zakljujavam.

I jos:

Je li to ok?

E tu sam te, na krevetu, cekala.

Ok je, kazem. Samo bez preterane intimizacije.

Ustaje s kreveta. Polako. Da ne ispadne kako je skocio kao oparen.

Krece prema vratima. Gleda na sat.

Kazem:

A cetkica, pasta i sapun u kupatilu? Cenis ga da je to sve od kozmetike sto mi treba?

To je za pocetak kaze. Napravi spisak sta ti jos treba, ali vodi racuna da smo u zescoj vukojebini.

Sve sto mogu da ti nabavim, nabavicu ti sutra, kaze. Danas je kasno, samo sto nije pao mrak.

A televizor, kazem, nema sanse da zivne?

Prilazi televizoru, podize gajtan. Ukljucuje ga u steker.

Kaze:

Bez struje - tesko.

Uzimam daljinski upravljač i pritiskam dugme.

Ništa se ne dešava.

Ovom modelu, kažem, izgleda ni struja ne pomaže.

Pritiske dugme na televizoru. Pojavljuje se slika sa snegom. Ton - šušteći.

Ali, može da se nasluti šta tipovi govore. I da su tipovi koji govore Hrvati.

Nije mrtav, kažem. Samo je malo retardiran.

Pritiske dugme na daljinskom upravljaču, ista ja ina zvuka, isti tipovi žvački u istu, slabo razgovetnu žvaku.

Prilazi i uzima mi daljinski upravljač iz ruke. Otvara ga, a kaže:

Kaže:

Sutra uđu da kupim nove baterije. Sad idem da namestim antenu.

Samo što je izašao iz sobe, ujem kako korađa po krovu.

Uđe se angrijanje - sneg na televizoru postaje ređi.

Više tipova i jedna riba sede u studiju. S vremena na vreme, kamera snima publiku.

I ton postaje razgovetniji - ujem da žvački o Džoniju Štuliđu.

Ujem kako Miki silazi s krova.

Proviruje na vrata.

Je li sad bolje, pita.

Malo, kažem.

Jebi ga, kako je, tako je, kaže. Gledaj televiziju, idem na svež vazduh,

brzo se vracam.

Zaključacu samo ulazna vrata, kaze. Ne zbog tebe, nego - jebi ga - ipak smo u sumi.

Ako hoces, razgledaj kucu, kaze. Mada, nemas bogzna sta da vidis.

Bolje lezi tu i leci se, kaze. Sutra, kad dodes sebi, mozemo da idemo u setnju.

Ustajem i spustam se na kolena. Plazim jezik i dahcem kao kuce.

Osmehuje se. Odmahuje rukama.

Kao - priznaje poraz.

Odlazi.

VIII

Tipovi na televiziji pocinju da se svadaju.

Jedan tip pokusava da objasni kako Dzoni Stulic bas i nije takav genije kao sto se misli.

Ostali sagovornici i publika uglaš mu jebu kevu.

Za tim Dzonijem matorci u Srbiji nacisto lude.

Izgleda da su u Hrvatskoj po tom pitanju jos ludi.

Ne znam mnogo o tipu. Džoniju. Ali - moram da priznam da dobro izgleda. Ima neki zajeban pogled. Vidi se da ima nešto u glavi. Ako mu i hipi frizura dobro stoji.

Ustajem sa kreveta. Protežem se. Prilazim prozoru. Sumrak je počeo da pada.

Dobro jutro!

Otvaram prozor. Šiba me svež vazduh. Udišem, duboko.

Napolju je - šuma. Ali, ne mnogo gusta. Drveće - listopadno. Lišće počelo da opada. Teren - brežuljkast.

Kroz drveće proviruju livade.

Pejzaž krava i trava, što bi rekao jedan matori džanki.

Neopisivo uobražen i dosadan.

Davio me je u jednom klubu, jedne noći. Barem dva sata je ponavljao taj, jedan te isti stih.

Ovde su samo drveće i trava. Krava - nema.

Ni kuća. Osim kuće u kojoj sam zarobljena.

Ni automobila. Osim BMW-a, koji стоји на zemljanom putu pored kuće.

O ljudima - da ne govorimo.

Ako ne uzimamo u obzir Mikija. Koji se tu i tamo pojavljuje između drveća.

Džogira.

Matori zlikovac. Mrzi duvan i gudru. Održava kondiciju.

U trenerci i patikama.

Ja sam u jednim jebenim pantalonama i jednim jebenim gamicama, a gospodin je poneo i garderobu za sportske aktivnosti.

Pored jednog drveta staje da se odmori.

Ali, šta to moje o i vide:

Razvezuje u kur na trenerci. Šora.

Obuhvatio ga je šakom.

I - in i mi se - ima pune ruke posla.

Ili se, ipak, još uvek dobro vidi, ili tripuju sumrak, daljina i moja kurvinska mašta - ispod šake ima još mnogo korisnog sadržaja.

Vra a ga u ga e, vezuje u kur. Nastavlja da tr i.

Pošto se istr ao, seda na panj, nedaleko od ku e. Držanje u sede em položaju - za desetku. I to na difu.

Ne vidi me. Gleda u daljinu.

Iako mu se u mraka jasno ne vidi lice, vidi se da nije kreten.

Kao što ve ina dobrih frajera jesu. Kreteni. Koji, uz to što dobro izgledaju, još i džogiraju. Pa im ni to nije dovoljno, nego se drže kao da su upravo položili ispit iz fiskulture.

Sa odli nom ocenom.

Ludak, verovatno, jeste.

Kao divlji tip koji lovi po šumi i jebe se sa ljubavnim mukama. U knjizi koju mi je dao Džejson.

I koju je napisao tip koji je bio nacista. Pa mu, kad su sjebali naciste, zabranili knjige. Pa kasnije ukapirali da je nacizam nacizam, a da su knjige knjige.

Pa opet po eli da ga itaju.

Ludak, verovatno, jeste, ali kreten sigurno nije.

Ve eras stvarno po inje da pada kiša.

Ludak sa panja ustaje i kreće prema kući.

IX

Danas ja sedim na panju.

Kucence koje je gospodar izveo u setnju.

Samo sto, umesto kucenceta, po travi trckara gospodar. A kucence, kao da je gospodar, sedi i dosaduje se.

Tu i tamo pripali cigaretu. I odbija dimove.

Ovo nije panj na kom je juce sedeо Miki.
I nismo tako blizu kuće.

Toliko smo se udaljili da - i pored toga sto je suma retka, a granje na drvecu polugolo - kucu ne vidim.

Vazduh - svež. Mirise na jucerasnju kisu.

Bacam cigaretu. Trenutak, dva, tri - uzivam u zdravom životu.

Onda palim novu.

Gospodar Miki pauzira sa trckaranjem. Prilazi. Zadihan. Naslanja se na drvo u blizini...

Kazem:

Sedi pored mene, ne ujedam.

Kaze:

Jest', pa da me opet zajebavas.

U skoku se penje na debelu granu drveta. Kao ma ka.

Naslanja se na drvo.

Desnu nogu naslanja na granu. Levu prebacuje preko desne.

Ko baletan.

Ili majmun?

Hvala za cigarete, kažem. A kozmetiku i donji veš - bolje da ne komentarišem.

Podiže ruku - spremu se da pametuje.

Ok, shvatila, kažem. U žeš oj smo vukojebini, treba da pevam što sam dobila i to što sam dobila.

Zadovoljno sleže ramenima. Kao - šta da ti pri am kad sve znaš.

Kažem:

A vukojebina je, koliko mi se ini, blizu granice.

Osmehuje se. Zainteresovano me posmatra.

Na televizoru više hrvatskih nego naših kanala, kažem. A sve što donešeš iz kupovine - sa hrvatskom etiketom.

Izgleda, kažem, da šverc i dalje cveta. Ništa vladavina prava, fiskalna politika. Ništa Evropska unija, i tako to.

Smeje se. Od srca.

Ili, kažem, imaju neki magacin za tipove ko ti i moj ale. Market Nostalgija.

Prodaju vam sranja po duploj ceni, kažem. Šifra - ne pitam za cenu, samo nek je na crno.

Osmeh mu se skida s lica. I - kao da se mršti.

Neki mlogo osetljiv cova s one strane zakona.

Skace na zemlju. Nastavlja sa dzogingom.

Ustajem sa panja. Penjem se na drvo.
Manje sam vesta od njega. Ali - nisam za bacanje.

Sedam na njegovo mesto. Pruzam nogu na panj. Prebacujem nogu
preko noge.

Kao balerina. Ili majmunica.

Gledam u sivo nebo. Kroz polugolo, jesenje granje. Udisem svez
vazduh.

Palim cigaretu, da iznenadim pluca.

Slusam taho sustanje retkog lisca. I sum dzogerskih patika koje gaze
zemlju.

Bacam cigaretu. Opet uzivam u vazduhu posle kise.

Sum patika se priblizava.

Okrecem glavu:

Sedi na mom panju. Zadihan.

Je li, pitam, ima li u marketu Nostalgija i nekog alkohola.?

Ne bi falilo, kazem, da si doneo neko hrvatsko vino.

Kaze:

Doneo sam ti cigarete. I to je dovoljno nezdravo.

Podizem obrvu. Strogo ga posmatram.

Odvikavam te od poroka, kaze. Mnogo bi bilo da ti uskratim sve
odjednom.

Izbacili smo gudru i pice, kaze. Jos malo, pa cemo da odjebemo i duvan.

Streljam ga pogledom.

Podize ruke.

Mojne se ljutis, kaze. Malo sale, malo istine.

'Ajde, reci sama, kaze. Zar nije bolje bez poroka?

Nisi dete, kaze. Valjda ti je to i samoj jasno.

Krimos-pedagog.

Pocinjem da se cerekam.

A ti si bez poroka, kazem. Samo malo pljackas i ubijas.

Inace, kazem - covek za manastir.

Ljut je.

Kaze:

Ako smo kod toga u poredenju s tvoji taticom sam iguman.

Kako glupa misao.

Kazem:

A u poredenju s Hitlerom si verovatno svetac.

Ludak se vise ne ljuti. Cak se smeska.

Kaze:

Nije lepo tako govoriti o roditeljima.

E, sada cu da ti jebem mater.

Kazem:

Cale mi je krimos, a keva kurva. Da se razumemo i da se ne lazemo.

Ali, ne vidim, kazem, na koji nacin to tebe pere od sranja kojima se bavis.

Ludakova faca se opet uozbiljila.

Kaze:

U pravu si. Ne pere me.

Decak, neces jeftino da se izvences.

Vadi te Sibir, je l' da, kazem.

Cuti. Gleda me. Nece da pita kakav Sibir.

Ono, kazem: napravio si sranje, sedis u corci. Citas Dostojevskog.

Pa se, kazem, tripujes kako ispastes svoj Sibir.

I samo ti fali dobra cupi, ko kod Dostojevskog, da je opases, pa da, ko kod Dostojevskog, ispstate zajedno.

Ne znam, kazem, ima li ijedan ozbiljan krimos, ma koliko nepismen bio, da se ne kune u tu pricu

Eto, kazem, sta zatvorska nejebica uradi od postenih zlochinaca.

Opet je ljut.

Kaze:

Kao prvo, za razliku od tvog caleta - nikad nisam bio u corci. A kao drugo - ne tripujem se kako postoji ispstanje koje moze da me izvadi.

I jos:

Za to sto sam radio i sto radim, ispstanju nema kraja. Ni sa cupi, ni bez cupi.

Jebo te, i izgleda i zvuci zesce opasno.

Zreo za ulogu..

Napaljenu kuckicu podilazi jeza.

Kazem:

'Ajmo unutra, smrzoh se ko u Sibiru.

Bez reci ustaje sa panja. Pruza mi ruku da se spustim sa drveta.

Odlazimo da se grejemo.

No song and dance
about medical claims...

Old Gold's specialty is to give
you a TREAT instead of a TREATMENT.

Zoran Ćirić

PRECRTANO

Prvo poglavlje romana u nastajanju

Bacio se na pogrešnu stranu tacno na vreme da zaustavi metak koji sam ispalio prilicno nasumicno. Jer nisam ocekivao ovako bucan docek. Upad u označenu jazbinu ispaо je zbrka vriskova, psovki, pucnjeva i lomljave. Nismo bili sacekani, nismo bili nanjušeni. Bili smo zateceni. Kao i ekipa unutra koju smo prekinuli u poslu. Ili dok su uživali igrajuci se posla, magnum ce ga znati koji se rulet ovde vrti. Zalegao sam u prašnjavom delicu sekunde, dok su oko mene prštali meci, zabijajuci se u zid i dovratak. Barutni dim se širio i podizao poput magle na brodskom pramcu. Bušim ga, imam kalibar da mogu da presecem svetlo koga nema, jer nema ni tunela sa ulazom i izlazom - kako bi Sotir imao vremena da nanišani nešto konkretno, pošto se sakrio iza ormara koji mora da se koristio za zabarikadarnje u trenucima najavljenih racija. Tek da pokažu da se nešto dešava. Tako to ide sa unakrsnim doušnicima i simuliranim potragama.

Samo što ovo nije bila pokrivena provera, vec pravi lov.

Po nacinu kako roštijaju, kapiram da nas je naša veza ili izradila ili je nju neko svezaо na dnu svete Kutinske reke. Baje koje se bave cd-piraterijom ne potežu olako oružje, narocito ako ih zakon uhvati s rezanim cedeicima nataknutim na kitu. Isprdujuci zvuk rafala otkriva prepravljeni uzi-tuzi kakav dileje pazare na buvljacima Šrafovske robe i kamperske sanitarije.

Ne, ovima je mozak procurio u sajber esid. Uraeni dileri su pohisterisali, face su im zelenije od krekovane destilovane vode.

To zapenavljeno ra-ta-ta-ta-tisanje još više hrani opasno ohladenog, od svega ispražnjenog Sotira, koji se napinje da se uzdrži od probaja u prednji deo prostorije-laboratorije. Umesto toga, saceka da se jedan od raspomamljenih amaterskih pucaca pridigne da što kaubojskije raspali po obaracu i komadima nameštaja koji služe kao zaklon, poput poklopca bez drške na vrhu kipuceg ekspres-lonca. Pre

nego je poklopac stigao da se zalepi za plafon, zahuktala dileja je ostala bez trecine lobanje. Parcici mozga se rasprskavaju u guste kapljice svetlocrvene kaše, koja se lepi za jednog od preostalih. Zgražanje ga je paralisalo dovoljno da se zakotrljam pucajuci njegovoj pratnji u kolena. Potpuno drugaciji, otegnuti, krkajuci zvuk biva nadglasan životinjskom rikom. Ako Lirijevi sledbenici rade eksperimente s novim dopovima, kladim se da gorile slicno reaguju kada im naprave overdouz iz naucnih razloga.

Kad se pucnjava proredila, iz zvucnika zacujem kako se sporo vuće psihodelicno višeglasno omovanje, uz gitaristicku nirvanu i nelogично opuštenu ritam sekciju koja harmonizuje prazan prostor izmeu udaljenih i nenaglašenih taktova. Ni parni, ni neparni, prosto nepravilni ko detinja kicma u školskoj klupi.

Jebote, prepoznajem "Blues For Alah", Grejful Ded u jednom od poslednjih pokušaja da se istrepe u studiju i naštimaču tripove za seansu snimanja. Sada sam još sigurniji da smo upali u kiselinu do kolena. Dileri i hemicari na okupu, koji ce im kurac piratisana muzika sa piratisanih mašina? I koji cemo im kurac Sotir i ja, službena cunjala u multi-media podzemlju Srbijice iz godine sa tri nule i dvojkom na pocetku?

Nesporazum, gadniji nego kad Grejful Ded ne prepoznaju koju pesmu sviraju, iako si u studiju sam sebi publika. Muzika gusla dalje ne obaziruci se na zapomaganja i bljuvanje vatre iz pištolja bez prigušivaca. Odasvud se cuje umreškani zvuk zaliva San Francisko u koji svako malo poželi da skoci sa izazovno viseceg mosta što glumi Zlatnu Kapiju, kad vec ne može Kip Slobode.

Tja, Džeri Garsija je mrtav ali je umeo da bude dosadan i dok je bio živ, sa nadrogiranom gitarom i vegetarijanskom bradom... Baš kao što je i ova pucnjava davež bez lanca. Samo što ovi amaterski pucaci nece sresti Džerija na nebu, buduci da Sotir prazni šaržere u glavu, cak i kad meta padne sa stomakom punim rupa od metaka. I on je shvatio da smo promašili adresu, i sada njegov bes hoće da overi sve prisutne. Cisto da ga ne zakaci neki virus stresa. Ne zovu nas neki tek tako "regulatori". Ako postoji red, mora da postoji i nered. Inace bi neko od nas bio suvišan. Sa ove ili one strane improvizovane barikade, svejedno je. Barem za profesionalca koji traga za nekim ko ce njegove cizme napuniti krvlju. Prepoznajem tog lika.

Samo da ne eksplodira ova retorta od magacina, mislim se u sebi i sa Sotiom razmenjujem klimajuci mig pred upad u adaptiranu spavacu sobu. Unakrsno se dopunjujemo, bušeci sve uglove u

prostoriji. Stropoštavanje tela pravi sve manju buku. Paljba protivnika je utihnula. Urlanje i stenjanje su jedina demarkaciona linija. I dok Sotir repetira, tako da ga svi neiskrvavljeni cuju, naginjem se nad jednim iz pogrešno izdrukane ekipe.

Brat džankoza je ciganin Crnja sa religioznom kajlom oko vrata i nebesko belim zubima. Krv šiklja iz upicanjenog upišanka sa obešenim ustima u kojima žvalavi minušu što mu je, voljom metka, ispalala iz prepolovljenog uveta.

Uprkos svemu, pokušava nešto da mi kaže.

Naginjem se za tri dlake naniže : «Molim?»

A onda, kroz agoniju mljackanja, cujem: «Ranjen sam».

«Više nisi», ispalujem jedan preporuceni hitac u ta brbljiva usta.

Za to vreme, Sotir podiže jednog od lakše ranjenih. Ovaj pokušava da se pretopi u zid, ali to nikada nikome nije uspelo sa punim gacama.

«Hoćeš da živiš?» cujem Sotirovo mrzovoljno siktanje.

«Hocu», spremno odgovara brat diler kroz razmrljanu crvenu balu.

Kao znak nagodbe, Sotir ga udara pesnicom u lice, gledajući šta se još mice u predsoblju i cajnoj kuhinji. Rutinski plasirani direkt u vilicu. Vrlo konkretno propitivanje o konkretnim stvarima. Crnomanjasti pomijar se ruši dole i ostaje da leži, ne otvarajući oči. Da ih je otvorio ne bi bilo drugacije. Cujem dobro poznati podmazani magnumski prasak. U fazi egzekucije Sotir voli da koristi kolt 44, ratni trofej koji nam je precutno dozvoljeno da koristimo. Ovog puta ga je napunio sacmom. Kao da je znao da će sve da izbjije na bes.

Dok mašem pištoljem ko baterijskom lampom, probijajući se kroz slabo pomicne telesine, jasno mi je da smo odradili posao za Amose. Ovim pacijentima ni pre našeg upada nije trebala nikakva muzika, a kamoli kolekcija piratskih kompakt diskova.

Taman kada sam pomislio kako se Kobac previše zaigrao u ulozi cinovnickog doušnika i ulicnog pušermena, zacuh reci koje nisu zvucale kao zapomaganje. U stvari, zvucale su kao moje ime. Okrenuo sam se prema tom recitom hropcu i ugledao plavokosog tipa, drvodeljske grade, kako se podupire manje upucanom rukom. Oslonjen na zid, gledao me je spokojno. Ucinilo mi se da pokušava da iscedi osmeh.

«Jordane», procedi bez najave.

Trgnuo sam se. To jeste bilo moje ime. Nisam mogao da ga

zaboravim iako sam se trudio, koristeci svakakve kalibre.

«Otkud znaš kako se zovem?»

Birao sam mesto gde da ga zveknem a da ne uprljam ni ruku, ni pištolj.

«Komandovao si mi...» Krvava pljuvacka je razvodnjavala reci i njegove izdahe.

«Buncaš ili glumiš, svejedno ti je». Prineo sam «devedesdevetku» uz obraz da ga osušim od kapljica znoja koje naglo izbiše i potekoše naniže.

«Na Kacaniku... Kad smo ih docekali», uspeo je da dovrši svoje.

Opet je izrekao rec koja me je ošinula ispod pleksusa. Još jedna od onih iz mračnog, betonom pokopanog nezaborava.

Stegnuo je zube, pribio glavu što je cvršće mogao o oguljeni zid, premazan bolnickom coklom. Kada se namestio, udahnuo je snažno, i obema rukama razdrljio košulju. Jedno dugme se pokidalo, imao je izvajanj torzo. Na kojem sam ugledao ono što je tako ocajnicki smireno želeo da mi pokaže. Tetovirana petokraka sa cetiri očila u sredini. Oznaka pripadnika Prvog gracačkog odreda. Kojima sam komandovao kada su mravi i gmazi - posle temeljnog istrisanja tepiha od bombi i uranijumskih virusa - izašli iz kriticnjaka i krenuli na nas... Pažljivo razgledam tipa, osecam kako mi njegov tatu odnosi poslednje nesvarene komadice gneva. Disanje mi je sve ravnomernije i lice mi bez grcenja, skoro pa mirno, naleže na lobanju.

«Šta ceš ovde ako si bio tamo, govea pizdo?»

Moram da ga proverim. Veterani Petog balkanskog rata od pre nekog vremena poceli su da koriste taj tatu kao svoj znak. A to je vrlo šareno i smešno društvo. Ni nalik onim ljudima kojima sam komandovao pre godinu dana, u zoni «udarne igle», dok smo se ispod borbenih lovaca hvatali za gušu sa baletanskim Gurkama, pretecamu njihovog pešadijskog karavana... Nismo ga tek naceli. Bilo je dovoljno prilika za rokanje i eliminaciju, grupnu i pojedinacnu... Skratili smo gmazove za nekoliko kolona, uključujući i pitone predvodnike... Pre nego što je objavljen «mirni poraz u ime spasenja države i naroda».

Plavokosi tip me gleda ledeno i umorno. Neko kome je savršeno jasno da je svaki razgovor završen jer je odavno naucen da na ispovedanje nema pravo. Ne prepoznam ga, baš kao što pravila ratovanja nalažu, ali sada nepogrešivo znam ko je. Brat gardista ceka komandu. Odnosno metak za oproštaj. Vidim da mu oči sijaju. Do kraja uveren kako je makar toliko zaslužio. I da mu je drago što cu to

biti ja.

Naravno da nisam ni pokusao dalje da ga ispitujem pre nego sto sam mu pucao u srce, sa razdaljine od jednog njegovog neumornog otkucaja.

«Kakav slucajni nesporazum», Sotir otpljunu i zavrte glavom. Buduci da nije bilo mesta neverici, profesionalac u njemu se potrudio da zrtvovane «dragstordzije» makar overi s predumisljajem. Da uspostavi kontrolu nad situacijom koja je bila mutavija od groblja kucnih ljubimaca.

I kao da ovo gimnasticiranje s pistoljima i naduvanim metama nije bilo dovoljno, morao sam da otrpim i jedno prepoznavanje iz proslosti.

«Ej, medu ovima je i jedan od nasih», dobacujem Sotiru, kako bih se sto lakse oslobođio tereta.

«Kojih nasih, jebem im semku da im zatrem?» Sotir se prodra, ne dozvoljavajuci da ga obuzme i senka konfuzije.

«Onih jedinih, sa Kacanika», procedim i osetim kako se cedim i prelivam u niz sivkastih slika.

Posmatram kako Sotir pogledom proverava moje lice, zadrzavajuci se na ocima. Gledamo se u zaverenickoj tisini. A sve sto vidimo jeste albansko selo Varos, smesteno na ulazu u Kacanicku klisuru. Sa nase strane. Na zgodnoj uzvisici sa koje si imao odlican pregled situacije daleko ispred sebe. Prava panorama za docek: nocu su se videla i svetla Skoplja. Ali nase maskirane tenkove nisu mogli da vide ni uz pomoc svetlecih fosfornih metaka...

Ali jesu ih culi kada su obelezavajuce rakete zamenili malim, crnim ljudima u tamno zelenim uniformama. Sa zakrivljenim «kukri» nozevima kao talismanima smrti. Sotir je u jednoj akciji uspeo da zaduzi jedan od tih egzoticnih suvenira. I to upravo onaj koji se spremao da prerezne moj nezasticeni, vec pobedeni vrat...

Bezvoljno razgledamo pogranicna brda pretvorena u sanceve i elitne jedinice kako opusteno caskaju sa elitnim siptarskim taocima. Nespremnim za mucenistvo koje im je podeljeno kao nevazeca karta u partiji pokera koju su igrali Alah i Ujka Sem. A ispod se mreskala prohodna mocvara, prevrtljiva i mamkajuca za laka vozila; sa samohodnim platformama za raznovrsnu i spektakularno ubistvenu municiju i ostalu humanitarnu logistiku...

«Ova igranka nikada nece da prestane», Sotir uzdahnu, posmatrajuci neosteceni tatu na neohladjenim, izranavljenim prsimu onog plavokosog tipa. Kojem sam pomogao da umre u iluziji da je

sacuvao barem delic svoje osramocene prvoracke tajne.

«Idemo odavde», dodade. Grimasa na njegovom uvostenom licu govorila je da je u obraenom stanu smrad postao neizdrziv.

Vratili smo se ulicnim mirisima benzina i amonijaka. I ustajalog ljudskog znoja koji nas je podsecao da smo svi mi dobrovoltci u ovoj predstavi od zivota.

KRATKE
PRICE
sa ZAPADNE
STRANE

Edi Matić

JUGO & NOSTALGIJA

Na pet minuta hoda od mog stana, nalazi se jedan od onih prestižnih Hemingway-Papaya-Carpe Diem ili kako-li-se-ve -zovu klubova. Na desno. Jedan od onih gdje je honorar, koji DJ dobije za uspješno iniciranje ritmi nog potresa sisa i celulita, ravan saborskim mjesem nim pla ama, iako mislim da nikad nije potpuno zadovoljan tim iznosom. Ili takvom usporedbom. Jedan od onih u kojem žene, odjevene skupo i oskudno, prvi dio ve eri mirno ispijaju šarene koktele, tek povremeno nadglasavaju i glazbu smijehom bez razloga. Jedan od onih u kojem muškarci u svilenim strukturiranim košuljama drže torbicu smještenu ispod pazuha, utegnuto preba enu preko nabildanog ramena. Oni se ne smiju. Samo se osmjejuju. Dakle, do tog uvenog, prestižnog bara u kojem su svi oni koji se žele vidjeti i svi oni koje ne treba vidjeti, ja mogu sti i pješke za pet minuta, bez da zaprljam cipele. Ako krenem desno.

Ako krenem lijevo, na pet minuta hoda od moga stana je udaljena i jedna stara automehani arska radionica. I ni mi se ponekad, starija i od sebe same. Dobro, nije uvijek bila automehani arska. Prije automobila, dijelova, ulja, nafte i benzina, tu je bila bravarska radionica. Držao ju je otac današnjeg vlasnika. Prije oca i sina, tu je bio djed, koji nije bio toliko sklon zanatu s alatom, ve je držao otvorenu podrumsku konobu u kojoj je prodavao vino. Da li zbog o uvanja naslike a predaka ili zbog genetske sklonosti sadržaju drvenih ba vi, sin i unuk su pored svojih zanatskih radionica zadržali i prostoriju stare konobe, da u njoj uvaju alat i poneku ba vu. Na pet minuta od mog stana.

Uporna kiša sino je natopila moje prozore, pa nabreklo drvo ne škripi pod udarcima juga. Uz jecaje drva možda ne bih osjeao samo u, ali stigla je opet. Glupavi oksimoron: druželjubiva samo a. Po ko zna koji put bježim od nje.

Danas sam lijevo orijentiran, pa sam za pet minuta stigao do kamene kuce, urasle u mesnati brsljan i zavirio ispod rastavljenog forda na dizalici. Bepo je stenjao zaglavljeno negdje izmedu branika i mjenjaca, ulje se slijevalo niz rukav zelenog kombinezona dok je on psovao bogove, ljude, strojeve i sudbinu. Siroka lepeza bucnih psovki, narocito u ovakvim danima dok s mora jugo donosi vlastni zrak, bila je sastavni dio radnog vremena. A njegovo radno vrijeme protezalo se unatrag cetrdesetak godina, koliko je Bepo popravljao dotrajale masine u svojoj garazi i stotine nabrijanih masina po trkacim stazama sirom lijepe nase, njihove, svaciye i nicije. Na moje zavirivanje ispod dizalice, grohotom se nasmijao, kako je i inace pozdravljao pridostlice.

- E, samo si mi ti triba jos! Ka da mi nije dosta moje muke. Sad si me dosa zajebavat, kad nemas sta doma cinit, a? Jesi sam? Os vina? Cekaj... aj do ducana uzet radenske i dvi pome.
- Dobar dan i tebi zelim
- Ne pizdi, nego aj u ducan uzet radensku i pome, zatvorit ce. A sad ce doc Keko i Kustre s ribon.

U ovakvim kriznim situacijama, nema vremena za raspravljanje i objasnjavanje, za neckanje ili bilo kakvu neodlucnost. Kriza je ocita ako Bepo zna da u frizeru nema rajcica, salate, mineralne, drustvo se polagano okuplja, a jos donose i svjezu ribu. Da sam iz stana krenuo desno prema onom bljestecem, kako-li-se-vec-zove klubu, sada sigurno ne bih bio u kriznoj situaciji. Tamo konobari i sankeri unaprijed rjesavaju sve probleme oko nabavke i potencijalne konzumacije.

Blagajnica minimarketa je bila ljubazna do te mjere, kao da joj o mojih nekoliko rajcica ovisi penzijsko i zdravstveno osiguranje. A mozda i ovisi, nikad se ne zna. Krizna su vremena.

Keko i Kustre su upravo parkirali rasklimani plavi karavan bez registarskih plocica i pokazivali ribu, visoko drzeci u zraku najvece primjerke. Jos jedan dobar subotnji ulov garantirao je dobri vecer, dobri vecer i dobri subotu. Cak i kisa koju je jugo danas donijelo kao da je shvatila da ne moze pokvariti ovaj dan, pa je vec polagano posustajala.

S druge strane ulice, po nizbrdici se gegao debeli Daco i dovikivao iz daljine komentare o ribi i nesto o zenama. Nitko ga nije razumio, nitko ga nije ni slusao. Ionako ce bez prestanka dovikivati cijele veceri. Ako jugo uskoro ne prestane, njegovo ce se raspolozenje polagano stapatiti s uspomenama koje samo cekaju da izmigolje iz naborane koze. Na ovoj

marjanskoj nizbrdici, gdje sve naše nostalgiye imaju urlaju i zvuk skupine „kareta“, koji se poput kamikaza spuštaju dole do škole. Karet je jedan od simbola naše mladosti. Domet domišljatosti i dje a kog ludovanja. Drvena plo a, brižno izrezbarena letva volana udubljena na pravim mjestima, dvije male i jedna velika balinjera. Za balnjere sam kasnije puno puta morao koristiti prijevod na razumljiviji hrvatski ili neki drugi jezik za muškarce - kugli ni ležaj, ležaj, kuglager ili na opisni - za žene: „To je ono na emu se vrti kolo od auta... željezno, pa sa malim kuglicama unutra... ma nema veze...“. E, tako gromoglasno se i Da o spuštao po nizbrdici prema Bepovoj radionici.

Da o je jedan od onih splitskih likova, koji uvijek ima nešto za re i, komentirati, a najviše kritizirati, baritonom koji kao britva sije e zrak dok se u kombinaciji s vinom esto pretvara u nerazumljivu galamu. U svom pijanom cinizmu vrije ao je koga stigne i zbog ega stigne. Danas je izgledao kao da se ve jutros prvo posva ao s jastukom, pa onda redom i sa svima ostalima. Ali bilo je nešto u njemu što je privla ilo na druženje. Iza svih grubosti i psovki, stidljivo je provirivala privrženost i osje ajnost koju je poznavao svatko tko je s Da om proveo mladost.

- Sad gledaj ovoga - zabrunuda Keko - prvo e izgadit ribu i vino da ne valjaju ništa, a posli njega više ne e ostat ni trunke. Svaki put ostanem gladan, kad on uleti. Si aš li se kad smo išli u Beograd na prvenstvo? Izija je sve sendvi e ve do Sinja, posli je preša na naše. Sri a da se opija pa je sta, jer bi bija izija i gumu od auta.

Keko je kuhan. Obožava ribolov, košarku, auto utrke i svoj posao. Žena mu je osmog dana pobegla s prvim susjedom, a on je još pamti po dre avoj zelenoj haljini. Pretpostavka je da je znala skuhati samo sedam vrsta jela i nije joj preostalo drugo nego da osmog dana pobegne od konkurencije u kuhinji. Bili smo joj na neki na in i zahvalni, jer je Keka i njegove majstorije prepustila nama, u svom njegovom kulinarskom zanosu. ak je i u ovim uli nim uvjetima, na obi noj vatri i starim gradelama, Kekovo spremanje ribe bila arolija. arolija s okusom nostalgiye.

- Je, je, može Da o, može. Može i pojist i popit. Iz Jajca je ponija gajbu pive za po putu... - dovikivao je Kuštre, pokušavaju i istovremeno zatvoriti klimavu haubu svog karavana - Još mi smrdi auto od onda, zato ga i ne mogu prodat.

Kustre je svojim izgledom podsjecao na kolgom morto. Onaj betonski blok potopljen u more, za kojeg se vezuju plutace, a za njih brodice u luci. Temperamentom ni malo nije podsjecao na tu umrtvljenu betonsku gromadu, vec vise na expres Ionac. Kad zapocne s pistanjem i pustanjem pare, spremjan je za eksploziju i tada je bolje biti na sigurnoj udaljenosti. Nema ulicice podno Marjana u kojoj nije zapoceo neku tucnjavu ili barem ostavio u strahu njene stanare, slucajne prolaznike i pse cuvare. Posljednjih godina Kustre je uglavnom samo pistao na sve svoje ventile. Umorio se. Dozlogrdila mu je i samome njegova prgava narav i bojao se tog straha u Ijudima. Zelio je drustvo koje se nece sklanjati od njega, kojemu ce moci pricati o svojim neostvarenim snovima, zeljama i skrivenim ljubavima. Kao o onoj s blagajnicom mini marketa, s kojom se nalazio iza pulta s kruhom i sirevima, gdje joj je njezinoscu djecaka opisivao svoj maleni brodic kojim zajedno mogu otploviti na obale Solte ili Visa, daleko od svega, daleko od njenog muza i sefa.

I sad je brzo ustanovio da nam nedostaje jos jedna litra mineralne, tek toliko da skokne do mini marketa.

Bepo je nogom sklanjao alat pod dizalicu, gundajući o teskim vremenima, neradnicima, lopovima i losim automobilima. Sve u jednoj recenici. Drugom je vec otvorio staru temu.

- Asti mater, imas pravo, zaboravija sam skroz da smo zbog njega skoro zakasnili na Usce. Koja su to vrimena bila, a? Svako malo neka utrka. A mi sve bolji bolji. Keko je moga bit prvak svita u Nacionalnoj klasi, da ga nije oni cetnik zajeba. Bija san mu slozija ficu ka abartha, ima je par sakrivenih kubika viska, mjenjac iz fiata, karburator je bija od lancie, prednji kiler sam nasa originalni, malo ga je udrija putem, al nista to...

Grabim kratku pauzu, dok Bepo udise ljepljivi zrak gonjen jugom

- To mi nisi prica dosad, kad je to bilo?
- Ma sta kad? Nemas ti pojma, ti si po Splitu naganja fureste dok smo mi osvajali prvenstva. To ti je bilo... Keko jebate... kad ono?
- '79
- E, da. Krenili mi iz Splita u petak, a trka bila u nedelju. Na Uscu u Beogradu. Sve smo imali spremno, jedino nismo imali trajler za povuc ficu, pa je Keko mora vozit do gori. Kustre, Daco i ja u karavanu, a Keko s ficon sam, jer ima samo jedan sic. Prva stanica - Solin, tu smo stali na pet minuta. I nakon tri ure dobre marenje krenili dalje. Onda je sve islo lako. Morali smo priko Jajca, jer mi je tamo jedan obeca jos dvi gume

dat. Toga smo ti moga Hajru budili desetak minuta, trubeci ka ludi prid onom metalnom barakom punom rupa, sta je on zove garazom. Hajro ti je uvik spava u garazi. Mater mu je zabranila jedanput da ulazi onako sporak u kucu i onda je on, logicno, odabra spavat u garazi jer mu je to bilo lakse nego se oprat. Normalno... posli njega, stali smo i rucat na izlazu iz Jajca i normalno da se Kustre skoro potuka kad je usa u birtiju. Zbog jedne konobarice. Jedva smo zivu glavu izvukli.

Keko je nezainteresirano prevrtao i slagao ribu na zardale gradele, Kustre je odmahivao glavom provjeravajuci sadrzaj posude za sol, Daco slagao Bepov alat na police, dok je Bepo zauzimao svoju omiljenu pozu, sjedeci na nauljenoj drvenoj Klupici, po kojoj je bez ritma lupkao francuskim kljucem. Njegova prica se brzinom tadasnjeg prosjecnog automobila, udaljila od Jajca, pa preko Travnika, Zenice, Modrice i Samca, preselila na autoput Bratstva i jedinstva. Prema Beogradu.

Keko je uglavnom obazrivo vozio svog ficu, povremeno ga opterecivao i turirao, tek toliko da ne odumre ono abarthovo srce u njemu i da mu se stroj ne ulijeni do starta utrke. Najdraze su mu bile situacije u kojima se zaletao pretjecuci autobus, iskljucivo kada bi iz drugog pravca nailazio kamion. Skarice su bile njegovo omiljeno cestovno okruzenje u kojem je prikupljao adrenalin za trkacu stazu i dovodio do ludila sve ostale na cesti. Sve osim nasmijane trojke u karavanu, koja bi svako pretjecanje popratila ovacijama i salvama smijeha na izbezumljena lica kamiondzija.

Negdje kod Sida, Kekovo je lice zasjalo od sreće kad su ugledali kombi koji je na prikolici imao crvenog figu. Mariborske tablice. Izgled sirokih blatobrana otkriva je imuncnijeg vlasnika, jer nisu bili izrađeni rucno kao ovi splitski, koje je Bepov pokojni prijatelj limar majstorski izradio od starih lavora. Tu su zatim i petocolne magnezijske felge s crvenim rubom na udubljenjima, siroki crni auspuh bez oznaka, koji izazivao neskrivenu zavist nasih putnika. Prednji hladnjak, sjedala i neki vazni detalji nisu se vidjeli, ali za pretpostaviti je, da je i mnogo drugih dijelova na tom automobilu finijeg i skupljeg porijekla. Pedantni Slovenac, svog je crvenog patuljka prosarao zutim plamenovima, pretvarajući mu izgled u jurecu buktinju. Kekov rukom iscrtani skorpion na haubi, spretno se podvukao ispod prikolice, skoro je dodirujući u voznji. Groktao je iz auspuha kao nervozni bik, da bi u jednom trenutku uz riku motora projurio s desne strane prikolice i kombija, spretno se provukao izmedu rubnih stupica uz cestu, zasipajući ih sljunkom.

Slovenac je prikocio i bjesomucno sjeo na sirenu, masuci rukama kroz prozor i izvikujuci psovke. Keko se kroz oblak prasine ubacio ispred kombija, cik-cak manevrom s lijeve strane prestigao jos dva vrucinom omamljena stojadina i uz skripu guma uletio okomito desno na prosirenje benzinske postaje. Trojka iz karavana ga je u ekstazi slijedila, pjevajuci neku borbenu pjesmu, dok je Slovenac, jos uvijek naslonjen na sirenu, gestikulirao i ljutito mahao.

- Ljudi! Ovaj crveni bi na stazi moga bit brz.
- Ko ga jebe, nek odma vidi da smo ludi, usrat ce se ka grlica kad krene utrka. Nego, koji je ovo, a?
- Ma nemam pojma. Sta sam ovde samo da ga mogu jos jedanput pristic. Ajmo na brzinu popit nesto, pa da ga uvatimo.
- Ajmo. Ja iden donit pice, a vi sidite za oni stol desno, tamo kod one zenske u bilim gacama.
- Ma koje u bilim gacama?
- A jebente corava, je I' vidis onoga dugonju u zelenu kosulju, sta se nakrivija nad salicom? Pa ona zenska kraj njega u duge bile gace...
- Nisu to gace.
- Nego? Asti srce Irudovo... stvarno nisu gace! Ono su joj noge. Pa ova nije vidila sunca ni na razglednici. Ma da je barem na misecinu izaslala po ure, bar bi malo pocrnila. A ne ovako. Seta po svitu ka stvrdnuti jogurt.

Dvije ture velikog BIP-ovog piva donekle su podmazale cetiri uzbudena grla, kava razbudila snene oci, a casica eurokrema dodala energiju za nastavak puta. Kako su se blizili cilju, napetost je rasla, jer i pored brojnih utrka na koje su odlazili i s kojih su se zadovoljni vracali, ipak ih je na Uscu u Beogradu cekala jugoslavenska trkaca elita uz pokojeg stranog gosta. Jos uvijek su stazama dominirali Palinkovic, Peric, Nadj, Slavkovic, Jocic... a osim priprosto nabrijanih fica, bilo je jos kloniranih abartha poput Kekovog, pa sve do onih originalnih, koji su ulijevali strah u kosti.

Fico se kao sveprisutno narodno vozilo bio uvukao u molekularnu strukturu jugoslavenskih vozaca i to je rezultiralo prirodnom simbiozom trkaca i strojeva. Vecina na domacim utrkama, medu kojima je bio i Keko, spadali su u vozace koji su s dozom nesigurnosti sjedali u moderne bolide vecih kubikaza, ali su u nacionalnoj klasi bili poput suludih kamikaza kakve su se rijetko vidale na svjetskim trkalistima. Usce ih je docekalo sareno i glasno. Oko prazne piste, deseci pristiglih automobila pokazivali su svoju moc, skripeci gumama ili turirajuci u leri. Kombiji, prikolice, kamioni, zastave, satori, u svom su neskladu

savrseno odgovarali kakofoniji buke strojeva i galami vozaca, mehanicara i znatizeljnika. Keko, Daco, Kustre i Bepo, lako su pronasli idealno mjesto za svoj tabor i krenuli u izvidanje.

- E moj sinko, nemas pojma... ma ti stvarno nemas pojma sta je to tamo bilo. Koji cirkus, koji sajam masina. To su bili auti, a ne ovi danas - Bepo se pridigao sa svoje klupice, mrzovoljno pogledavajuci forda na dizalici - Ma gledaj! Ovo govno je napravljeno da se kvari, a oni su prije bili radeni da traju. Gledaj ove moje gradele! Ima ih priko 60 godin i sta ih fali? Kupi danas gradele i dogodine ih mos bacit. Sve ti je otislo u pizdu materinu. Di san ono sta? A, da... bija je tamo jedan strkljavi, crni. Vrti se on oko nas, gleda auto, zapitkuje pa ode, pa se vrati, pa gleda... Zva se Steva Francuz, tako su ga zvali po francuskome kljucu, kojeg je uvik ima uza se. Ako mu zatriba. Za potuc se ili za nesto odvidat. U njegovoju su radionici neki poznati beogradski vozaci pripremali svoje aute. I sad je jedan Simke, kojeg nismo poznavali, bija sa kricavo zutim ficom iz Stevine radionice. Steva ti je bija Beogradanin. I otisli mi spavat, di ono... Keko, di smo ono spavali na Uscu? - prodere se.

Motel Hrast poznavao sam iz nekih svojih davnih, ne bas automobilistickih prica. Prisjetio sam se jednog zimskog jutra, zurenja kroz prozor motelske sobe, dvije velike salice tople kave, njenih nogu sklupcanih na meni i jednog oprostaja. Bepova prica me je odjednom dodatno zaintrigirala.

Moja su se cetiri prijatelja bili odlucili na spavanje u motelu, iz straha da im u onoj gomili oko piste netko nesto ne ukrade. Zato su i proveli vecer budni u restoranu motela, osmatrajuci slabo osvijetljeno parkiraliste. Ali su na kraju ipak zaspali. I nisu ujutro ni primijetili, kako je na njihovom fici zamijenjeno pojacano gumeno crijevo hladnjaka, nekim starim i natrulim, kojem ne preostaje previse zivota.

Nakon sto je Keko uz zapaljeni motor ispaо iz utrke u kojoj je nekoliko krugova bio na drugom mjestu, dovukli su figu u boks gdje je Bepo otkrio uzrok. Psovke i njegovu galamu mogli su cuti svi. I pored urlanja masina na stazi, s koje su upravo izlazili pobjednici. Slavkovic, Simke i Korosec.

- Jeba im pas mater, Keko je bija drugi cilj vrime. Bija je isprid onoga Simkea i Slovenca. Ali znan ja, znan da je ono dubre Francuz Steva ukrajuju gumenu T-spojku sa kilera, koja je bila pojacana i stavija nam

svoju staru. A i ne moš ti dokazat to, moj prijatelju. Ko te dokazat da je bila njegova, a ne moja? Mi smo znali, ali posli trke više nismo ni vidili ni Stevu Francuza ni Simkea. Eto ti moj prijatelju, kako nas je Srbin zajeba.

- Ma OK, a i meni to zvu i više ka „lova ka pri a“.

- Mater ti pri a lova ke pri e. Tri godine posli smo bili u na Lov enu. To ti je brdska trka, pobijedila je neki Vivoda. I ko se pojavi tamo dan ranije? Simke i Steva. Kuštre se odma zaletija na njih i mislila sam da te ih pojist obojicu, ali Steva je razvuka umilan osmijeh priko face i izvadija bocu viskija. Reka je da nema pojma o emu pri amo i da on nije bija ni blizu našeg auta tamo na Uš u. Nisam mu povirova ni jednu ri , al otvorija je viski, pa smo okrenili na neku drugu temu.

- Eto, vidiš da nisu ljudi tako pokvareni kako ih ti doživljavaš.

- Reka san ti da nemaš pojma. Ko zna šta si ti radila dok smo se mi borili za ast ovog grada i ovog naroda.

Uglavnom, Bepo je ukratko prepriao poslijepodne sa Stevom, Simkeom i još nekim voza imao iz zaboravljenje zemlje. Uve er, kako ga je instinkt upozoravao, Bepo se bio uvukao u fi u na spavanje. „NNNI, NNNI“, ponavljao je mrmljaju i, dok nije zaspao, „je, moj Stevo, je, moga si njih privarit s tom facom nasmijanom, al neš mene, ne. Stari sam ja igra za tvoje mutljavine.“

I eka je Bepo, iskrivljen u fi i, glave naslonjene na volan, pa sklup an ispod zaštitnih šipki, pa natrag na volan. eka je lopova, ovaj put spreman na sve. Dozvolio je sebi samo kratki, oprezni drijemež, pomno osluškuju i, škilje i na jedno oko i mrze i Stevu.

Za to vrijeme Kuštre i Keko su gutljaj po gutljaj, završavali prvu bocu i prelazili na drugu. Pridružile su se i neke djevojke iz Kotora ili Bara. Barske dame valjda. Steva Francuz je glasno opisivao bogata iskustva velegradskog mehaniara, Simke se povukao na spavanje, Steva je pronalazio nove teme, dok je jedna od djevojaka Keku šaputala na uho.

- I jeba mu pas mater, ašu po ašu, bocu po bocu, Keko se opija ka guzica, odvela ga ona ženska negdi i nije se ni pojavila na utrci. A oni kurbin sin Steva, ujutro se samo se smijuljila iz svog boksa. Pa da ga ne bi ovik zadavija?! Ve drugi put nam je namistija trapulu.

- I? Šta ste onda poduzeli?

- E, vidiš. Onda je doša rat. Umisto abartha i utrke, grmili su tenkovi, umisto zviždanja spojlera i eksplozija iz auspuha, ulo se zviždanje metaka i eksplozije granata. Oni na jednu stranu, mi na drugu. A ja sam cilo vrime mislila samo na onoga kurbinoga sina Stevu Francuza i eka

san ga ka u zasjedi. Zamislja san kako ga vidin u trkacem kombinezonu, u radnom trlisu, u uniformi na tenku, iza prozora, u autu... I ceka san. I ceka san... samo da zavrси taj jebeni rat, pa da se sretnemo negdi opet sa Stevom i Simkeom, sa svima ostalima, da im pokazem sve sta sam spremija za pravu trku. Ma nece oni mene vise zajebat, ni ovoga moga Keka. Bit ce on najbolji sad, ako nije bija onda.

Subotu zavrsavam u lelujajucim prizorima svoje dnevne sobe. Vino lijenim pokretima pomice predmete, spajajući ih u bluriranu sliku sadasnjosti. Likovi iz automehanicarske konobe plesu izmedu vase, zavjesa, televizije i prozora.

Svaka danas izgovorena rijec imala je prizvuk nostalgije za vremenom u kojem je bilo manje reuma, manje godina, vise kose na glavi i vremena pred nama.

Moja generacija jos se snazno sjecala svakog trenutka.

Sve je ostalo zapisano na neunistivom pergamentu svijesti, kojeg je svako slijedeće jugo uporno razmotavalo, precizno osvjetljavajuci svaku vaznu rijec...

A ja. Ja sam pobrisao sve. Sve, osim okruglog traga njene salice za kavu.

Edi Matić

Odrstanje u Splitu, kako veli, bilo mu je prisilno nametnuto još 1962, dijelom je dovršeno, iako i danas (bezuspješno) pokušava zaustaviti taj proces. Godine 1989. otvara agenciju za marketing i organizaciju koncerata. Za vrijeme rata vodi njema ku mirovnu organizaciju na podruju HR i BiH, a pisanjem se bavi iskljuivo u obliku opširnih izvješća mirovnim organizacijama.

Nekako u to vrijeme počeo je i završio produkciju velikog glazbeno-scenskog djela «Sarajevski krug» koji je u više od 50 nastupa posjetilo desetak zemalja Europe i Amerike.

Slijedi nekoliko godina producentskog, organizacijskog i autorskog rada na glazbenoj sceni. Godine 2005. po inje s pisanjem svog prvog romana, koji je imao radnju, vrijeme i likove, ali nije imao lokaciju, pa ga privremeno ostavlja 'na klupu za rezerve', dok se bavi drugim, odnosno, sada većim romanom - „Ovdje fali ženska ruka“, Naklada Ljevak, Zagreb, 2008.

„Grimalda“ je naziv prvog, odnosno, sada većeg romana, koji je u međuvremenu pronašao mjesto radnje, tako da je u izdanju Naklade Ljevak.

Goran Karanović

FESTIVALUS

Vanda i ja smo skupa u žiriju. Ona je estradna umjetnica. Pijemo jak espresso u hladu vjekovnih platana. Ulicom še u bijesno utegnuta bedra. Djevojke na korzou. Sunce se provla i kroz grane i petlja im po kosi. Pomalo šmrcam i dragi mi je što sam u novom gradu. Dolaze topli dani. Ove godine prolje e je sporo.

Smještaju nas. Krevet škripi. Soba gleda na mutnu rijeku. Tuširam se pa itam *Gudelja*. Pala je ve er. Ceremonija kre e. Na okrugлом stolu Književnik nešto plete o kvaliteti ovogodišnjeg programa. Starac gleda preko oka i osmjehuje se damama u publici. Vanda lagano klima glavom na Književnikove rije i i, zamišljena, gleda malko na stranu.

ekam da pro u ceremonije. Kome ikako trebaju. Festival je. Posvuda su popucala svjetla i ljudi u alkoholu i dimu. Odgonetaju umjetnost, maštaju o parenju i love šta se uloviti da.

Preživio sam do aftera. Šetkam naokolo, upoznajem se i pijem. Prou avam doma u kruškova u. Na separeu preko puta, grupa omladinaca svira gitaru i pjeva nešto tipa *Napile se ulice*. Jedna od omladinki je rasna i plava. Sjeda do mene. Ogrnuta je u dekolte, neprili an njezinoj dobi. Ignorišu i vršnjake koji probadaju pogledima i momke što majstorišu po žicama, pita jesam li oženjen. *Zar izgledam oženjeno?* Smije se mnogo pokazuju i bljesak vlažnih zuba.

Dolazi Drugarica s kojom u provesti no . Srednjoškolka odlazi od stola s izrazom lica kao da joj je neko pojeo kašu. Ja sam pijan i kosa mi je masna. Prigušeni lusteri prave sjene u obliku dijamanata.

Petnaest do pet ujutru. Drugarica je upravo otišla. Flaša vina, tri etvrt

ispjena. Žva em bademe i slušam kišu kako doboša. Kao da po staklu lupkaju duga ki nokti. Pod crvenim mi ušima bubnja "Vrulja" velikog Petra Gudelja:

Nisi mudriji.

Ni bolniji.

Ni bolji.

Samo se lomila Anka.

Samo se lomila raz.

Nisam spavao tridesetak sati. Za o i su mi obješeni sivi kolutovi. Teta u apoteci kaže da nije ništa i da se odmorim k'o ovjek. Moja kola imaju 27 godina i tapacirung koji miriše na smješu ulja, nikotina i benzina. Bijela su i zovu se Bijeli Labud. Danas udno brundaju. Izdrži Labude! Starac žute brade - cirozom ojedena legenda našeg glumišta i ja tražimo fratarsku rakiju. Kucamo. Niko ne otvara crkvena vrata. Kreemo u hotel spremiti se za po etak radionice.

Ležim u krevetu. Pepeljara puna opušaka, punja i za mobitel, sme e arape na žutoj posteljini. Vanda mi pjeva. Sklapam o i na sekund.

*Crna je no bez vazduha. Pored ku e mog oca promi u spodobe glodara.
Zgrbljen štakor gleda u mene. O i kao sitne metalne rupe. Bježi. Pored nogu struje ma ke s podignutim repovima i njihov okot. Ma i i izgledaju kao crne šake koje u e grabiti hranu. Sva drama se odvija u dvadesetak metara izme u haustora i kola. etveronožne sjene izviru iz kontejnera.
Iz podruma. Smrad crne no i i uprljanog krvnog.*

Trzam se. Vanda pjeva svom odrazu u ogledalu. Cigara još gori. Petnaest minuta do polaska. Trebao bih se obrijati. Umjesto toga, ostajem prikovan za krevet. Crpim još koji trenutak dragocjenog lijenog baškarenja po aršafima. Potom se dižem, teturam. Zapinjem o neraspakovane knjige po podu.

Na vrelu rijeke uz klisuru, uz orlove. Pirka as hladan, as topal vjetri . Restoran, kafa i roštijl. Nestvarno dobra priroda zamrljana lošom

hranom i krežubim konobarima. Eh, da je nekom zapadnjaku ovaj ambijent, napravio bi cudo.

Svirac se lijeno penje na stolicu smjestenu u vrh restorana. Prebire po gitari, pa kreće s pjesmom.

*Kradem ti se u veceri
U veceri pod pendzere*

Mutan mi je pogled, a grko u ustima. Ne znam je li me ova pjesma dira ili mi se gadi.

Pala je vecer, sire se lokve svjetla. Program je u punom jeku. Traje koncert, cuveni *Juan Carlos Caceres* rasplice divni argentinski tango pred mlako zainteresovanom masom ispod bljestavih zidina Starog dijela grada. Stojim iza pozornice i drmuskam se u ritmu, tuzan sto niko od prisutnih ne igra tango. Tehnicari aplaudiraju. Okrecem se i shvatam da aplauz nije namijenjen Caceresu nego dostavlјacu koji im je donio mjesano meso.

Pridruzujem se Vandi. U drustvu je Sefice i Knjizevnika. Sefica dominira stolom. Senzualnost i priguseni seksipil zapakovao se u tijelo cetrdeset i par godisnje zene. Osjecam se kao moljac naspram svjetlijke. Zadivljen i bez sanse. Cavrljamo. Bacamo cinicne komentare na publiku i vecer promice lagano.

Kukci koji proljecu pod reflektorima lice na zvijezde padalice.
Zazelio sam mnogo zelja.

Idemo potraziti zabavu drugdje. Grehota protratiti noc.

U jednoj od ulicica Starog dijela grada, u neonskom klubu prste Go-Go plesacice.

-Odakle ste djevojke?

-Ne smem da ti kazem. Izbacim ona lenjim beogradskim naglaskom. Sva u nogama smede, zategnute koze. Nikla u nauljenim, *kaporovskim* kuhinjama od luka.

Pjegave, preplanule.
Izdepilirane, perfektne.

Pored nas promi e lik u dimijama s karakteristim per inom. Prepoznajem pjeva a iz Kultur Shock-a.

Na kaldrmi Starog dijela grada, Dragan, srda an, pijan i izgubljen, kao i svi normalni ljudi. Upu uje nas na koncert.

Stižemo na *Kultur Shock*. Ulazimo k'o zvjerke. Kada mi je Nedim, sugra anin, zajebani muzi ar i drug raspirlitao osmijeh na vratima, znao sam da ulazimo u moju atmosferu. Pla am mu pi e. Pla am sva ije pi e. Otkrivaju se pijana nebesa.

Starac, Bog svoje profesije, pleše kao vihor. Debeli Književnik nesigurno skaku e.

Bila je prelijepa i htio sam joj to re i.

*Zumbul bijeli zumbul nano,
Zumbul ispod džamije,
Da mi je Almedina,
Pa nek bude šta bude*

Kiša. Kisnemo. 'Bem ti prolje e. Ne puštaju nas u no ni klub bez pla anja.

Debeljkasti turist s fotoaparatom u maniru iskusnog fotografa navla i tri besprijekorne curice da mu poziraju.

Pomažem jednoj Amerikanki preko zida. Dodajem joj torbicu i ašu.
-Here's your purse. And your glass.
-A real gentleman...

Miši av momak u majici bez rukava, fazonirane bradice, govori prijatelju kako da ga slika da se vide lokalne atrakcije i zauzima pozu.

Šefici i meni se ne spava. Ostatak ekipe kre e uz hiljadu stepenica prema hotelu.

Zora svanula. Šefica je stara koka, navikla na pili e poput mene. Sklup ana u mojim rukama, druka na romantiku. Uko eni od tinejdžerske neudobnosti mojih kola, rastajemo se i lažemo. - *Možda te*

oženim za godinu dana. - Ko zna! Drkaj na mene.

Ode. Ostale joj cigare, bijeli marlboro i crveni upalja . Po šofersajbi i prozorima tragovi njenih stopa i rasuta zemlja.

Vra am se sa zorom. Nebo spava. Umivam se i uvla im pod aršafe.

Šmrcanje koje vu em po ela je pratiti neka lelujavost. Tripozno jutro. Živa se zaustavila na 37.2. Pijem prašak za temperaturu i sli ne bolesti. Ukusane je. Nešto mi je bolje.

Ako ti jave da sam pao na razoranim, sle enim poljima Flandrije...

Dan je slobodan i do ve eri je vje nost. Drugarica i ja šetamo po mirnim uli icama. Dižem je i vrtim, laganu. U pustoj kafani, pijemo kafu i pušimo jake crvene cigare. Recitujem joj Crnjanskog i Majakovskog, a ispod stola se param noktom po dlanu zbog nekog nepoznatog bola. Koliko opušaka u da pokupim? Koliko dragulja da mi spadne s vrata? Gledala me žednim oima.

Drugarica i ja na obali mutne rijeke. Sjeverac izvla i hladne krike iz kljunova sivih pti urina. Bijelo nebo nam ulazi u o i. Vjetar unosi miris u naša tijela. Isušuje nam usne, dok skutreni sjedimo na polomljenom vezu za brodice. Miješa se mulj u nama. Dodirujemo se trepavicama. Dvije vre kostiju i mesa, priljubljene jedna o drugu, slušaju pra akanje virova.

Spuštamo se niz stepenice obrasle u travke i šaši. Ruševine. Kroz krne zidove vide se bijele plo ice gdje je nekad bilo kupatilo. Kroz ku u niklo avetijski prekrasno drve e. Sjedamo na zidi . Pod nogama te e duboko i mo no prostranstvo olovne farbe. Iz nov anika vadim vizitke i presavijam ih polagano. Pravimo brodi e od papira. Drugarica iz torbe vadi komad bloki a. Pišemo želje i puštamo ih da plove. Završavaju u šaši na prvom zavodu, ali jedan, sa našom zajedni kom željom prolazi. Uvjereni da e do pu ine, do Afrike, odlazimo dalje. Rukama ešljam si jedu bradu borova. Tepih od žutih, osušenih iglica.

Mandarine se prosipaju iz kese kao mrlje boje u zraku. Njena stikla staje na jednu i rasipa joj vitaminsku utrobu.

Podijelili smo nagrade. Rastajemo se. Vanda pusi zadnju cigaru na festivalu. Drugaricne oci su suzne. Steze mi drhturavo ruku. Kazem: *Dogovorimo se za dalje. Vidjet cemo se.* Lazem i znam to. Kroz oci joj bistro duboka olovna rijeka. Ljubi me u obraz. Nos joj je hladan i vlazan. Gumirane celjusti autobusa zatvaraju se za njom. Dobra je to djevojka.

Knjizevnik nesto sere o buducnosti. Poluslijepi cistac i ja pijemo rakiju za sankom. Zadnja je noc i sve se rusi. Festivalski flajeri venu ugazeni po coskovima. Ljudi se pozdravljaju. Iz sake mi se izvija kobra od dima i pratim je pogledom. Kroz misli mi se preplisu Gudeljevi stihovi.

Ljuljaj nas goro, velika majko Sredozemlja, ljuljaj nas nadjamama.

Vozim Starca prema jugu. Pijani, pijani. Mjesecina razbija tamu. Po nebu mrlje svijetle i bijele. Gasimo farove u ravnini. Drzim Labuda, otprilike na cesti i gledam kako jurimo kroz savrsen trenutak.

- *Kume kad cemo docekati zoru!?* Brzo, Kume! - kazem i mislim na ljeto koje dolazi.

Goran Karanović

1985. Mostarac. Dipl.iur. Trenutno na postdiplomcu iz prava. Radi kao tv novinar. Voli dobre ljudе, teatar, kuhanje i putovanja. Vodi portal za književnost - www.knjizevnost.org, mnogo čita i pomalo piše. Koautor zbirke poezije "Usred grada tmurna, nalaktih se da povratim". Objavljuje poeziju i prozu u ex-yu periodici. Ponešto i nagrađivan.

Miljenko Buhač

SVE

o JURI i BOBANU

Državna služba na granici (pismena odluka iz ministarstva bila je u džepu), i to negdje u totalno nepoznatom Zvorniku, jedna pohabana ljubav koja se beznadno gasi u Mostaru, trideset i pet godina *u prknu*, maglovita slika o tome što bi zapravo želio od života bilo je to uglavnom sve što je stajalo ispod, nakon što je Jurica Jurjevi podvukao crtu.

Pomisli kako je sretan što za vratom nema jeziva bremena kredita i bilo kakvih dubioznih *repova*. Kad god se opet poželi vratiti, tu je roditeljska ku a. Prostora *na prodaju*. Bra a i sestre odavno su odselili u Hrvatsku i sve rje e navra aju. Ljubav koja se beznadno gasi (negdje pod oronulim krovovima grada u ijem CV-ju dominira grafit „Ko ovdje ne poludi, nije normalan“) sa svoje trideset i tri više jednostavno nije željela *ekati. Kad ura at' djecu, ako ne sad?*

Jurica pak nije bio sasvim uvjeren da ima puno smisla baš tu, u njegovu rodnom gradu ra *at' djecu*. Stoga je uvijek tražio razloge za *odgodu*, sve dok ga jednoga dana, na kraju ljeta, Martina nije ispratila pogledom *bez povratka* i otišla u svoj stan. Za njom je dugo gledao zamišljen ovjek, bez muda za o instvo.

Prvog listopada u pet sati ujutro Jurica je upalio golfa i povezao se prema svojoj novoj profesionalnoj destinaciji, negdje na granici, *gdje duboka Drina vjekovima te e*. Nikad mu taj dobro udni stih ništa nije zna io, a sad ga je strašio - kao *poanta* na kraju presude.

Tri zaustavljanja na punktovima prometne policije, jedno to enje goriva i doru ak u restoranu smiješnoga naziva, još smješnije dekoracije i ubita no smiješnog jelovnika, dva puta u *makazama*, jedna izmjena uvjeta vožnje s kiše na suho i obratno, uglavnom je sve što bi se moglo u jednoj-dvije re enice zapisati u dnevnik. Ali, Jurica nije vodio nikakve dnevниke, tako da ovo dosadno putovanje dodatno poprima na bezna ajnosti i jedva da bi se moglo *ugurati* u statisti ke preglednike.

U Zvorniku mu pokazaše pravac kojim se stizalo do zgrade državne službe, rutinski se najavi na porti, pokaza osobnu i rješenje iz

ministarstva, nakon cega je vrlo brzo bio primljen kod nadredenog.

Sef, temeljito okupan u *Pino Silvestre* vodici, pozeli mu uspjeh u radu i životu u njihovo malo, ali sretnoj zajednici, upozna ga s nekolicinom kolega i potom pocasti kavom u prirucnoj kantini. Napomenu mu kako će sutra morati srediti sve administrativne formalnosti, jer zena koja to vodi danas nije mogla doći na posao.

Nedugo zatim Jurica Jurjević vec je sjedio u svojoj budućoj radnoj stolici, ispred svoga radnog stola, gledajući kroz staklo koje će mu, po svemu sudeći, narednih mjeseci (i možda godina) biti najcesci prozor u svijet.

Dvojica kolega s kojima će dijeliti ured trenutacno su bili na terenu pa će njih upoznati kasnije. Sef mu predlozi da se odvezu do grada i smjesti stvari na adresi koju je dobio, a nakon toga može malo i razgledati, kupiti nesto od potrepština i rucati ako otkrije kakav zgodan restoran.

* * *

Helena obuce kratku sukњu koju joj je ljetos ostavila tetka iz Osla, svoje lijepo listove u sivim najlon-carapama potom pazljivo ugura u crne cizme s visokom potpeticom, namjesti još jednom grudnjak kako ne bi bilo nikakve dvojbe o tome tko ima najbolje poprsje u Podrinju, posprica se s još malo parfema, usne oboji još jednim slojem crvenkastoga karmina, te na koncu ogrnu lagani kozni mantil koji je Heleninoj majci te jeseni postao tijesan. Uglavnom, majka je tako mislila, a Helena, premda u to ni najmanje nije bila uvjerenja, zdusno joj je davala potporu, jer joj se elegantni majčin mantil odavno smrtno dopadao.

Vec dva dana u njoj tinja neobicna vatra, koja je buknula onoga trenutka kad je najbolja prijateljica Natasa iz kafica otisla s Rockom.

Natasa doduse nije znala da Helena u kafic dolazi ponajvise zbog zgodnog momka u godinama, za koga je vrlo malo ljudi znalo odakle mu sve to sto je imao, a jos manje ljudi je pitalo to isto. Ali, i da je Natasa znala za plan svoje prijateljice - isplesti mrežu oko Rocka - tesko da bi se zarad toga odlucila svoje vlastite, odlucno isukane igle, diskretno sakriti iza leda i povuci se.

Bila je jedna od onih djevojaka, kakve cesto susrecemo unutar nase evolucijske vrste, koje su prave muzjake za sebe trazile po *mirisima*, a koliko će *parenje* trajati - o tome nikad nisu razmisljale. Jedan dan i jedan život - imali su identicnu matematicku vrijednost. Helena i Natasa po tom pitanju bile su pripadnice istoga zenskog reda, a odlucujući razliku u korist plavokose Natase napravio je sam Rocko.

Stoga je Helena odlučila te većer poći u neku akciju kakvu, ni sama nije bila na isto. Ali, nije ni sumnjala da će se te većer dogoditi nešto što pogoduje smršivanju bar jednoga dijela žarišta koje je potiskivala ispod najboljeg poprsja Podrinja.

Majka je ju većer iznenadila morala otploviti s nekim važnim likom iz njihove službe na dva dana do Brčkog. A pošto je s tim istim likom u pravilu uvijek i putovala, i to sve češće i sve iznenadnije, Helena je ocijenila kako će povratak uslijediti vjerojatno noćas kasno ili rano ujutro. A do tada možeš tri puta srušiti Kartagu i opet ozidati...

Kako te većer nije mogla rađunati na Natašino društvo, nije ni sjela za njihov stol iza velikog aparata za igru, nego ravno ispred šanca, gdje ju kratkokosa Božana bez pitanja posluži votkom. Tako je uvijek počinjalo, a završavalo Heinekenom. *Nikad previše, ali ni da bude tužno* - govorile su Nataša i Helena uoči svakog izlaska navečer.

Uskoro do šanca dođe i jedan ozbiljan momak kojega Helena prije nije vidjela u gradu. Izgledao je skoro pa izgubljeno, a kako poruči kavu, a ne kafu, kako su tu svi govorili, Helena i Božana kao po naredbi uključene u osluškivanje.

Jest da sam mami prije tri mjeseca obe ala kako više ne upušti...

-Gospodine, izvinite, mogu li i ja dobiti jednu cigaretu, zaboravila sam kupiti? - odjeknu mazan glas s evidentnim erotskim soundom.

-Molim..? Aaa, mene pitaš - trznu se Jurica, s minimumom svih minimuma spoznaje što se zapravo događa u bližem dijelu svemira - Može, evo, izvoli! - ponudi curi svoju kutiju, a potom joj pripali upaljačem s kojega se izlizao reklamni slogan. Zapravo, jednom je zamjetio kako je samo slovo U bilo vidljivo, ali nije stvarao posebne teorije na tu temu; nastavio je koristiti U-palja.

-E, baš ti hvala... mhmm... - s naglašeno puno žudnje i uzdahom -drhtajem povremeno Helena prvi dim, potom ga bez žurbe ispusti, što me utim, kako je Jurica bez napora zamjetio, nije puno utjecalo na respektabilan opseg njezinih grudi. Kako uvaljenje, tako i ispuštanje sivog oblačka.

-Ja sam, inače, Jurica - dobaci momak s priborom za pušenje u pravcu cure koja je te većer raspolagala tek dobrom voljom za trovanjem nikotinom.

-Helena - bez teatralnosti se cura uključi u proces razmjene podataka.

A, kraljice ove... Sigurno ništa nije dodavala u grudnjak... Samo, koliko li godina ima?!

2 ways to say:

"Merry Christmas...
pleasant smoking!"

© 1948 R.J. REYNOLDS TOBACCO CO., WILMINGTON, DEL.

Prince Albert
Smoking Tobacco

The 100 cigarettes in a gold Christmas box make a special gift when presented with Prince Albert smoking tobacco. An excellent cigarette.

AMERICA'S MOST POPULAR CIGARETTES

Camel
Cigarettes

They come in a colorful
Christmas edition. Write
for catalogues or the books
of cigarette smoking. It's never too
late. No matter what it is
you're trying to learn,
or experience you want.

AMERICA'S MOST
POPULAR CIGARETTES

Jurica i Helena te su veceri pricali cak i o temama koje muskarci najradije preskacu u prvom susretu sa zenom, ali posto je djevojka bila *otkrice sezone* - nema straha uci u bilo koju oblast - sluzbenik drzavne sluzbe na privremenom radu u Zvorniku jednostavno nije mogao, cak ni izokola, pitati za njezinu zivotnu dob. I, uostalom, jebes to...

Nekoliko pica sa zgodnom curom za sankom, odlazak u restoran po preporuci *domacina* - prilicno filmski pocetak za Juricu u novoj sredini. No, nije bilo prostora, a jos manje potrebe za ukljucivanje bilo kakvih alarma. Osim sto je na kraju ipak *povukao rucnu*, kavalirski otpratitvi curu do stana, bez da pokusa prijaci crt u koju su mu umor i neki neobjasniv unutarnji oprez kazivali kako moze cekati. Nije pritom bilo bojazni, cinilo mu se, da ce ga cura s *poprsjem Podrinja* jednostavno izbrisati zbog njegova oklijevanja, neodlucnosti ili njezine moguce uvrijedenosti zbog odbijanja s njegove strane.

Otisao je do svoga stana, prevadio se na lezaj, zapalio jos jednu cigaretu i pokusao zamisliti Helenine grudi. Osjecaji koji su pratili njegove misli uglavnom su bili uzbudujuci.

Prije nego sto ode oprati zube, provjeri jos jednom je li *spasio* njezin broj u mobitelu. Nedugo zatim njegova soba utonu u svoju nocnu kosulju. Vani su se smjenjivali nejasni zvuci. Sve dok tisina nije nadjacala sve drugo.

* * *

Kakav li je ovo momak...? Imala sam osjecaj da bi najradije isao sa mnom na nocno kupanje bez odjece, a vidi! Ja ovdje grlim svoj, a tamo on svoj jastuk...

Helena, boreci se s erupcijom misli, na kraju utonu u miran san. Spavala je sve dok majka nije stigla, negdje oko dva sata, sasaptavajuci se s nekim tko je ocito imao konkretnih namjera oko ostatka noci, ali mu njegova pratile jasno dade do znanja kako se ujutro u devet mora biti na poslu, i kako je pred njima slozen radni tjedan. Majcin druzbenik nevoljko se povuce, gundajuci jos ponesto nerazumljivo sve do ulaska u vozilo kojim su stigli. Zadnji zvuk kojega se Helena sjecala bio je upravo zvuk paljenja motora.

Ujutro se osjecala dobro, premda ponesto zbumjeno. Evidentno je pak bilo da se vatra, koja se razbuktala prije tri dana nakon *gubitka Rocka*, u velikoj mjeri ugasila. Umjesto nje, doslo je nesto drugo, za sada nedefinirano.

Po dogovoru, Jurica ce se javiti telefonom kad mu se sve razguzva na poslu, a onda ce se dogovoriti sto ce navecer.

Helena se od dolazece veceri nadala i necemu vise od razgovora o pjevacicama koje se cesto oblace kao hamburske *ulicarke*, ekoloskoj ugrozenosti Drine i potrebi da se u zemlji hitno rjesi politicka situacija.

Uostalom, nismo o tome ni sinoc... I bili smo prilicno daleko otisli, ne znam zasto naglo stade...

Imala je znatno vise pitanja negoli je sama sebi mogla ponuditi odgovora, a moralna je toga dana i raditi.

Mrzila je odlazak u privatnu zubarsku ordinaciju. Svakodnevno gledas tude zube koji su u uzasnome stanju, smjeskas se kad ti dobacuju besmislene komentare koji se, gotovo bez iznimke, mogu svesti na samo jedno - *sto bih te volio provuci kroz prste, mala*. Radis pritom za neljubaznog gazdu, gotovo za milostinju, ne znajuci do kada, a jos manje sto ce biti nakon toga...

***

Jurica se ujutro prvo predstavi kolegama s kojima ce dijeliti ured, suradivati i vjerljivo vremenom uspostaviti rutinske odnose, a potom ode zavrsiti administrativne formalnosti, sto je sef jucer diskretno i nalozio.

U uredu za personal zatece zenu duge, uredno njegovane smede kose, koja za kratko podize pogled, nasmijesi se s ponesto uigrane ljubaznosti, te ga ponudi stolicom koja se nalazila ponesto iskosa, blizu ruznog masivnog ormara.

Jurica sjede, otvori plasticnu fasciklu u kojoj je drzao papire, pa saceka na slijedeci potez djelatnice koja ce ga uskoro, vjesto i bez ikakvih emocija, *zavesti u knjige, spasiti* na tvrdom disku svoga racunala, uciniti *ono nesto* nakon cega ce novi drzavni sluzbenik poceti *postojati u njihovoj maloj, ali sloznoj zajednici*.

Dok su se njezini nokti uz neprijatan zvuk zarivali izmedu tipki, vrhovi prstiju nepresivo su pogadali točno ona slova koje su misli trazile. Zena duge kose postavila se prema njemu ljubazno, ali s dosta odsutnosti - no, jedno je bilo sigurno: svoj posao mogla bi obaviti i kad je probudis iz najtvrdeteg sna.

Njezino tijelo bilo je dobra *kopija* Monice Belluci, s tim sto je imala ogromnu prednost u odnosu na *original* - bila je dostupna uzivo. Kad bi se smjelo, mogla bi se dodirnuti, opipati, toliko je stvarna bila. I, za razliku od Pino Silvestre-sefa, imala je nesto vise dara i maste za mirise.

Jurica je krisom, ispod oka, malo zvjerao po njezinu radnom stolu, a kad je nakon pet minuta diskretno zavirio iza gomile papira, u dio stola koji se naslanjao na okvir prozora, gotovo pade sa stolice!

Tamo se nalazila uokvirena pozutjela slika na kojoj je zenu koja tipka njezno zagrljio brkati muskarac za kojega je Jurica duboko, najdublje vjerovao da je odavno umro i da ga nitko, ama bas nitko, nece nikad traziti. To da je muskarac sa slike umro, Jurica je najbolje znao, ali kako je mogao vjerovati da mu se nikad vise nece naci na putu? Pa, ljudi i kad umru nastave zivjeti u necijim spomenarima... Ta mogucnost kao da mu je bila potpuno promakla.

* * *

S dosta jeze Jurica se prisjeti jedne od bitaka u kojima je sudjelovao, negdje na sirem podrucju Bune...

U jednom trenutku nenadano je ostao prilicno odsjecen, ali jos relativno siguran, jer je, slijedeci razvoj borbe, zakljucio kako ce uskoro do mjesta gdje se nalazio doci njegovi suborci. Protivnicke postrojbe povlaciele su se prema sjeveru.

Izmedu ubitacnih detonacija i cinicnog rzanja strojnica, kao da razazna necije stenjanje u blizini. Ocijeni da dolazi iz otoka visoke trave, udaljenog petnaestak metara ponesto udesno.

Ako su njihovi, jeb'o sam kozu u rog...

Dvominutno trestanje svega zivoga u ravnici proguta za trenutak glas koji je ionako samo zakratko i prilicno nejasno razaznao. Kako se pak stenjanje ponovno zazu, Jurica odluci pitati tko se тамо nalazi.

-Ranjenik... Pomozi, ako si covjek! - odgovori mu gustis visoke trave.

-Ime, ime... - nestrpljivo ce Jurica.

-Ime? Jebes ime... Boban, kad vec pitas... - stenje jednako uporno covjek koji trazi pomoc.

-E, jeb'o sliku svoju... - veselo ce Jurica - A, ja sam ti Jure! Eto koliko srece imas. Jure i Boban! Ne moze nam sad niko nista! Eto me, miruj!

Kako se dovuce do mjesta na kojemu se nalazio ranjenik, Jure na svoje opce iznenadenje shvati da ovaj ima protivnicku uniformu!

Drake pocese bjezati s njegova tijela. U panici i bez iznimke.

Ranjeni protivnik pored sebe je odlozio pusku. Bila je otkocena, uoci Jure, ali ocito u polozaju koji je kazivao kako Bobanu u tim trenucima nije ni najmanje stalo do nje.

Jurica se ponesto ohrabri, ovlas, ali uz znacajan pogled pokaza na pistolj koji je drzao za remenom, odlozi automat i poce traziti rane na protivnickome borcu.

Ovaj mu olaksa posao pokazujuci uz vise nego bolnu grimasu na

desnu nogu.

Pomagac shvati kako donji dio noge zauzima neprirodan položaj, bez komunikacije je s preostalom dijelom tijela, a na mjestu gdje je ranije Boban imao koljeno, nalazila se crvena gomila hrskavice, komadica kostiju i samljevenoga mesa.

Ranjenik je u meduvremenu sam sebi cvrsto vezao remen oko stegna.

Jurica nije imao ni najmanje pojma o tome kako nekome s takvom ozljedom pomoci. S bilo kakvom, zapravo.

Pade mu na pamet da ga ponudi cigaretama. Ranjenik je bio nepusac. Imao je Jure i pljosku rakije, no Bobanu vjera nije dozvoljavala pice. Ne prihvati cak ni ponudene jace stvari.

Pa, kako cu ti pomoc', garibu, k'o sto sam ti i sam?! Vidis da ni sam ne znam hoce li me naci vasi ili nasi...

-Je li ti stvarno ime Boban? - zapita Jurica, motreći citavo vrijeme teren oko njihova otoka trave, jedinog sklonista u ravnici, ne racunajući zaklon iza kojega je Jurica do malo prije cekao na razvoj dogadaja.

-Jes', bas Boban... - tiho ce ranjenik, izmedu dva stenjanja.

-Pa, jesli li...? - zausti Jurica pitanje, ali ga ne završi.

-Jesam... - opet se Boban s gorginom nasmija - ... hocu reci, nisam Srbin, samo nam ludi babo davao srpska imena... jebat' ga sad... Ja Boban, brat Zoran, a sestrama dao imena Vanja i Mira...

-Ti si, cini mi se, najgore prosao! - smije se Jurica - A, odakle si? Vidim po govoru da nisi odavde...

-Iz Gacka... pa utekao u Mostar - suho ce ranjenik.

-E, jeb'o ga ti... - rezignirano uzvrati pripadnik spasilacke ekipe - Eno ti puno Gacko cetnika, a ti se ovdje s nama bijes... Ali, sta cemo sad, tako ispalio, prijatelju.

I Boban se gorko nasmija. Glasom koji ga je izdavao gorko zapjeva ...evo *Jure i Bobana*. Ne rece dalje nista, nastavio se slabasno smijati. Je li se smijao svojoj zloj sudbini ili se naprosto smijao cinjenici da su se usred bojisnice susreli Jure i Boban, dva nebitna suprotstavljeni vojnika usred klaonice, momci koji vise ni sami ne znaju zasto rade to sto rade, a jasno im je jedino da su krvni neprijatelji...

Jurici se domalo pak ucini kako cuje brujanje motora vojnih dzipova. Nije bas sve do kraja shvacao, ali tim vise se radovao shvativši da dolaze iz pravca njegove vojske.

Uskoro se vrlo blizu njih zaustavise dva vozila, a kad Jurica shvati kako dozivaju bas njega, pa jos prepozna jedan od glasova, ustade za kratko, mahnu im, a onda pognut otrca do njih.

-Imam ovdje jednog njihova, ranjen je u nogu... - gubeci dah prica im suborac - Bas ga dobro spotaklo, gore mu je koljeno od pljeskavice... Treballi bismo ga povesti...

-Hoces ga jebat! Sta cemo s njim, da bar nije ranjen, pa hajde! - kategoricki odbija jedan od pridoslica njegovu ideju.

-Ma, daj, ne jebi... Povest cemo ga i gotovo! Neka neko visi od nas poslige kaze sta ce s njim! - odlucan je Jurica.

Nakon dodatnog raspravljanja na temu „povesti-ostaviti“, odvezose se do mjesta gdje je lezao Boban, podigose ga i unesose u jedno od vozila. Pusku mu ponesose u drugo. Od bolova ili vec cega sve ne, Boban se pri unosenju onesvijesti.

Jurica brzo ude u drugo vozilo, okrenuse se i odvezose natrag, istim putem kojim su i dosli.

Dok se njihovo terensko vozilo udaljavalo prema jugu, Jurica izbacu glavu napolje, gledajuci u pravcu vozila u koje je smjestio Bobana, covjeka s kojim se poznavao tek nekoliko minuta, kojega je zapravo u normalnim okolnostima trebao zarobiti i predati nadleznome zapovjednistvu, ali on ga je preporucio kao ranjenika i njegovi suborci to su, premda nevoljko, na kraju i sami prihvatali. *Zamisli, balija, a se zove Boban!*

Razmisljajuci o tome sto bi Boban ucinio da je nebo podijelilo obratne uloge, Jurica gotovo ispadne iz vozila kad zazu snaznu detonaciju iz pravca u koji je pomno gledao, posebice sto je slika koju je njegovo oko zaprimilo bila gotovo nevjerojatna. Zapravo, bila je logicna u pogledu ratnog rasporeda na terenu, ali u njegove trenutacne misli i zelje nije se najbolje uklapala.

Eksploziju je izazvala neprijateljska granata koja je tako dobro naciljala terensko vozilo u koje su samo minutu ranije smjestili Bobana, da na poljani gotovo nista nije ostalo osim ruznoga, metalnog oklopa.

-Pogodise Matu k'o i'spicke! - zagalami vozac teranca u kojem se nalazio Jurica.

On pritom naglo zakoci, okrenu se za polukrug i stade, dodirujući nervozno papucicu gasa.

-Ljudi, sta cemo, jebem mu sto *balinskih**raketa?! - galami on dalje, a Jurica i drugi vojnik u vozilu cekaju da netko dode i udari ih po bradi odozdo kako bi im se zatvorila zabezeknuta usta.

-Pa, ljudi, oni ubise svoga! - ote se Jurici.

-Prcijo te on u glavu, nek' biju, da bar 'oce svaki dan po sto svoji'... Sta je s nasima? - ukori ga vozac.

Treci vojnik tek se tad prene, iskoci iz vozila i u padu im povika

---

* On je doista mislio da se tako zovu balisti ke rakete

lez'te!

Iskocise kao po komandi, ali je granata koja je doletjela prema njima, ocito imala previšoku putanju te na kraju završi u kanalu, stotinjak metara dalje.

Lezeci, zacuse zujanje prijateljskih granata preko svojih glava, ali ih obuze jeza od pomisli *znaju li nasi za nas?*!

Nakon desetak minuta bilo je evidentno da niti jedna strana vise ne kani trositi streljivo veceg kalibra, pa trojka izmedu dvije vatre zaključi kako treba otici do pogodenog vozila i vidjeti ima li prezivjelih. Nakon sto su dopuzali kroz otocice polusuhe trave, zatekose sliku koja ne ostavlja nikakvu dvojbu. Samo je jedno tijelo imalo citavu glavu na ramenu i Jurica, bog bi znao zbog cega, pomisli kako mrtvac s glavom nije Boban.

Ostala trupla bila su neprepoznatljiva. Ali su za razliku od tijela koje je *sacuvalo* glavu, imali znatno vise neostecenoga tijela.

-Ne bi 'vako ni Rambo s onim svojim bacacima... - rezignirano se ote vozacu njihova terenskog vozila.

Stvari su se kasnije odvijale relativno brzo. Uz ucinkovito pojacanje, njihova vojska je pristigla i citavo područje privremeno stavila pod kontrolu. Pokupljeni su i odvezeni mrtvaci, a kasnije ce vec vidjeti koji su ciji...

Jurica Jurjević je nakon ove bitke pozvan u neku vojnu službu koja je trebala kontrolirati izvjesne *poslovne tokove* u pozadini, pa je do kraja rata vise bio *carinik* nego vojnik. Svacega se nagledao, najradije bi zaboravio ljudi i dogadaje, jer upravo su na tom *terenu* ljudi bili mnogo gori od najgorih na ratistu, ali život ga je ponio dalje. Najlogicnije od svega bilo je da i nakon zavrsetka *jebenog rata* nastavi slican posao za civilne vlasti...

***

U trenutku, kad je video Bobana na slici svoje nove radne kolegice (nema dvojbii - bio je to Boban!), pozeli da je nesretnik nasao svoj mir na nekom vedrijem mjestu od onoga na kojem su se *upoznali*.

-Gospodine, jeste li uspjeli sinoc vidjeti ponesto od nasega grada? - upita ga nova kolegica koja je ocito upisala i arhivirala sve sto je bilo nuzno za pocetak.

Jurica kao da nije cuo njezino pitanje i, opće, bilo mu je nepojmljivo da se ono odnosi na njega.

Kako zenu malo spopade nelagoda, ona se glasno nasmije, ustade, popravi haljinu i pode prema vratima: *Castim te kafom!*

Tek tada on se pomalo poce vracati u stvarnost, poskoci,

promrmlja *oprostite* i pode za ženom koja je vec bila izišla u hodnik.

Ovo mene buba skrivena kamera! Šta sad, Jura, crijevim' se svojim opasao nisi...

Kava koju su pili zapravo je bila dobra. Žena koja ništa nije slutila (a i kako bi?!) , bila je privlačna na nacin zrele žene koja više nema nepotrebnih iluzija u odnosima s muškarcem. Nekoliko puta pored je prolazio visok muškarac crne kose i ništa manje garavih brkova, pokušavajući na familijaran nacin zadobiti njezinu pažnju, ali Ranka (tek sad *spozna* da je kazala *Ranka* prilikom upoznavanja) mu je sasvim ležerno parirala svojim odgovorima punim aluzija. Na kraju, *covjeka koji se farba* nestade iz kantine.

-Znaš da nisam u Mostaru bila od ekskurzije. Tad sam se i vjerila s mužem, na Starom mostu... On je... on je poginuo, mislim baš negdje blizu Mostara... Izvini, molim te... - s iskrenom nelagodom zastade Ranka - ne znam što mi ovo prvo pade na pamet, valjda ta asocijacija na Mostar... A, ti si baš iz Mostara? - za nijansu okrenu temu nova kolegica s posla.

-Pa da, ono... u biti jesam... djed je nekad došao tu raditi na željeznici, zaljubio se, a kasnije su on i baka rodili cak osmero djece... pa je moj otac najmladi u tom redeniku, ali ja se baš zato djeda i bake i ne sjecam - spontano odgovori Jurica, kojemu je na plecima još uvijek ležala citava Zelengora na koju se naslonio Maglic.

-Molim te, izvini, nisam te mislila gnajvit' s tim stvarima, rat i to... A taj moj muž Boban... tako se zvao... ionako je morao pobjeci... Tako je on tada govorio, a ja sad tek vidim da je bio u pravu... pobjeci iz Gacka, mislim... Tamo smo živjeli, išli smo u istu školu, vjerili se na Starom mostu, oženili se i vidi

Bila je neka naša tajna oko toga da se nademo opet u Italiji... Ali, nije izgleda to bilo sudeno, on se nije mogao više skinuti iz te njihove armije, ja otišla u Bijeljinu pa pocela vremenom raditi nešto na državnom poslu i evo me sad u Zvorniku... Znaš, malo sam bila ljuta na Bobana, ali sad mi jedino žao što su njegovi zabranili da mu dodem na mezar... Zabranili, cuj zabranili... pa ne dežuraju tamo! Ali, otici cu ja, samo još nisam spremna... - Ranka opet prijede granicu koje možda ni svjesna nije bila.

-Jeste li imali djece... Boban i Vi, mislim...? - nesigurno pita Jurica.

-Da, da... curica je ovdje sa mnom, a sin je kod mojih tetaka u Bijeljini... cekam da završi srednju pa da i on ovamo dode. Ovdje mi nekako sad najljepše. Ne znam ni sama zašto... Mogla sam u Brcko, u Bijeljini sam isto mogla ostati', pa su me cak i u Banja Luku zvali, ali

nekako Helena kaze ne bi nikud iz Zvornika pa i ja cesto pomislim kako ne bih ni ja... ali, opet - nikad ne znas... kako se tebi svida Zvornik? Jurica primijeti kako je kolegica Ranka presla na sasvim prirodno, intimno ti oslovljavanje i morao je priznati da joj je pristajalo. Ali, od svega sto je cuo od Ranke njemu je najzanimljivije bilo ime njezine kcerke - Helena!

Pa takvo ime vec je imao u mobitelu i ne samo imao u mobitelu, nego i u prilicno smjelim planovima. Cak toliko smjelim da nije imao nista protiv da mu to za duze vrijeme ostane jedino zvornicko zensko ime u imeniku. Dakako, sad je znao da ce morati i od Ranke zatraziti broj mobitela. I ucinio je to. I dobio broj. I saznao prezime. I...

Ovo sto je sad slijedilo bilo je uistinu previse, premda po logici citave price ne posve i neocekivano - u kantinu je usla Helena i uz rutinsko *cao, mama* od Ranke zatrazila kljuceve od automobila. Jednim jedinim znakom oka Jurici je dala do znanja kako je sve u redu, kako se ne treba uzrujavati, a dok ih je Ranka upoznavala, Helena je iskoristila prigodu da se srdacno nasmije i blagim naklonom dozvoli pogled na svoj brizno *poslozen* dekolte; isti onaj koji je Jurici sinoc *zastao* u mislima prije negoli je utoruo u carstvo snova.

Helena ode jednako brzo kako je i dosla, Jurici je opet trebao netko da mu zalupi bradu kako bi mu se usta zatvorila, a iskusna Ranka uskoci mu u pomoc.

-Vidis ti nju, devetnaest joj je vec! I malo mi vise lici na Bobana... A kao da je jucer bilo kad sam je zacela i Boban rekao neka se zove Helena, jer bit ce curica... Nikako mi nije jasno odakle njemu to ime i odakle je znao da ce biti curica... - zamisljeno utihnu Ranka.

-Iskreno, i ja sam uvijek zelio da mi se prvo rodi curica! I takoder vec i ime znam - zivnu Jurica razdragano, kao da mu je lagnulo, premda ne bi trebalo, naprotiv.

-Mozda je to nekako u ljudskoj prirodi... I ja sam mome sinu Darku odmah znala ime i znala sam da ce se bas on roditi!, nasmija se Ranka, koja potom predlozi Jurici da se oboje vrate na posao - sto on vise nego objerucke prihvati.

***

Iduci s posla, Jurica pomisli kako treba kupiti neke sitnice za prvu ruku, pa svrati u prodavaonicu koja mu je prva upala u oci. S dvije vrecice pomalo je *seljakasto* tumarao Zvornikom, pomislivsi kako ce cim prije morati nauciti *koristiti* svoj automobil u simpatičnoj carsiji, jer osim nekoliko staraca koji su se utrkivali s puzevima, gotovo da nitko nije hodao pjeske ulicom. U najmanju ruku - ne s dvije vrecice prepune

stvari.

Zazvoni mu mobitel i on odloži vrecice na obližnji zidic, iskopa telefon koji je neumoljivo svirao Bacha, te odmah shvati da Helena ocito više nije imala strpljenja cekati da on nju nazove.

-Hej, rendžeru, kad si ti imao namjeru nazvati? Sljedeće godine?

-Ma, evo, tegarim neke kese k'o zadnji dindov, i baš rekoh - možda bi trebao nazvati onu malu od sinoc...

-Malu od sinoc?! Možda bi trebao... halo! To ti vježbaš za likovnu akademiju?!

-Što za likovnu?! - presijeca Jurica ubitacno šištanje s druge strane.

-Kako što - pa model si kakvog nema ni na likovnoj akademiji! Cuj to - možda sam trebao... Slušaj, ja cu veceras biti u... krrrckkrr... Recimo u devet, a ti budi malo prije, može?

-Gdje ceš biti? Nisam te razumio... - priupita Jurica, ali s druge strane samo je dopirao potmuli zvuk koji predocava prekid na vezi.

Haj', nema veze, nazvat cu je iz stana. A, lavice ove... Pa Šta ona misli, to mi hodamo, Šta li...

Tuširanje, sendvic, cigareta, teletekst, SMS poruke za Mostar i šire, na prozoru kapi kiše kao bomboni na svadbama u djatinjstvu. Glazba koja se ne sluša posvuda, džez za najlude konje nebeskih kocija, jedan dupli viski i ponešto nemira u grudima. Onda zove Helenu, ne javlja se. Ponovno zove, ali pretplatnik nije dostupan ili je iskljucio mobilni uredaj.

Petnaestak minuta prije devet Jurica je sjedio za šankom istog onog kafica u kojem je upoznao Helenu. Kad je zidni sat otkucao devet, iza njega su vec bila dva viskija i najmanje pet cigareta.

U kafic ulazi seksi plavuša u crvenoj jakni i pripojenoj crnoj suknnji iznad koljena. Ispod jakne je svilena košulja boje limuna, oko vrata svjetlucava, jednostavna ogrlica. Kosa je kao kod cura s Fashion TV kad rade milijun-dolara-seansu. Samo što ovo nije trebalo toliko truda za dovesti kosu u perfektno stanje, pomisli Jurica.

Momak je totalna šteta po pitanju odjece, premda je svaki komad skup, zasigurno. Brada od tri dana vec ulazi u drugi tjedan, kosa je cešljana vrtnim grabljama, mišici su prirodni, a pištolj koji mora biti negdje ispod mantila, vjerojatno izraelski.

Par je odmah započeo caskanje sa šankericom Boženom, kao da je netko pustio sljedeci nastavak sapunice.

-Šta to Helena folira ovih dana? - pita u jednom trenutku plavokosa krasotica.

-Ma, pusti je... luda za Rockom, stoposto, kikoce se sankerica, s pirsingom u nosu.

Rocko se smije, ali opasno sijevnu ocima. Plavokosa ga pogleda, okrenu onda oci prema Bozeni i potom lezerno, a vazno zabaci svoju grivu.

-Ne, stvarno, bila je danas na pauzi tu, kaze veceras ide na jedno posve tajno mjesto, nekog je posebnog upoznala - mirnije ce Bozena, pokusavajuci stvoriti atmosferu *opasnost prosla*.

-Cuj to! Ona nasla nekog posebnog?! E, da mi je i to vidjeti - smije se plavokosa, bljeskajući pritom biserom ugradenim u jedan Zub.

Nema smisla sad pitati na koje tajno mjesto misli... Nema smisla sad nista pitati!

Jurica plati i ode. Nije vidio kako je Bozena znacajno namignula plavusi i njezinu *Corleoneu*. Ovo dvoje se pogledase s nevjericom odjevenom u XXXL kosulju, ali Bozena samo dobrodusno slegnu ramenima i ocima napravi znak *nemam ti ja pojma, ali to je taj*.

Te veceri, pa do kasno u noc, Jurica Jurjevic je obisao sve moguce lokale na koje je nailazio, ali Helenu nigdje nije video. Ponegdje bi popio pice, tu i tamo diskretno upitao za nju, ali nitko se nije mogao sjetiti kad ju je zadnji put video. Na kraju se gotovo zacudi koliko ljudi poznaje Helenu. Ali, kad je bolje razmislio - tesko je ne primijetiti takvu curu u tako maloj carsiji. Sam sebe zatece u muskome *krivolovu* - spontano pomisli kako je plavokosa vise seksi, od Helene, ali to ga nije previse brinulo. Brinulo ga je sto cure nigdje nema i telefon joj je iskljucen do nemilosrdnosti.

Po povratku u stan, ponovio je popodnevne sadrzaje: tusiranje, sendvic, cigareta, teletekst, samo su na prozoru izostale kapi kise kao bomboni na svadbama u djetinjstvu. Ali zato opet glazba koja se ne slusa posvuda, dzez za najlude konje nebeskih kocija, jedan dupli viski i ponesto nemira u grudima. Onda zove Helenu, ne javlja se. Ponovno zove, ali *preplatnik nije dostupan ili je iskljucio mobilni uredaj*.

San je nemiran, susrece Bobana na ratistu. Boban u rukama nosi dvije izranjene noge i jednu ruku, strojnica je preko ramena; nudi mu: *uzmi sto ti treba, nikad ne znas sta u ratu moze zafalit'*. Oko njih padaju *baljske i ustaske granate*, s brda se povremeno i cetnici ubace u razmjenu njeznoti. Oni sjedaju na sprzenu livadu; piju rakiju, motaju suho lisce koje mirise na hercegovacku ljetnu noc i spoznaju: *mi smo mrtvi, vise ne mozemo poginuti*.

***

Ranka ce u mjesecima koji dolaze iskoristiti sve prednosti i iskustvo zene na pragu cetredesete kako bi se zblizila s Juricom. Njih

dvoje gotovo su redovito pili zajedni ku kavu na pauzi, išli šetati uz rijeku, odlazili skupa u restoran. Jura je sa svojih trideset i pet bio otvoren za sve ulne izazove i radosti života. Na momente bi ga muila misao kako mu je prst sudbine išao na ruku - da nije Bobana smjestio u ono ukleto vozilo, danas možda ne bi imao Rankinu ruku na svome licu. Ranka mu je objašnjavala kako je ona *intimno* s Bobanom već bila bespovratno daleka i bezuvjetno zatvorila tu stranicu svoga života, bez obzira što su se nadali, prema njezinoj priči, kako će se jednom opet obitelj spojiti u Italiji. Vjerljivo ni Boban u to nije vjerovao.

Jurica mu je u snovima, gdje su se njih dvojica često susretala, postavljao to pitanje, ali nikad nije dobio jasan odgovor. Ponekad mu se inilo da Boban pusti suzu prije aju i o Ranki, a onda opet - da je i sam našao drugi životni put i žensku blagodat u nekom drugom mirišljivome krilu.

Jurica još nije ispričao Ranki za svoj ratni doživljaj s Bobanom, ali u inicijativu, odlučio je. Zasigurno će u inicijativi.

Helena je nastavila ignorirati novog momka svoje mame, ali bi ponekad svratila u kantinu i s njima popila kavu. Jurici bi ironično govorila: *da, ika Jura; hvala, ika Jura...*

Njihovi su dani tekli skupa s rijekom. Ponekad tihom i sporo, nekad u bujici i gotovo lavini, tu i тамо bi rijeku prekrio led, a ponekad joj je, pak, vodostaj bio sirotinjski nizak.

Plavokosa Nataša i Ročko odselili su nekamo. Neki su govorili u Ameriku, drugi u Njemačku, dok su treći bili skloniji tvrditi kako se trenutačno za Ročka ne smije znati.

Božana je u međuvremenu dodala još neke pirsinge i tetovaže, a prvog ljeta u Zvorniku Juru je spotaknuo zov juga pa im je svima predložio da počnu na more. Helena i Božana te sezone nisu imale stalnu vezu pa su poziv prihvatile bez previše uvijanja i razmišljanja. Ranka je pak u međuvremenu troje mladih, kako ih je zvala, vodila na svadbu ovjeka koji se farba, s kojim je jedno vrijeme tako ozbiljno mislila.

Na putu prema moru Jura ih svrati na Bunu. Nije imalo smisla hodati ratnim stazama *Jure i Bobana*, ali im uz okrepnu kraj rijeke ispričati svoje nevjerljivo doživljaj. Helena je plakala. Božana je vrsto zagrlila prijatelji ina ramena. Rankin se pogledao poput laserske zrake, pokušavao probiti kroz vrbe i brežuljkaste šumarke; u vodi su se dosačivali labudovi i divlje patke.

Za susjedni stol sjede bivši vojnik koji je s Juricom bio u terenskom vozilu onog nevjerljivog dana, prije toliko godina. Bog, Jura, bilo je sve što mu reče. Jurica Jurjević pomisli - tu negdje mora da stvarno postoji neki Bog, samo je velik cinik... a, može mu bit'.

Posli su uskoro dalje. Jura svome suborcu u prolazu takoder rece Bog...

Usavsi u automobil, dometnu ... *Bobane!*

Miljenko Buhač

Rođen je 1961. u Širokom Brijegu.

Diplomirao na Ekonomskom fakultetu u Mostaru, a profesionalnu karijeru započeo je kao novinar.

Radio je na Radio Mostaru, u Venernim novinama, Valteru, LOM-u, na Radio Sarajevu, itd.

Krajem 1991. godine odlazi u Salzburg, a 2001. vraća se u Mostar. Profesionalno se posvetio menadžmentu i marketinškim pitanjima modernih tehnologija i medija.

Prozuje objavljivao u časopisima "Motrišta", "Diwan", "Mogu nosti" i "Život".

Zastupljen je u Panorami bosansko-hercegovačke proze "Pod pritiskom" (Prosveta, Beograd, 2008.).

Dobitnik je prve nagrade Matice hrvatske Mostar za neobjavljenu priču u 2003.

Objavio:

Glasovi iz Propunte, zbirka pričevjetki, Hercegovsak, Široki Brijeg 2004.

Ista zračna luka, roman, Koncept, Mostar, 2007.

Robert Mlinarec

MIRIS KNJIGE

Ovo je prica koju sam cuo prije podosta godina od znanca koji je svoje najbolje i najplodnije razdoblje dotadasnjega zivota proveo u ratnome Sarajevu. Ni danas sa sigurnoscu ne mogu reci u kojoj su mjeri detalji u prici vjerodostojni, a u kojoj su mjeri talog raznih iskustava, dodavanja i usmenog predanja ljudi koji su prozivjeli te godine na ratom zapaljenom bosanskom tlu...

Zbilo se to u ono nesretni, mracno doba dok jos ne bjese raznobojnih Benettonovih prezervativa u gradu i kad su prvi topliji, ranoproljetni vjetrovi s okolnih planina tek poceli najavljivati bolje dane. Eh da, bolje dane za Bosnu...

Jedan od prolaznika se zaustavio pokraj trafiKE i zatrazio od tamnokose prodavacice plan grada.

- 'Os kartu prije il' posl'je Olimpijade?

- Svejedno, daj bilo koju.

- Ma 'aj bolan nemoj 'jebavat! Kakvu kartu?

Neka mladarija pocela je ismijavati dvojicu i segaciti se s njima da su turisti, padobranci i sve tako u tom stilu, a zapravo su bili tek lijevcnici na sluzbenom putu, upravo stigli iz provincije.

Kod vas ne rokaju, a? Nema uzbudjenja, pa malo dosli na dernek u Sarajevo. 'Ajd u zdravlje!

Grad komu nikada nije falilo duha. Grad koji je, za razliku od drugih svjetskih gradova uz cetvrt brojanje vremena, dakle uz ono julijansko, gregorijansko, hidzretsko i zidovsko, uveo jos jedno, ono prije i nakon Olimpijade potkraj dvadesetoga stoljeca.

Prici ispricanoj iz tudih usta, pa potom zapisanoj, cesto nedostaju grimase i gestikulacija naratora, no ono sto je ostalo trajno usidreno u mojoj nutrini jesu zebnja i strah koji je tesko naslutiti ako ih nisi prozivio na vlastitoj kozi.

U prvi tren nakon sto sam pricu cuo iz Darkovih usta, toliko vaznim i nezaobilaznim mi se ucinise Goranove pouke i njegovi medicinsko-

higijenski savjeti iz ne tako davno prohujalih vremena nase mladosti: - Pazi da uvijek imas gumicu kod sebe!

Cesto, gotovo kao tlc, opipavam mali dzepic na hlačama. Gumica iz paketa humanitarne pomoci koja mjesecima ceka da bude korisno upotrijebljena na svome je mjestu, a Goran je u meduvremenu, pocetkom rata, odselio u Vojvodinu. U ladici na kredencu u privremenom stanu i privremenom dnevnom boravku, imam barem jos desetak istih, zutih, bezlicnih paketica za koje sam bio siguran da ih necu koristiti, barem ne dok se rusi grad s kojim sam se srođio.

* * *

Sanelu sam upoznao toga dana na sanku »Kod Mehe« u ranim poslijepodnevnim satima. Sve se odigravalo brzo, kao kada se dvoje znaju od djetinjstva i potajice promatraju godinama, samo nisu imali hrabrosti ni snage pristupiti jedno drugome.

Spustili smo se stepenicama u prizemlje zgrade, zavukli se u tamniji dio stubista i poceli se drpati. Zadizala mi je kosulju i milovala leda, a ja sam ruku zavlacio pod njenu kosulju i pipao tople grudi, dok mi se miris njenog presladunjavog sapuna zavlacio u nosnice. Kako dugo nisam dodirivao zensko tijelo!

Ne znam koliko je potrajalo to pubertetsko navlacenje po stubistu, no bilo je lijepo. Nije nam smetao ni propuh iza lifta kroz rupu od granate neutvrdenog kalibra, ni rijetki prolaznici koji su uglavnom nestajali u prednjem dijelu hodnika. Dva usamljena ljudska bica koja se dodiruju, ima li sto prirodnije? Krv mi je jurila cijelim tijelom, ozivljavajuci i onaj... muskarcu ipak najkraci... ud.

Vratili smo se u *lokal* sat-dva kasnije: ljudi oko nas su se zagonetno smjeskali i uz zamor ispijali svoja pica, a Sanelu mi je zeljela ispricati ponesto o svome životu u dolazecim satima. Ratno otvaranje duse, beskrajne price, zagubljena sjecanja.

Bila je posrnula balerina, no ne bez ikakvih cari. S petnaest godina pocela se razvijati u djevojku srednje-teske kategorije i ubrzano debljati, te je postala bespovratno izgubljena za baletnu umjetnost usprkos svojoj gracioznosti. Ispricala mi je to barem tri-cetiri puta te veceri, tako da sam je upamtio kao bivsu balerinu. Trtljala je zatim nesto i o prvom ljubavnom iskustvu u rodnom Travniku. Slutio sam da zgoda nije bila odvise romanticna, vjerojatno je prava istina odavno zaboravljena i isprana alkoholom i opijatima, kao i sam ukus prve seve s konobaram u skladistu poslije smjene. Imala je tako malo romantike u svome nastupu, a toliko silno ju je zeljela. Sanelu, ime kome bismo korijen potrazili u latinskom sano da je zapadne provinijencije, nije nista

manje lijepo bilo u svom arapskom korijenu i znacenju »ona koja podrzava, ona koja podupire«. I trebao mi je netko za potporu te noci. Dvadeset i petogodisnja Sanela bila je zapustena, no ponavljam, ne i bez cari. Barem mi se takvom ucinila nakon moje vise od dvogodisnje seksualne apstinencije. SCH je neprekidno vrstao s neke lose presnimljene kazete koja se preslusavala ukrug. Vjerojatno je gazda bio prijatelj ili rodak nekome iz banda.

Kakvu filozofiju razviti iz nejebice u najboljim godinama? I koje su to najbolje godine za nasu generaciju? Jesmo li zbog rata dobili po jajima ili smo generalno, zbog neceg drugog... dobili po jajima?

Proljece. Ponovno vjetrovi. Miris ustajalosti i palezi zamijenjen je mirisima prirode koja se budi usprkos rusevinama i unistenoj zemlji.

Na prvom katu smjestio se alternativni oblik sarajevskog ratnog ugostiteljstva, ili u prijevodu, trosobni stan pretvoren u gostionicu imenom »Paradiso«. Ime je dobila vjerojatno zbog stranaca koji ionako nisu zalazili u nju, a domaca ju je raja zvala »Kod Mehe«.

Prva dva pica i nekoliko cigareta posvetio je sam sebi. Stao je na kraj improviziranog sanka, zazmrio na oko u koje mu je ulazio dim vlastite cigarete i iskosa mjerkao ljudi oko sebe.

"Viski na rakiju", pomisli nacas, "sto bi moj stari rekao na to?"

Izvodenje pristojnog udvaranja stvar je dobrog kucnog odgoja, iako usred rata nitko tome ne pridaje veliku vaznost. Sa Sanelom nije bilo tesko, njoj je kao i meni nedostajala ljudska bliskost.

Samo sat kasnije, nakon sto su se zajedno vratili iz prizemlja, vec ju je pratio do toaleta u kojem je ona nesto dugo prtljala.

Otvorila je napola vrata i pitala:

- Imas li papirnate maramice?
- Otkud?

Krvarila je iz nosa i nije mogla zaustaviti brzdolazece crvene mlazove.

- Trebas i ti unutra? - pitala me glave zabacene unatrag, a duga smeda kosa padala joj je do pola leda.

Klimam gladom i namigujem. Ulazim. Necija cetkica za zube i izguzvana tuba kolynosa odaju domacu atmosferu. Gleda me sa strane dok pisam, a sama brise krv i popravlja sminku u tudioj kupaonici.

Uvjeravao sam sebe da je ona upravo ono sto trazim i trebam. Ta igra uvjerenja samog sebe, koju sam izvodio cijelo poslijepodne bila mi je strasno bitna: Ijubav, ma sto ta rijec znacila, mora biti stalno prisutna, volim je, jer je sve jedno oko nas i ona nije kriva ako je nesretna, pomalo bjesna, pomalo nevoljna i prepuna straha.

Cak su i ovi sto tuku grad nakratko na svojoj radio-stanici prekinuli trestati s narodnjacima, pa sada pustaju »All you need is love«.

Konacno prava politika, pomislio sam, barem glazbena. Ali trajalo je kratko, vjerojatno su preavanguardnog radijskog voditelja smijenili s duznosti, te nastavili s narodnim pjesmama, s naglaskom na oslobođilackim, onima koje napacen narod s obje strane barikada i očekuje.

Isetali smo iz zgrade i krenuli niz ulicu. Bilo je mirno.

Tada se proderao netko iza nas.

- Hej, ti, nisi platio sve racune!

Pozvao me na stranu. Cudim se, kako, pa pitao sam sto sam duzan. Stali smo pored ostataka nekog stabla koje je jos uvek stajalo uspravno, iako su mu sve grane netom prosle zime pretvorili u materijal za lozenje.

- Imas cigaru? - i odmah dodaje ispod glasa - Nemoj s njom, izgleda da ima sidu!

Ukipio sam se. Pretrnuo.

Zajebava, pomislih.

- Zajebavas - rekokh.

- Jebi ga, bolan, ja ti svoje rek'o.

- Ozbiljno, zajebavas?

- Ne bio ja Zaim, ako te la... - rekao je i pripalio cigaretu. Polako se okrenuo, bez glasa, smrtno ozbiljan. Sanela je stajala nekoliko metara dalje i bio sam siguran da nije znala o cemu razgovaramo.

I dalje nisam znao govori li Zaim istinu ili laze. Vidio sam ga prvi put u životu, možda mu je bilo krivo što sam im odveo djevojku iz drustva, pa se sada svete na najpodlijiji moguci nacin.

Osjecam hladan znoj pod majicom. Drhtavica. Ne mogu kontrolirati ruke. Drhte. Sranje. U glavi panika.

Nisam se do tada toliko bojao snajperista, topovskih granata, srpnjela, danonocnog prepucavanja iz rova u rov, gladi, hladnoce, straze sa samo pet metaka, koliko me je u tome trenutku presjeklo, pocevsi od zeluca, glave, kicme, koljena, opce drhtavice (tim redoslijedom!) kad sam cuo da moja pratile "izgleda" ima sidu.

Brzina mraka sigurno je brza od brzine svjetlosti.

Ekspresno otreznjenje. Vracaju mi se u misli poljupci i dodirivanja. Je li mi veceras krvarelo Zubno meso? To je bila valjda svakodnevna pojava od monotone prehrane lisene vitamina, minerala i ostalih vaznih sastojaka posljednjih mjeseci. A krv i bolesti...

Ne znam jesam li ikada osjetio veci strah, jer umiranje u krastama u smrdljivoj bolnici mnogo je gore od "normalnog" umiranja od metka u rovu i smrti na cistom zraku s tek ponesto mirisa baruta.

Od tog trenutka moje misli postale su prekrivene mracnom koprenom, a jedino pitanje koje nije bilo crno glasilo je: - Koje je boje sida?

Stigli smo do mog prebivalista. Dvosoban stan, nekoc komforan i udoban, sada je bio bez grijanja, plina, vode i struje... i s dvostruko zaliđenjem najlonima umjesto malih stakala u kuhinji.

- Tvoje il' unajmljujes? - izlanu Sanelu.

- Znas li ti nekoga tko je unajmio stan u gradu koji gadaju projektilima? - upita zajedljivo Darko.

- Kako da ne znam? Ima ljudi...

"Sto laprda, pravo zensko...", pomisli Darko i povuce dim.

Sjetio se kada je bio zadnji put s humanitarcima. Drhtali su i sutjeli na tri jezika dok su granate padale na rubove grada. Sada mu se sve to cinilo nevaznim, a njegov problem tesko rjesiv.

Otisao sam u kupaonicu oprati zube i srediti misli.

Da li da stavim gumicu i okinem je, pa sto bude: mozda je vec ionako kasno i svejedno, imam li vec te male hajvancice u sebi...

Kratkotrajna dilema i mucnina...

Vratio sam se u sobu, jos neodlucniji i zbumjeniji, s golemin strahom koji mi je sada pritisao osit i kicmu. Sanela je listala moje preostale knjige, pregledava kasete, zavirivala u poluprazne ladice.

Zavlačim ruku ispod njene kosulje, milujem je po trbuhi. Nekakvi pristevi, cirevi ili rane...

- Sto je to? Trebas kremu ili ... Moj rodak radi... moze nabaviti...

- Ma, pusti to.

Insistirao sam na zestokom picu, kako bih ljubavni cin odgodio u neodredenu buducnost. Vjesala mi se oko vrata i pocela me maziti... Ljubila me, a ja sam uzvracao nevoljko, izbjegavajuci dodire jezikom s njenim ustima, a vise je slineci po obrazima, vratu i ledima.

Ucinilo mi se da vidim, preko njenog ramena, veliki transparent-grafit razvucen izmedu dva ostecena nebodera:

»Zivio UNPROFOR, donator SIDE narodima i narodnostima BiH!«

Sto je Sanela vise insistirala na konkretnom seksu, glumio sam sve vece pijanstvo i nevoljkost za eksplisitne ljubavne radnje. Ona je u meduvremenu gutala raznobjojne tablete, zalijevala ih votkom, a i ponovila je nekoliko puta da voli sve sto se moze gutati, smrkati i pusiti.

- Iglu mrzim - mrmljala je pijana te veceri.

U boci od konjaka razmutio sam jabucni sok i pio ga glumeci opijenost, omamljenost, a jezik mi se pleo...

Svukli smo se i legli u bracni krevet bivsih stanara. San mi, u panici za vlastiti zivot, nije dolazio. Sanela se privijala uz mene, trljala me rukom po prsima i trbuhi i pokusavala me udobrovoljiti na svaki nacin. Od

straha i ono inace tvrdo mjesto, sada je bilo mlohavo i bez ikakve sanse da se pokaze kao simbol muskosti, vec kao obican mali smrk. Gotovo do jutra prevrtao sam se po postelji i pretvarao se da spavam. Ili sam mozda i usnuo? Za nekoliko trenutaka, kada sam se uspio primiriti, sanjao sam naizmjenicno snove iz proslosti i buducnosti.

Dramaticne vijesti dolazile su s Istoka. Provincije su bile osvajane jedna za drugom. Divlji ratnici, najstrasnija vojska toga vremena, jahali su prema Aleksandriji. Zebnja se uvukla medu puk. Sirile su se glasine; neke od uhoda poslanih da osluskuju i sire lazne price, a neke od trgovaca koji su putovali dalekim krajevima iz kojih dolazi neporazena sila. Na suku je glavna tema ulicnih brbljavaca bila ona ciji je bog mocniji, i hoce li sve to na kraju izaci na dobro? Mnogi su se pitali je li uopce trebalo napustati stare bogove i ne bi li sada u pomoc ipak trebalo pozvati vraceve. I tako su prolazili posljedni dani, s nadom da ce njihov grad, ipak nekim cudom biti spasen...

Svjetina je mudrovala, trgovci i dalje planirali svoje poslove, ljubavnici ljubili, prosjaci zapomagali, a sitni lupezi cekali sumrak. A onda, jednoga jutra, dok je grad jos bio dremljiv, na horizontu se pojavila vojska. Isprva, vidio se samo ogroman oblak prasine kao kada se priblizava ljetna oluja, no cim je sunce bilo visoko na nebuh, sasvim su se jasno raspoznavali likovi osvajaca.

Lica su im bila mnogo tamnija od gradskih, tamnija cak i od onih okolnih pustinjskih plemena. Zavladala je panika. Grad nije imao snage organizirati obranu i spasiti se od barbara.

Pljacka i pustosenja trajali su dva dana i dvije noci. Jedine stanke, kada bi osvajaci prestajali sa svojom strasnom rabotom, bijahu u vrijeme molitvi. Potpuno je zamrla vreva gradskih ulica. U sablasnome gradu culi su se samo jauci i pozivi na slavljenje Alahova imena.

Trecega dana jedan od nizih zapovjednika vojske dojahao je pred nadaleko poznatu biblioteku. Ucenjaci su, kao i obicno podalje od politike i svijeta, radili svoj posao uvjereni da ce i ovoga puta osvajaci brinuti samo o zemaljskim dobrima. Jer, razni su se gospodari smjenjivali, bilo je boljih i losijih vremena, no Kuca knjiga uvijek je ostajala i sluzila svakome vladaru na cast, cak i kada ovaj uopce nije zalazio u nju. I tako su ucene glave spokojno nastavile svoj posao iza debelih zidina, daleko od ociju svjetine.

No, ovoga je puta bilo drugacije. Vojnici su se ulogorili u polukrugu oko Biblioteke, a Al-Bahami, novi gradski poglavar, poslao je glasnike koji su zatrazili da se poklone njegovom vladaru. Savjet Biblioteke odlucio je izaci, jer drugog izbora i nije bilo.

- Salamone, ti koji znaš njihov jezik, bit eš nam tuma i vodi .
- Ho u, Mudri.

Izašli smo pred raskošne šatore. Udobno smješten u velike, meke jastuke primio nas je ratnik preplanule puti i orlovskeg nosa s nadmo nim osmijehom pobjednika.

- Veliki Vojskovo o! Klanja Ti se Savjet Biblioteke, a ove darove donosimo u znak poštovanja. Došli smo uti Tvoju poruku - progovori Salamon.

Mlade robinje pred njih iznesu vo e i aj, a Al-Bahami malom izaslanstvu dade znak rukom da sjednu. Zadovoljan što netko od poraženih govori njegov jezik, zapo eše razgovor. Kultiviranosti i uljudnosti u opho enju nije nedostajalo Osvaja u, no u zraku je lebdjela neugodna spoznaja o opasnosti.

- Stigao sam ovdje voljom Nepobjedivog, koji e i u budu nosti voditi moje ete u nove pobjede.
- Imamo mi svoje bogove, i to više njih...

- Ali, samo je jedan Alah, tko mu služi bit e...

Osvaja , kako je sam volio da ga zovu, predloži Salamonu da odigraju partiju šaha uz razgovor. Tada se strah, veliki strah za vlastite živote uvukao u srca Savjeta. Pobijedi li Salamon u partiji šaha, mogu e je da e im presuditi vojnici sabljama, a hotimi no bi puštanje isto tako, ako ne i gore, moglo razlutiti Osvaja a.

Partiju šaha zapo eli su oko podne, kada se sunce objesilo na najvišu to ku neba. Igra je bila ona vrsta komunikacije u kojoj jedan drugome izbjegavaju gledati u o i tijekom razgovora. Šahovske figure, izra ene od najfinije bjelokosti i cedrovine, polako su mijenjale mesta na plo i, baš kao i rije i koje su otmjeno razmjenjivali suparnici. Osvaja se, ne podižu i pogled sa šahovske plo e, interesirao gdje je Salamon nau io Prorokov jezik, govori li perzijski, ima li obitelj. Salamon je u tivo nalazio odgovore na pitanja, dobro važu i kako i koliko odgovarati da bi ostao na sigurnoj distanci. Razmjenjivali su klišejirane mudrosti, poput one »što je neprijatelj mo nji, ve a je i pobjeda nad njime«, svoja razmišljanja o upravljanju državom, zvjezdovanstvu, poeziji... Partija je trajala satima, a zrak je postajao svježiji kako se sunce spušтало prema horizontu. Osvaja je imao blagu prevagu u figurama i njihovom rasporedu, no Salamon nije gubio živce. Strpljivo je gradio svoju poziciju, utvrdio kralja i sa uva oba skaka a. ekao je, smisljao budu e poteze, a onda je pod šator ušao glasni prodava lutrije i stao ponavljati poput pokvarene plo e: »Igra je put do sre e! Hrvatska lutrija... Igra je put do sre e! Hrvatska lutrija...«

- Nestani, sine - odgovori mu Osvaja , sada s bosanskim akcentom. Dinje i lubenice, grož e i datulje, potom i kozletina, janjetina, sir, poga e i razne slastice unošene su pod šatore u rukama lijepih žena. Gostili su se, a u satima koji su prolazili, iako su bili neprijatelji, gotovo su postali prisni igraju i tu partiju šaha. Na sve otvorenija Osvaja eva pitanja, Salamon se trudio odgovarati što zagonetnije i neodre enije, a esto bi, da ne mora podrobnije tuma iti odgovore, ubacio po koji ajet i tu je razgovor kretao u drugom smjeru. Osvaja , tada vjerojatno uvjeren u svoju pobjedu, predloži Salamonu da dovrše partiju, a ovisno o ishodu da pobjednik ima pravo na ispunjenje jedne želje. Sumrak se ve po eo uvla iti izme u palmi i ljudi.

- Veliki Vojskovo o, ali kakvu bih ja Tebi želju mogao ispuniti?

- To u Ti re i, nevjerni ovje e, kada završimo i samo ako pobijedim.

Osvaja je rukom dao znak da svi osim straže napuste šator. Nastavili su partiju u tišini, a pitanja i odgovore zamijenilo je samo disanje i ispijanje aja. Napetost je rasla, a Osvaja je u svome naletu i želji za još jednom pobjedom, ovoga puta duhovnom, htio okruniti dan. Pri tom je, iako iskusni vojskovo a, pretpostavio nadmo vlastitog topništva i lovaca nad Salomonovim konjima od cedrovine i usamljenom kulom. No, prevario se. Lagano je po eo gubiti pozicije, odstupaju i kraljem sve dalje pred naletima neprijateljske konjice.

Tada je, prvi put ozbiljnog izraza lica, pozvao posilnog i rekao mu: - Neka kona no gori!

I idu i Salamonovi potezi dali su naslutiti da se Osvaja ne može vratiti u partiju. ak niti izboriti neriješen ishod. Nestalo je napetosti u zraku; Osvaja je nemo no raširio ruke prije završnog Salomonovog poteza, te se blago naklonio odaju i protivniku priznanje na dobroj igri. Potom su zajedno izašli iz šatora od najljepših tkanina, u mrklu no sa svodom posutim zvijezdama gdje je Osvaja Salamonu tuma io arapska imena pojedinih sazvijež a. A onda su ugledali plamenove koji su po eli lizali nebo nad gradom. Gorjela je biblioteka, nestajale su pergamene i papirusi, plo ice i palmino liš e, znanje sakupljano stolje ima. Salamon, kao mudar ovjek, nije želio neprijatelju pokazati o aj...

- Sve znanje svijeta ionako je ve u Kurantu asnom - primijeti ravnodušno Osvaja .

Bibliotekar je šutio. U svojim kasnim etrdesetima, gledao je kako nestaje i dio njegova života posve enog knjigama i isto nim jezicima, a crne slutnje o novim gospodarima grada potpuno su se obistinile.

- Odsad e ovaj narod raditi i vjerovati u ono što mu se naredi - mrmlja je Osvaja , o ito se ponovo povrativši u pobjedni ko raspoloženje. Njegov, sada ve monolog, Salamon nije slušao. Odlutao je u mislima

daleko, da ne cuje to samozadovoljno hvalisanje barbara koji je uvjeren da je dobro djelo paljenje knjiga.

- A Tvoja zelja, zasluzena sahovskom pobjedom? - napokon upita Osvajac dok su se vracali u sator u kome su postavljali raskosnu veceru.

- Zelim Tvoju najstariju kcer za zenu - drsko rece Salamon.

- Tu ti zelju, nevjernice, sve i da hocu, ne mogu ispuniti.

- Eto, vidis. Obojica smo ljudi, slicni ljudi od krvi i mesa, gubitnici kojima ni zemaljske zelje ne mogu biti uslisane. Ti si Veliki Osvajacu gubitnik, jer si izgubio partiju saha, a i ja sam. Iako sam pobijedio, ne mozes mi ispuniti zelju.

Nastao je tajac. Osvajac se zamislio i tada je sobu zapljosnuo val hladnoce.

Vjetar je na jednoj strani prozora otkinuo najlon koji je imao funkciju stakla i lamatao njime, kao da namjerno utjeruje hladan nocni zrak. Istina je da grijanja nije bilo, ali od topline tijela barem je postelja bila mlaka. Nevoljko sam napustio svoju stranu lezaja i otisao popraviti ono sto bismo u normalnim okolnostima nazivali prozor. Potrajalo je nekih desetak minuta, a onda sam uz svjetlost svijece otisao do kupaonice isprazniti mjehur i pogledati jezik. Navodno, jezik odmah promijeni boju ako se s organizmom dogada nesto neobicno, ako ga napadaju virusi ili bakterije. U mraku, naravno, nista nisam video. Vratio sam se u krevet, a kazaljke na rucnom satu, ako su jos uvijek pokazivale neko zemaljsko vrijeme, sugerirale su mi da nisam spavao duze od petnaestak minuta. Zavukao sam se ponovo pod dvostrukre pokrivace i kapute povrh toga, te se priblizio, ili bolje reci stisnuo uz leda tople, bubuljicave, nabujale Sanele. Tup od umora i pretrpljenog straha, blokiranih misli, nisam vise mogao misliti ni o cemu: o bolestima, umiranju, sidi, zelio sam samo malo topline, ljudske topline. I bio sam sretan sto spava. San mi je produzio zivot i odveo me u buducnost.

* * *

Vratili su se kući poslije ponoci, preumorni za vodenje ljubavi. Iz postanskog sandučica izvukao je dvije koverte i nekoliko racuna, o kojima će morati razmisliti hoće li ih uopće platiti. Potom su se liftom odvezli u svoje grijezdo pretrpano knjigama na petom katu. Otvorio je posljednju limenku piva iz frizidera u sretno vrijeme globalnog džihada. Danima se nije brijao. Zasto zimi sanja vise nego ljeti, do danas si nije uspio odgovoriti, kao što nije mogao nista reci ni o kvaliteti snova. Centralno grijanje i ususkanost u tople pokrivace; a ipak, snovi su bili kosmarni. Antin djed jasi Slavonijom na svome arapskom doratu i vice:

- iha, iha, džihad!

Vikne mu Ante s krova ku e: - Jebote djede, otkad si ti za džihad?! Treba te u Had!

- Da, da, u hlad! - vi e djed.

Shvati da je djeda sunce opilo u glavu. Kako je tek njegovom prijatelju bin Ladenu bez hlada i vode? A. je ve odra ivao tajnu misiju za Adena, odnosno Adana, kako mu je glasilo tajno ime u Bosni. Sakupljao je rije i i njihova zna enja po starim knjižurinama, pa ak naletio i na to da je »al-khol« stara arapska rije , a nikakvo blago, pa ni jezi no ne smije ostati u rukama nevjernika.

Nedostajalo mu je adrenalina, pa je razmišljao, vlastite zabave radi, da odigra ruski ili arapski rulet. Kako je ruski neprili no igrati u rane jutarnje sate, jer bi buka mogla uzneniriti susjede, odlu io je odigrati arapski rulet koji je mnogo tiši. Uzeo je kuverte. Prah iz jedne od njih, nedavno pristigle iz Malezije, istresao je i rasporedio po stakalcu na stolu. Ušmrkao je prah s guštom. Crni prišt u bijelom prahu ili kokain, jedino je pitanje pri igri arapskog ruleta. No, antraksa se nije bojao: obiteljski lije nik dr Fi or imao je nekakav lijek za svaku bolest. Vjerljivo i sidu...

Dok je pokušavao zaspiti, David Bowie je na MTV-u pjeval novu američku uspavanku: - Taliban, taliban, gurni bradu van, da ti ku u ne prodam, staroj babi za duvan.

"Ameri i Englezni zapravo ne znaju o emu se radi", pomislio sam. Navijam za obrezanu bra u.

* * *

Svitalo je. Budio sam se, pa zatvarao i otvarao o i naizmjeni no, budio se iz sna u koji zapravo nisam ni krovio cijelu no . Kona no sam ustao iz postelje ukru enih nogu, smrznuta nosa i mlohava uda, onog za održanje vrste. Drhtao sam. U nesvjesnom i polubudnom stanju hladno a je bila moj saveznik, smirivala je hormone i žudnju koja bi ina e bубnjala. Pribran i razbu en, ponovo sam osjetio neopisiv strah i zebnju: "Što ako je Sanelo ipak bolesna?" Otišao sam u prostoriju koju sam koristio kao ostavu, i na brzinu smisljao kako što prije razriješiti situaciju prije nego se Sanelo probudi i pozove me u krevet radi onoga zbog ega smo došli.

Izlio sam s dna boce ostatak konjaka po svome džemperu i vratu, a potom ulio u praznu bocu ponovo sok od jabuke za razmuivanje i dolio vode do pola. Usput, progutao sam tri režnja bijelog luka koji je po predaji mojih starih najbolji lijek, a odbija kako vampire tako i žene. Po eo sam pjevušti, pustio sam glazbu na rasklinanom baterijskom

tranzistoru i po eo se blesavo smijati besciljno se kre u i po stanu... Sanela se probudila.

- Jebo mater, ve si pijan! - rekla je umjesto »dobro jutro!«.

- Ne seri, nisi mi ti žena da se tu dereš!

Mrmlijao je da mora na crtlu razgrani enja, da je taj i idu i dan njegova smjena na kontrolnoj to ci, da žuri. Namjerno je petljao jezikom i prevrtao oima da ga Sanela ne poželi ni za brzi, najbrži mogu i seks.

Obi no, i muškarc i žene, osjete neku prazninu nakon što od njih ode partner s kojim su bili intimni ili bili na putu da se to dogodi. Darko je pak osjetio veliko olakšanje nakon što je Sanela zalupila vratima i otišla niz hodnik gun aju i nešto u stilu "alkoholi ar" i "svi ste vi isti!"

U sobi je ostao sam s knjigama i mirisom vlage. Samo znakovi oko njega. ita tekst na uredno odštampanom listu papira: upute na lošem kvazi-jeziku; o ito su neki stranci financiali tiskanje tih letaka uz koje su se dijelile po tri gumice. Tri u mjesec dana. iji je to projek? Nizozemski, njema ki, ostarjelih parova? Moj, zadnjih nekoliko godina, sigurno nije ni izbliza. Na dnu letka, sasvim sitnim slovima, pisalo je: Printed in Ireland.

Prijepodne je oprao zube desetak puta i tako se lišio svih dragocjenih zaliha zubne paste. I nikada nije pranj u zuba posve ivao toliko pažnje kao tada.

Te ve eri Darko se stvarno opio do besvjести. Niti u stanju sveop eg pjanstva nije mogao zaboraviti susret s posrnulom balerinom. ak je nekoliko tjedana poslije, kada su mu misli postale nešto trezvenije, sam sebi olakšao mu ku napetost i olakšao si muke zamišljaju i pritom da je u ljubavnom klin u sa Sanelom.

* * *

Poslije 1995. više sam se okrenuo knjigama, a manje šahu i ženama. Dugo me pratilo miris koji nastaje dok gore knjige: miris ljepila, kožnog uveza, konaca šivanih knjiga, prašine, crvoto ine, vlage kod onih loše uvanih; sve se miješalo u dim više bjeli ast no taman i miris koji je teško precizno opisati. Od sarajevske biblioteke, kao ni od aleksandrijske svojedobno, nije ostalo mnogo: možda tek koja posu ena, a nikada vra ena knjiga na privatnoj polici, i tuga za zauvijek izgubljenim svescima. Neki pišu, a neki pale. Osvaja i i vremena se mijenjaju, ali knjige i dalje gore.

* * *

Sada zivim, kao i dosta druge raje iz ulice, sest tisuca i pet stotina kilometara zracne linije daleko od Sarajeva. Zebnja nije prosla iako sam u međuvremenu zbog useljeničke vize za hladnu i daleku Kanadu bio testiran na AIDS. U tom trenutku rezultat susreta Darko-SIDA bio je pozitivan, jedan prema nula. Utakmica u kojoj nije vazna gol-razlika, već je bitno pobijediti ne primivsi gola. Cesto se u Kanadi sjetim predratnog Sarajeva, raje s fakulteta i prigusenog ludila u gradu pred nogometne utakmice.

Smije li se, ili bolje, može li se zaboraviti grad u kojem si nekoc ljubio?

Robert Mlinarec

Roden je u Zagrebu 1966. gdje se i školovao na Filozofskom fakultetu, studijske grupe filozofija, etnologija i informatika. U domaćim i stranim casopisima kontinuirano objavljuje od 1994. godine.

Urednik knjiga i casopisa tijekom zadnjih dvadesetak godina, te prevoditelj s engleskog, njemackog i slovenskog u raznim izdavačkim kućama.

Objavio desetak vlastitih, te uredio preko 600 knjiga za odrasle, odnosno, djecu i mlade.

Pojedine su mu price, pjesme i knjige prevedene na slovenski, madarski, njemacki, slovacki, poljski, makedonski, engleski, francuski, bugarski, ruski i talijanski jezik.

U broju 1/1999. kulturnog književnog casopisa »Quorum« je temat posvećen Mlinarcevoj poetici, auto-poeticu i kritickim osvrtima na njegovo pisanje. Zastupljen u više antologija i pregleda, te u »Povijesti hrvatske književnosti« Slobodana P. Novaka.

Nagradivan za kratke price: nagrada Ranko Marinković, nagrada Karlovackog lista, nagrada Mato Lovrak za najbolji djeci roman 2006.

Clan Društva hrvatskih književnika, Hrvatskog društva književnika za djecu i mlade, te HZSU.

Veselin Gatalo

KILO

Pogane bile te kasne cetrdesete. Za Matuku Nicinog poganije od onih ratnih, ranih cetrdesetih. Onda se znalo, puška oni, puška mi i... šeš il' beš! Bolje se oblacilo, obuvalo i kusalo u ratu. Bilo je štogoc zagrist, bogme i za povalit usamljene ženske celjadi što su im muževi na fronti. A eto, mir, ne puca se više. Osim ono kad trojica odu a dva se vrate. Ali ima da te cuju, prstom pokažu na te pa ajd' u Focu il' u Zenicu, ili - ne d'o dragi Bog - Goli otok. Svaka se pjesma vaga koliko Tita i Partije u njoj ima. Ne smije ni u jednoj zafalit.

Doduše, Matuka nije bio od velike pjesme, pošto je bio obican najmenik, bez cina i funkcije, a takvi nikom pametnom nisu ni na kraj pameti.

Nego je bila sreća da su ga Partizani mobilizirali cetrdeset i cetvrte iako je prije toga bio u ustašama, inace se ne bi ni glave nanosio. Valjao mu je rodak po materi, drug od milja zvan Šime Kominterna, valjao da mu nikad neće moc' platit'. A nema ni od cega. Što zaradi ko najmenik, to i pojede i popije. Da ima ženu i djecu, ne zna kako bi ih hranio. Nema više gazda ko nekad, onih sa debelim novcarkama. A prešla se cetrdeseta. Ali, neka.

Dace Bog. Nije on k'o ljudi. Stariji je On od Partije.

Pri toj pomisli, osvrnu se oko sebe, kao da bi mu neko mogao cuti misao. Skupio je Matuka Nicin nešto para. Malo, ali za sama covjeka i nije puno para. Kako se stalno seljaka i spava po pojatama i sjenicima, mogao bi i to malo izgubit', bojao se. Imao je i prsten što ga je na podu nacelništva još pred rat našao i brzo u džep strpao da nitko ne vidi, mogao bi ga prodat' - ako treba i nešto dodat' - da si nove postole kupi. Mogu ove na njemu još mjesec, more bit i dulje ali...

Odluci Matuka Nicin da ode u subotu u Zagreb, na sajam.

Zbog prstena i postola... a nije nikad u Zagrebu ni bio. Može drugim najmenicima poslje pricat' da je i on svijeta video. Da nije samo Muharem iš'o mimo Bugojna, do Beograda, ili Risto u najam do Vojvodine. A Zagreb je to, velegrad, drug moj, eheeej!

A de davo, more bit se tu i kakva posla nade pa se u velegradu i ostane.

Tako je mislio Matuka Nicin tog utorka, kupajuci se u škafu iza pojate, sve u sklopu priprema za odlazak u petak. Vec je dogovorio s Markom da se odveze s njim, kamionom. Sjest ce na mate željeza što ih Marko mora odvesti kao poklon omladine Bugojna omladinici Zagreba, za Dom kulture. Pa do sajma što ce biti u subotu. Unutra, u kabini, nema suvozacevog sjedala, baš kao što nije bilo ni desnih vrata, pa ce sjediti gore. A i bolje je, motor grijе kao lud, bice sav u goloj vodi ako sjedne na pod, ponad drndave Markove mašine.

Dode u petak, rano popodne do Markovog kamiona. Cekao je pola sata, zadnjih minuta vec pomalo lјut. Ako se svunoca, nece ni ici, odlucio je. Nece da ga mrak ufatи na cesti, zna se da u šumi još bande ima. Nece banda ustaška ni cetnicka uzeti samo prsten i novce, ode glava da ih ne prepoznaš i ne prijaviš. Tak'a su vremena.

Usred razmišljanja, pojavi se i Marko. Trljao je cupave brke vec natopljene alkoholom, trljao ih nervozno; sad debelim prstima, sad krupnom šakom.

- Smrt fašizmu!

- Sloboda narodu - odgovori mu Matuka.

Zapravo, Matuka mu je htio reci „I tebi!“, ali mu bi drago što nije. Jer, pogana su vremena. I za manje se glava gubi. A Marko je druge vjere, mogli bi mu svašta nakacit.

- Aj', penji se! - rece Marko i ude u mašinu.

Matuka, ne budi lijen, to i uradi.

Putem nit su se gledali, nit su pricali. Matuka je bio pozadi, na željeznim matama što su mu bole guzicu, Marko, za volanom, znojeci se od vreline motora i rakije iz boce što ju je stalno izvlacio te iz nje potezao ne nudeci saputnika iza sebe. I da su se htjeli vidjeti, ne bi mogli od prašine što ju je drndajuci makadamom dizao kamion pri brzini od tridesetak kilometara na sat. I da su htjeli prozbortiti, ne bi mogli od buke motora. Stajali su samo da Marko naspe vodu u mašinu, Matuka od limenog poklopca motora nije video gdje ni kako. Cinilo se da mašina ide na vodu, a ne na naftu, toliko je cesto trebalo sipati. Matuka se, naravno u sebi, zapita ko više troši; kamion vode ili Marko rakije.

Matuka nije imao sat i nije znao koliko su drndali. Negdje u sumrak, kanda u Zagrebu, usred prvih kuća, kamion skrenu na livadu, malo poskoci i stade, a motor se ugasi. Jedva se covjek najmenik zadrža na prikolici. Umjesto tišine motora, zazu se zvuk sličan medvjedem brundanju.

Matuka side, otvori vrata i vidje da Marko spava za volanom.

Uze bocu s rakijom pored mjenjaca i pošteno otpi. Bocu vrati na svoje

mjesto pa je, predomislivsi se, opet uze i ispi do kraja, pa je ponovno odlozi. Popipa pare i prsten u dzepu te krenu, ne pozdravivsi spavaca. Tek ujutro, pred zoru, kad su ga noge zaboljele od hodanja a cipele se, prije nego se nadao, posteno raspale, shvatio je koliki je zapravo taj Zagreb i da to nije gradic kao njegovo Bugojno, nego kao nekoliko manjih gradova i sela, te jedan veliki grad, a sajam usred srijede tog grada. Bas kad je prestao zazirati od austrijskih zgradurina, osupnu ga raznolikost svijeta u koji je upao. Bilo je tu brkatih Licana, kajkave zagrebacke gospode, nabusitih Hercegovaca, krsnih Dalmatinaca... bilo je i Ijudi sto ih nista pod milim Bogom razumio nije. Pognute glave, isao je kroz masu, kao da se boji da ga neko onako prasnjavog od puta i umornog od tabananja ne upita ko je i sta radi tu, odakle mu prsten i pare. Ni tada mu nije bilo lako.

Vidio je gumene galose i opanke na vunenim carapama, gradske cokule i vojnicke postole. Bilo je i par bosih nogu, cipela gorih od onih na ubogim hodalkama najmenika Matuke Nicina.

- Druze - obrati mu se glas iznad jednih crnih cizama.

Izmedu glasa i cizama bio je kozni mantil od koga cemernom Matuki srce side u umorne pete.

- Druze, dokumenta - rece glas brke u koznom mantilu.

Matuka brzo zavuce ruku u njedra, izvadi znojav papir i pruzi ga brki. Brkajlo se kratkovidno zagleda u dokument.

- Kojim dobrom, druze?

Najmenik slegnu ramenima i pognute glave rece:

- Pos'o postole kupit.

- Iz Bugojna pa u Zagreb po kundure, a? - upita brko gledajuci ga kroz cupave obrve.

Matuka je samo jos nize povio crveni vrat.

- 'Ajde, 'ajde. A kundure su ti tamo - rece i pokaza koznim rukavom nekud iza sivog magareta oko koga su se dva Sokca prepirali razvaljujuci jadnoj zivotinji vilicu. - 'Ajde, kupuj i da te vise ne vidim ovdje. 'Aj' sad!

Vrati Matuki papire, stisnutom sakom dotaknu se iznad uha i rece:

- Smrt fasizmu!

- Sloboda narodu - propiskuta Matuka najglasnije sto je u tom trenu mogao, pa ode do mjesta gdje mu je koznati rekao da su postole. Matuka je jedno sat-dva kupovao postole. Nasao je jedne, ko da su za njeg' pravljene. A kostale manje para nego je kod sebe imao. Ostat ce mu za kavu i vruc somun s masti i crvenom paprikom, somun sto mu je sa jedne od tezgi, jedne od onih sto ih nije joste ni vidio, draskao nosnice otkad je dosao. Nazu postole, izbroja pare i dade ih prodavacu, pljunu u

dlan i rukova se s njim, kao da je kravu ili vola kupio a ne par postola. Pri rukovanju povuce ruku prodavacu i priblizi usne njegovu uhu, da ga pita gdje se moze prodat zlatan prsten, predratni... ali se predomisli. Sjeti se covjeka u koznom kaputu.

Poskoci dvaput da isproba cipele, pode za nosom, do mirisnih somuna, izbroja opet, sad sitne pare, ko pravi gazda, uze jedan, zagrise zestoko i jeduci se uputi da gleda ljudi kako se cjenjkaju.

Godilo mu je sto na sebi ima nove cipele, da se vidi da nije goljo sto je dosao da gleda, vec ozbiljan covjek od posla i pazara, covjek sto je dosao da kupi jal proda, a ne kakav basibozuk i zgubidan.

Pojevsi somun, podrignu i otare ruke o pantole od vojnicksog struksa. Tad, pri pomisli na kavu, stomak ga podsjeti da se ne bi bilo zgorega olaksati, isprazniti crijeva da se napravi mjesto dobro prozvakanom i masnom somunu s mljevenom paprikom. Sto je vise mislio o tome i gledao gdje bi mogao ostaviti sto je ponio jos iz Bugojna, zelja mu se pojaca do potrebe, potreba posta nuzda. A nuzda Boga ne moli.

Trazeci mjesto gdje car ide pjeske, Matuka samo sto ne potrca.

Svud je bilo puno svijeta, nigdje mjesta da covjek najmenik spusti caksire i olaksa se a da mu svi ne vide golu strinu. I sto je dalje isao, lice mu je bilo sve znojnije i crvenije, oci sve izbuljenije a nacekani zlotvor u Matukinoj guzici je vec posao napolje i ne pitajuci jadnog Matuku za dozvolu i propusnicu.

Najmenik munjevito skrenu i u brzom hodu umalo obori nekog deda tako da stari pade a opanak mu ostade na cesti. Nade se u dvoristu sa visokim zidovima uokolo i balkonom s jedne strane. Munjevito spusti caksire, sjede u cucanj i isprazni se na kratko podsisanu travu, cinilo se, sve u istom trenutku. Glasan uzdah Matukinog olaksanja odbi se pojacan visokim austrougarskim zidovima. Sagne se da vidi jesu li mu se postole upeksinile i ugleda debelog smotanog i gadnog smedeg zlotvora sto ga zamalo ne obruka za vijeki vjekova pred svim onim svijetom.

- Stef, odi sim, poglec doteponca jednega - zazu se odnekud.

Matuka dize pogled i ugleda uzasan prizor. Debela zenetina sa nekakvim sarenim i bijelim cudestvima na kosi, buljila je sivim ocima usadenim usred crnih kolobara, gledala ravno u njega.

Utom se iza nje pojavi i celavac u necemu slicnom samo ogrnutoj i nezakopcanoj zenskoj haljini. Celavac se sakri iza zenetine i povika:

- Stara, zovi miliciju! Milicijaaa...!!!

- Prostak! Poganac! Hohstapler! Pas ti mater seljacku! Nosi tu pogon iz mojega dvorista oli budem Udbu zvala, pas ti mater!

Si me cul, prostak jen!? Si me cul!? - vikala je celavceva...

hm, ljepsa polovina.

Matuka ustade, dize i zaveza caksire te iz njedara izvuce maramu sto je u njoj pare i prsten drzao. Prsten stavi na prst, a par dinara strpa u gace. Onda panicno, ne imajuci vremena za gadljivost, stavi maramu na plod utrobe svoje, poduhvati ga prstima i podize tako da je pozamasni smedi zlotvor sav lezao u tankom platnu. Potom sveza krajeve tako da se gad skupi u bijelu gadnu bublu ciji je smrad odavao o cemu se radi i sto se krije u bijelom platnu.

Brzo, crvena i znojna lica kao kad je ulazio, napusti dvoriste.

Ispratili su ga krestanje zenetine s cudima na glavi i piskavi glas malesnog celavca koji je sad, vidjevs da Matuka zamice, prijetio da ce sici i ubiti ga kao psa.

Bas kad je Matuka hodao sa maramom punom necisti i pitao se gdje da baci smedu gadost i opere maramu, na putu mu se isprijeti poznati kozni mantil i nista manje poznate visoke kozne cizme.

- Smrt fasizmu, druze.

- Smrt... Sloboda narodu - useprtija se najmenik.

- Vidim, pazarilo se - rece covjek gledajuci u nove cokule na Matukinim nogama, pa maramu punu Matukine smrdljive necisti.

- Jes'... Pazarilo se, nije da nije - odgovori najmenik.

- A sta ti je to? - upita dok je podignutih obrva gledao u lijevu ruku sirotog Matuke Nicina. U ruku sa znate vec cime.

- To... to je pirinac slaga ovaj.

- Lijepo. Lijepo je kad ljudi imaju i pazare. Te cipele, te pirinac.

Nek narod nije bos i gladan, to je glavno. De si kupio?

- U... u jednoga co'jeka.

- O'kle?

- Ne znam, bogami. Ne znam de riza raste. Iz Makedonije, kanda - rece drhtavim glasom najmenik.

- Ne pitam te to, druze. Pitam, o'kle je co'jek sto ti prodo?

Umjesto odgovora, Matuka samo podize ramena tako da mu vrat nestade medu njima.

- Aj' sa mnom - rece covjek u mantilu i pode.

Pode i najmenik za njim, usput se pitajuci kakav ga to belaj jos ceka. Hodao je za koznim mantilom kao osudenik za dzelatom. Prosao je rat, tri soldacije mu nisu glave dosle, a vidi sad jada.

Kaput i cizme su ga vodile kroz masu sto je gledala ili pazarila.

Gledao je lijevo i desno, ne bi li gdje video prolaz kroz ljudе, da smugne. Ali, znao je da ne bi daleko. Koga Drzavna bezbjednost goni, ni Bog mu sami ne moze pomoc. A nesto mu se i nije dalo u sumu sa Skriparima. Nece ni oni s ovim mantijasima

dobro proc'.

Stali su do tezge za kojom je cupav dugajlija koji je neobicno slicio žbunu, prodavao sir i kajmak.

- Deder, koliko ti je taj što ti prod'o rek'o da ima ovog pirinca?

- upita Matuku kožnomantijaš.

- Kilo - bubnu potiho Matuka.

- Je li ti co'jek što ti prodo pirinac baš izvag'o pred tobom?

Nije te prevario? Ako ja vidim da neko vara ovi moj narod, jadna mu majka. Vidice ko je drug Jozo Lepušina! Deder, vagaj!

Covjek za tezgom brzo diže tegove s vase pa vrti na tas jedan crni gevikt, onaj na kome je stajalo „1kg“. Nagnu se i iz Matukine ruke uze zlosretni zavežljaj i stavi na vagu, na drugi tas.

Osjeti da nešto smrđi gore od njegovog sira iz mijeha, ali ne rece ništa.

Gevikt preteže.

- Druže Jozo, kanda nema baš kilo... Bice malo manje...

Devedes' i pet deka, recemo.

Skinu teg na kome je bilo „1kg“, stavi jedan manji, dva još manja i jedan najmanji. Vaga se poravna.

- Evo, druže Jozo - rece zadovoljno žbunasti dugonja. Kilo i devedes' pet! Ko što reko', a!?

Covjek u kožnom mantilu se zacrveni, stisnu zube i promrmlja:

- Krv ti jebem! Pet godina glavu sam u torbi nosio, najbolji drugovi ginuli, sirocad ostala... a oni narod varaju! e je taj, majku mu reakcionašku, de je da mu se krv napijem!? Govori!

Matuka ni mukajet. Samo stoji i drše k'o list na vjetru.

- Govori koji je!? Beli ti je i crvavu rižu poturio? Daj da vidim!

Dok je drug Jozo odriješivao maramu, najmenik htjede potrcati. Htjede on, ali se noge nisu dale nagovoriti.

Covjek u kožnom mantilu je zavukao prste u smedu tvar, izvukao ih, pomirisao i pogledao sirotog Matuku. Pogledao ga je tako da je Matuka namah umro. Stajao je tako, mrtav-mrtvicijati cekao sudbu kletu, prepušten na milost i nemilost covjeka u kožnom mantilu.

A on, covjek, pride mu i onom ga opoganjrenom rukom uhvati za kragnu kaputa. Ovaj, pošto mu noge potpuno otkazaše poslušnost, pade, te ga ruka u kožnom kaputu poce vuci prljavom kaldrmom, kraj opanaka, cokula, kaloša, vojnickih kundura...

Vukla ga je ruka ojacana sramotom i Matukinim strahom, vukla ga je citavu vjecnost, sve do mračnog sokaka iza jedne magaze od crvene cigle.

- A tako, ti ceš... od mene... budalu... pravit... i šprdat se...

sa narodnom... vlasti... stoko... seljacka... Zapamticeš... ti... ko je... Jozo...

Lepusina...

Tako je govorio covjek u koznom mantilu dok ga je udarao potkovanim donovima pa petama koznih cizama naizmjenicno.

Kad bi mu se noge umorile, sakama mu je zadavao udarce iza uha, sve dok Matuki Nicinom kaldrma i nebo ne postadoše jedno, a bol ne nestade zajedno sa svijetom oko njega.

Tek navecer je poceo osjecati svijet oko sebe. Zapravo, prvo je osjetio prijatan glas omladinca sa titovkom na glavi i vojnickom jaknom na prsima, mladica od oko dvadeset godina.

- Smrt fasizmu, druze - nazva mu veselo mladac. - Ko te 'vako udesi, druze? Hoces li da te vodim u ambulantu, da te drug doktor pogleda?

- Nemoj! - rece Matuka glasnije nego je htio. - Dobro sam ja. Pao s kola, pa eto... Sta ces, luda glava.

- Odakle si, druze?

- Od Bugojna.

- Pa sta ces ovd'e?

- Pos'o postole kupit.

- Pa, bi li is'o kuci?

- Bi, bo'me! Jasta neg' bi'!

- Haj' sa mnom u Dom kulture da se makar operes. A sutra drug Marko vozi za Bugojno, vozi krevete iz kasarne, poklon omladine Zagreba omladini Bugojna. Hoces li s njime? - upita mladic.

- Hocu, jasta cu! S njim sam i dos'o!

Vratio se Matuka Nicin u Bugojno. S Markom, ovaj put trijeznim kao riba, dugorocno otrijezenjenim poslije drugarske kritike od strane politickoga komesara Stjepa Milosa. Najmenika je svaki kamen i svaka dzomba na putu boljela k'o da mu je grom kroz cijelu trupinu provucen pa zeze li zeze.

A sta bi dalje? Pa, izgubio je prsten sto ga je na sajmu htio prodati. Spao mu zlatni kolut negdje, spao s nenavikle ruke i ostao negdje izmedu mjesta gdje su Matuki rebra pucala i mjesta gdje je jecio i rane lijecio.

A jos dalje? Pa, dobio Matuka kasnije i boracku penziju. Napisao mu neki papir onaj njegov rodak Sime Kominterna prije nego sto je poginuo kod Glamoca u akciji gdje su hvatali popa Cerovica i njegove jatake. Matuka papir cuvao pa ga izvukao kad je trebalo, i eto.

U Zagreb vise nikad nije otisao. Za dogadaj s pazara saznala poslije dokona pascadija, pa sprdnju s njim pocela raditi.

Pozalio se Matuka, nosilac spomenice oslobođilackog rata i uzivalac boracke penzije, pozalio se drugu Ragibu, dobrom drugu druga Milana Zovke, direktora Doma kulture u Zagrebu. Te ti drug Ragib opasa pistolj, stavi ordenje i pozva saldzije, onako grupile - sve skupa i svakog

ponaosob - na „informativni razgovor“.

Okaniše se dokonjaci starog ratnika Matuke Nicinog, ostaviše ga na miru. A Matuki laknu.

Tek kasnije, puno godina nakon nemilog dogadaja, poneki bi ga upitao kako je to u Zagrebu.

A on bi svaki put rekao: Bolje ti je ne ic' ako ne možeš kilo posrat!

Veselin Gatalo

1968. - rođen i živi u Mostaru.

Djela i nagrade:

1998. - "Vrijeme mesinganih perli, pjesme", IPC Sarajevo.

2000. - "Amore al primo Binocolo, pjesme", Italija.

2003. - pobjednik SF 'Konvencije Istrakon' za najbolju pricu.

2003. - dobitnik 'Nagrade Zoro' za najbolju zbirku priповjetki sa zbirkom "Rambo, Drumski i Onaj trec"i.

2004. - roman Siesta, Fiesta, Orgasmo, Riposo, Zoro Zagreb, Sarajevo nominiran za nagradu Meša Selimovic.

2005. - zbirka priповjetki "Rambo, Drumski i Onaj treci", Zoro.

2005. - Ja sam pas... i zovem se Salvatore, roman za djecu i odrasle, Šahinpašić, Sarajevo.

2006. - roman "Geto", AGM Zagreb.

2007. - nagrada za najbolji hrvatski SF u 2006 za roman "Geto".

2006. zbirka poezije "Kmezavi narednici", naklada Šahinpašić, Sarajevo.

2007. - SF roman «Cefe Oxygen», edicija WARP-Zagreb.

2007. - nagrada Alekса Šantic za zbirku poezije "Vrijeme mesinganih perli".

2007. - monodrama "Ja sam pas... i zovem se Salvatore", postavljena u Zrenjaninu, u teatru 'Zeleno zvono'.

2008. zbirka priповjetki "Price za nemirnu noc", izdanje "Planjax" i "IPC Sarajevo".

2008. - zbirka priповjetki "Polja cemerike", izdavač Samizdat B92, Beograd.

2009. roman "Vuk", TKD Šahinpašić, Sarajevo.

2009. roman "Slika s uspomenom", Maunagic Sarajevo.

Napisao kazališne komade "Apstinenti" i "Godišnjica".

U pripremi mu je roman "Godina pavijana", Mauna Fe Sarajevo.

Pisao i piše za razne casopise.

Željko Barišić

KOLIKO I' JE?!

Bilo je ocito da ce to potrajati.

Nakon sto je u nevidenom blitzkriegu svatko zauzeo i pocistio ono sto mu je bilo pred nosom, linije su se konacno formirale; iskopali su se rovovi, artiljerija je postavljena u dubini, uspostavljena je logistika i sve kako spada u dobre ratne obicaje, tako da je u ovom dijelu Juznog bojista, sto se toga tice, bilo vec sve gotovo. U svakom slucaju, a to je bilo i za ocekivati i s obzirom na okolnosti, hrvatski vojnici bili su bolje i modernije opremljeni, za razliku od muslimanskih boraca koji su bili opremljeni samo lakin pjesackim naoruzanjem, a i to je nerijetko bila premija, jer u tom pocetnom grabljenju pozicija oni su, znalo se, losije prosli. Nasao bi se jos tu i тамо koji minobacac ili top manjeg kalibra koje su po potrebi setali po frontu, tako da Hrvati misle da ih imaju vise, ali i to je bio izuzetak. Pa kad bi se i sve njihovo tesko naoruzanje pobrojalo, moglo je stati na prste jedne ruke, ukljucivsi i pracke, kao sto je jednom jedan u sali rekao, medutim, u ljudstvu nisu oskudijevali.

Smjene na hrvatskoj strani redale su se otprilike svakih deset do petnaest dana. Nikad se nije moglo u dan odrediti kada ce biti prikupljene pricuvne brigade, a to je bilo zato sto su oni bas u ljudstvu oskudijevali, a i oni koji su bili tu, cesto su, na razlicite nacine, znali izbjegavati odlaske na front, tako da bi ti posljednji dani donosili prilicno nervoze. Normalno, u birtijama su svi bili poprilikno napaljeni, ali kada je trebalo otici na ratiste, e, to je vec bilo malo teze. Razlog tomu bila je i otvorenost teritorija prema Hrvatskoj, tako da su ljudi jednostavno odlazili tamu ili u inozemstvo, kako im se prohtije. Za razliku od muslimanskog teritorija koji je bio omeden sa svih strana. Oni nisu imali kud. Redali su se svakih sedam dana.

Tuckov vod drzao je polozaie bas tu, na Izvoru, odmah uz magistralu koja je desno vodila prema moru i dalje niz rijeku ciji je tok pratila ta magistrala. Linija je povremeno prelazila na ovu ili onu stranu, zavisno od naselja u kojem je zivio vecinski zivalj, ili tko je gdje prvi napao, pa to

pocistio, ali uglavnom je slijedila tijek te prirodne barijere. Lijevo, prema unutrasnjosti manje-vise bilo je isto. Sve do Mostara.

Iza, uz obronke nalazili su se muslimanski rovovi. Desetak njihovih sela bilo je rastrkano po brdu, ako bi se ona i mogla nazvati selima, vise su to bile nakupine kuca, njih po dvije, tri ili nerijetko samo jedna, a takav je bio cijeli krajobraz; tipicna hercegovacka skrta golet na kojoj jedva da su poskoci prezivljivali, kamoli ljudi. Stanovnistvo se u ovom kraju vecinom bavilo stocarstvom i vrlo malo poljoprivredom i to po onim rijetkim vrtacama koje su nakon silne muke krcenja i prilagodbe bile koliko-toliko obradive. U njima su ljudi sadili krumpir, uz koji strucak kupusa, ako je netko bio toliko poduzetan da bi na ledima iznosio vodu. Medutim, sada je u njima bila stacionirana vojska ili skrivena vojna oprema, jer je to bila izvrsna barijera za hrvatske topove iz pravca Citluka, koji bi ih bez problema mogli gadati da nije bilo te »igre skrivaca«, kako bi se poblike mogla oznaciti cijela ta taktika s vrtacama. Sela su, naravno, bila posve pusta. Oni koji nisu otisli u izbjeglistvo, a to je znacilo prema nekoj dalekoj skandinavskoj zemlji ili Americi ili u najmanju ruku prema Hrvatskoj, bili su sklonjeni u nekim industrijskim hangarima odmah iza brda. Po obroncima su se povremeno mogle vidjeti smjene muslimanskih boraca kako se zurno kreću s položaja na položaj. Tad bi ih Hrvati zasuli paljbom. Ali, to, uglavnom nasumicno, gadanje nije polucivalo neki veci ucinak. Vise je to bilo psiholoske naravi. Pogotovo kada bi pokusali skinuti te njihove rovove koji su bili postavljeni niz padinu, prosaranu niskom crnogoricom, a uz to su bili tako slabo uocljivi da su ovi mogli gadati »do zemana«, kako je jednom u jednoj zescoj raspravi rekao muslimanski pukovnik Beglerovic, bivsi JNA inzinjerac, hrvatskom, iz rata u Hrvatskoj izaslom, bojniku Barisicu. Pa i ti redoviti sastanci u razrusenom restoranu tu na Izvoru vise su bili iznudeni UNPROFOR-ovim planovima za prekid neprijateljstava nego sto su polucivali neke rezultate. Na kraju bi se svi redovito zapili, uz nekakav neobvezujući dogovor i vratili se u baze. Stranci su u pocetku bili totalno iznervirani stalnim izbjegavanjem dogovorenog da su odmah izvjesca slali UN-u i politickim vodstvima, ali kad su vidjeli kako to ovdje sljaka i oni su se prilagodili. Bilo im je bitno da nema previse vatre, uz povremene sastanke i to je to. Cekao se dogovor na visim instancama.

Nakon noci u kojoj je na remiju izgubio oko tristo maraka, Tucko je bio prilicno zlovoljan. Igrali su jos Svabo, Debela Berta i Orilo Gorilo. Kako su bili slabi s novcima, Trofazni i Girica bacili su nekoliko partija bele i otisli na spavanje. Trikotaza je taj tjedan bio zaduzen za vodenje diska u Rudinama kojeg su bili kolektivno unajmili, i ovaj tjedan je bas bio

njegov red i bio je tamo. I inace su se redali tjedan za tjedan, osim ako nije neka frka, pa bi, jedva cekajuci, skocili tamo i nekome kosti polomili. Svi oni bili su dzombe, pristigli iz rata u Hrvatskoj, tako da je strazarenje na liniji za njih bio ponizavajuci posao. To su prepustali domobranima koji su ionako bili beskorisni sto se tice napadackih akcija, pa su morali na strazu. Bilo je to nepisano pravilo.

A, ponekad znalo se dogoditi da bi ih i otamo morali spasavati, ako bi kojim slucajem muslimanski borci poduzeli kakvu akciju i probili liniju. Ovi bi se razbjezzali k'o zecevi. Tad su Tucko i njegovi morali intervenirati i vratiti stvari na pocetak. Sve u svemu, kad se malo zbroji, a tako je bilo pravicno, onaj tko je vadio kestenje iz vatre, taj je i imao vise beneficija i nitko se na kraju krajeva nije bunio zbog toga. Domobranima je na koncu jedino bilo vazno da se zivi i zdravi vrate svojim zenicama ili da nastave svoje privatne ili svercerske poslove, a odlazak na ratiste ionako im je bio samo alibi prema zajednici i morali su otplatiti taj dug. U tom smislu nitko od njih ne bi dao ni crno ispod nokta kad bi se kojim slucajem odlucivalo izmedu njihovog komfora i kvadratnih kilometara fronta. A ne daj boze zivota! Na to nisu ni pomisljali; bez ikakvih problema dali bi cijelu domovinu za spas svoje guzice. Tucko i njegovi sve to su vrlo dobro znali. Ne mora se ni reci da su ih iz dna duse prezirali, ali netko je ipak morao cucati na liniji dok su oni plandovali. Jedino su Crtanog priupustili u svoje drustvo. On im je bio neka vrsta posilnog. Crtani je bio staro momce i nikada nije sjedio. Bilo ga je dovoljno pogledati i on bi znao sto zelis. Sto se toga tice bio je utjelovljenje svega onoga sto su trazili - stup dima, osim kad je trebalo nesto posluziti ili bilo sto drugo napraviti.

Tu noc Tucko nije uspio bas nijednom handati. Skupio bi nekakvu skalu ili broeve, jedno vrijeme bio egal, ali je stalno padao. Svabo i Debela Berta ostali su u egalu, dok je Orilo Gorilo pokupio vrhnje. Nije to bila neka lova, ali Tucko nikada ni u cemu nije volio gubiti.

Nakon sto je otisao na spavanje i u stalnom okretanju potaknutim nikotinom sto mu je kolao zilama jedva uspio odvaliti dva sata, skocio je vec u sedam. Dolazila mu je u snove, njegova tajna i nikad uzvracena ljubav iz sela, muslimanka, s najljepsim ocima i osmijehom sto mu je razgaljivaо srce. Izasla je iza brda s kosom sto joj je vijorila na vjetru, prolazeci ispred rovova, kroz minsko polje, ispred njihovih poloza, dok je on ceka u najljepsem svatovskom odijelu. Ide prema njemu plava i visoka, smijuci se, hvata ga oko struka, ljubi ga i oni se vrte u nekoj ludoj vrtnji i cezni sto se u kristalicima rasipa naokolo. Svi izlaze iz rovova, bacaju oruzje, dolaze do njih hvatajuci se za ruke, plesu, oni su u centru te vrtnje i mnostvo glasova odzvanja oko njih, razlize se

pjesama, muzika i oni su katapultirani u srediste njihove ljubavi, kad sve najedanput poprima tamne tonove, cuju se pucnjevi, detonacije, on sa svojima puze kroz klisuru, zaspaju ih granatama, oni uzvračaju vatru, meci mu se zabijaju po cijelom tijelu dok se hvata za deblo i nesto snazno ga povlaci, cuje sebe kako vice: »Aaaazraaa, Aaaazraaaa!!!...« Ali, nakon toga nestaje i gubi se u dubokoj provaliji... Najedanput su ga probudile eksplozije u usima i stezanje u grlu koje ga je umalo ugusilo. Srce mu je divljacki tuklo dok je promatrao svoje po spavaonici. Bojao se da nisu culi to vikanje. Bojao se da nisu otkrili njegovu slabost. Ali, cinilo mu se da se i ovaj put izvukao jer su svi manje-vise hrkali. Hodao je oko kuće zlovoljan, puseci. Sada mu je vec i odlazak na spavanje predstavlja problem, jer mu je stalno dolazila u snove. Ovako ili onako. Imao je osjecaj da ce mu se, cim zatvori oci, ukazati. Kao kod onih boraca koji su u svakom trenutku mogli vidjeti tajne znakove. Mogli su ih vidjeti u kamenjima, u liscu, na putovima. I cuti tajne glasove koji su im naredivali kamo da krenu. Kamo god pogledali, vidjeli bi vraka; on je stajao тамо ili sjedio govoreći im sto da cine. Ili vise njih u coporu; znali su se pojaviti nasred ceste, pa su morali zakociti i saslusati sto im kazu. A neki su jednostavno znali otici za carobnom zvijezdom koja im je osvjetljavala put sve tam do »tajnih vrata« kamo bi ih poveli. I nikad se vise otamo vratiti. Jedan je mjesecima lezao u minskom polju, sve dok ga vrane nisu izjele.

Sve bi to bilo jos i dobro da nije tog vikanja, Tucko pomisli. Nekako bi izasao na kraj i s vragovima, ta prosao je bezbrojna sranja, ali s vikanjem nije znao kako. Sto ako ga cuju? Zapravo, nije bio sto posto siguran da ga nisu vec otkrili. Sto se toga tice, mogao je kupiti prnje i pravac, ne znam... Skandinavija! Razmisljao je o tome da ubuduce spava u vreci na otvorenom, ali bilo bi to previse, pace i odvec sumnjivo, jer on kao prekaljeni borac da spava vani, bilo bi to vrlo, vrlo neobicno. Nije znao sto napraviti...

Crtani je snimio da nesto s njim nije u redu i pokusavao ga je udobrovoljiti tako sto je skuhao kavu i donio mu je, ali ga je, dok mu je pruzao, tresnuo po ruci i sve se prosulo. Vidio je da mu je dosla zuta minuta, kako je zvao ta njihova stanja, u koja su i inace znali zapadati, izazvani ovim ili onim, najcesce bez nekog jakog razloga, i znao je kako u tom trenutku da se postavi, te se povukao natrag u kuhinju i nastavio pripremati dorucak. Ostatak jutra mogao ga je vidjeti kako se presetava ispred njegovih vrata s nekim ludackim izrazom koji mu je u nekoj bolnoj grimasi krivio lice. Uz to su se jedan po jedan dizali i jeli i nikako taj dorucak nije uspjevalo privesti kraju. A za nekoga tko je u svojem poslu revan, bilo je to frustrirajuce. Zadnji se digao Orilo Gorilo i to

negdje oko jedanaest i to je tek bilo mucenje. Jos je u meduvremenu svima posebno morao servirati kavu, tako da je u podne vec bio na izmaku snaga. A morao je pristupiti pripremanju rucka, kojeg Tucko poslije jedva da je i okusio i to mu je bilo cak i opasno jer nije znao kako ce reagirati na jelo koje mu ne prija. Crtani je samo molio Boga da ga prode i lagnulo mu je kada ga je, nedugo zatim, tamo uz stednjak na drva, vidio kako drijema u sjedalu rastavljenog FAP-a. Ali je smislio strategiju: stalno je dodavao jos drva i ta vatra je ostro plamnjela, cinilo se kao i Tuckovi snovi i Crtani je bio siguran da je, sto se toga tice, opasnost izbjegnuta.

Popodne je Trofazni uz gitaru nicim izazvan zapjevusio onu poznatu pjesmu Azrinu, »Mii smo ljuudi ciigani sudbinom prookleeti...«, vjerojatno nemajuci na umu nikakvu drugu misao osim te Stuliceve koja je sazimala Balkan u njegovoj esenciji, na sto ga je Tucko ostro sasjekao pogledom, a on se, uvidjevsi da mu zbog neceg ne odgovara, prebacio na neke balade Beatlesa i Stonesa i to se cinilo boljim, dok je Tucku srce poput VBR-a tuklo i doslo mu je da ga gada necim, no uspio se nekako pribrati. Na koncu, Trofazni je bio njihov lojalni Srbin, a s druge strane, i bez obzira na zasluge, jer je bio izvrstan borac, mogao je bas zbog toga stradati. No, isto tako znao se na vrijeme povuci, u pravilu izbjegavajući konflikte i imao je taj senzor odrzanja koji se i inace mogao opaziti kod ljudi koji nisu bili 's iste strane'. Uostalom, svi 'inovjerci' su dobro znali ta nepisana pravila, ali Tucko je danas bio posebno zlovoljan. Njegov nemir mogao se opipati, pogotovo sada dok je pripaljivao jednu za drugom i dok su mu ruke grozno drhtale.

Poslije, kad su se opet okupili za stolom, cijelo su vrijeme uz belu potezali stock dok se neki posebno studen vjetar obrusavao niz padine, te je uz lavez zavijao okolo kuce, uvacio se kroz prozore, kroz vrata, zavacio se medu njih i rovao im po dusama. S udaljenih planinskih vrhova nanosio je krpice snijega ciji su se obrisi jos mogli razabratи kroz sumrak koji je u nekom kataklizmickom osjecaju rastao i ledio im dah i misli. Ni okolo zgrade nije bilo uobicajene zivosti, svi kao da su negdje isparili ili nestali, pometeni tom studeni, tako je Tucko osjecao povremeno se dizuci od stola, da bi otisao pomokriti se ili protegnuti pospano i iznurenno tijelo, u koje se isto tako bila zavukla hladnoca i studen koja ga je dodatno paralizirala i u krajnoj liniji dovodila na rub zivaca, da bi najradije iskocio iz koze... Svi su zapravo bili toliko razdrazljivi da je nedostajala samo iskrica pa da sve plane. Zato su presutno i derali po toj beli, jer u ulogu nije bilo nista, osim mozda neke doze pameti, a nje, fala Bogu, ionako nisu puno imali, netko zloban bi i tako primijetio.

Vecer se privukla poput olinjalog psa i svi su vec bili prilicno pijani, a da je Crtani htio otkriti jos jednu bocu koju je skrivaо u stropu izmedu greda te staje, bili bi se oduzeli. Onda je netko, a obzirom na okolnosti, predlozio da odu do diska u Rudinama na sto je Tucko uzviknuo: »Ko naruceno!«

Posjedali su u taj kockasti mercedesov dzip, model iz 1985, kojeg je Girica jednom prilikom oduzeo jednom gastarbjatiskom povratniku. Trofazni i on otisli su do njega i kazali mu da je to za potrebe kriznog staba i da ce mu ga uredno vratiti uz svu potrebnu dokumentaciju kako su mu ga i uzeli. Ali, taj se dan, naravno, nikad nije dogodio. Uostalom, tip je bio toliko usran da su mu mogli dati otpusno pismo iz bolnice, ne bi shvatio sto pise. Vozilo je vec bilo u prilicno losem stanju s razbijenom prednjom desnom stranom i motorom koji je krcao pri svakoj promjeni brzine. To je bilo iz razloga sto se svatko mogao posluziti njime, kako mu se digne. Ali, dok si se vozio osjetio bi taj mercedesov 'touch' i s tom mocnom masinom, bio si siguran da je stvarcica u redu.

Bilo je potrebno voziti se sedamdesetak kilometara do tamu, ali pao je dogovor da ce vec ujutro biti tu. Uostalom, disciplina im nikada i nije bila jaca strana, tako da je zapovjednik molio Boga da ne prave zescasranja, a ti sitni ispadni na frontu ionako su bili u cilju gradenja imidza.

Drndali su se oko sat i nesto kad su stigli s nepcima poput osusenih bunara. Cesta prema disku bila je zakrcena brojnim automobilima kojima su, imao si dojam, posjetitelji pokusavali uci unutra. Dzipcinom su zalomili preko njiva i zidova i izbili na plato ispred njega.

Iskocili su uz vatru iz kalasnjkova i pistolja, pa je sve skupa vise slicilo na akciju komandosa, nego na neki normalan vecernji izlazak. No, daleko je sve to bilo od icega normalnog. Na koncu, znalo se tko su oni, tako da s te strane to nije ni bilo potrebno i ne treba ni reci, na smrt su ih se bojali. Rafalima su parali jesensko nebo, a ljudi su se sakrivali iza auta, docim su oni nevicni obicajima ovih krajeva polijegali na zemlju.

Kada su banuli unutra, Trikotaza ih je, s nekoliko komada okolo sebe, vec cekao za sankom - bio je to znak da ce berba biti uspjesna. To ih je jos vise podiglo. Nekom instinktivnom radnjom razvrstali su se i znalo se koja ce od djevojaka kojem pripasti. Ali, Tucko je stao sa strane, ne mareci, dok su se ostali uz cure, neki zestoki dance i ture koje su nevidenom brzinom stizale, opustali. Brzinski je eksao nekoliko tih zestica, medutim, slabo je pomagalo. Promatrao ih je kroz koprenu i zapravo su mu izgledali poput hrpe idiota koja se veseli nenanadanom daru. U to jos ugleda malene vragove koji se pojavljuju i nestaju iznad njihovih glava i smiju mu se, izazivaju ga, podruguju mu se, i sve u

svemu, u glavi cuje neke nerazgovjetne glasove koje je mogao uobliciti u ovo:

Za snazne ruke nema muke

Prstima demone love sto bez straha plove...

Protrljaо je oci, oni su ponovno bili тамо cas se pojavljujuci, cas nestajuci.

Za snazne ruke nema muke

Prstima demone love sto bez straha plove...

Pokusavaо je odagnati te slike tako sto se ledima okrenuo od njih, zamisljen nad slikama koje je malocas ugledao. Znaci, sve te price su bile istinite, pomisli! To ga je u isti mah brinulo i budilo znatitelju, jer koliko je video u ovom prvom kontaktu s njima nije bilo nicega osobitog, mogao ih je usporediti, recimo, sa Strumpfovima kako su komicno s tim kacigama, roscicima, vilama i tim smijesnim stihovima izgledali. Ponovno se okrenuo: oni su bili тамо, skakali po glavama, izvirivali, cak su se razletjeli тамо po sanku, otvarali pica, tocili, polijevali se, recitirali za snazne ruke nema muke... i, sve u svemu, odlicno zabavljali.

No, onda mu se u cijelom tom paketu javi misao na nju. Taman kad ga je cijela ova atmosfera, alkohol i vragovi zaokupila i zapravo opustila, ona ga nanovo probode. I to u sami epicentar bica i toliko snazno da je, ni manje ni vise, uobrazio da ce se upravo pojaviti na ulazu, kamo je izbezumljen i pogledao! No, *ispravnim* krajickom mozga zakljuci da je to nemoguce posto taj mali broj preostalih Muslimana iz njegova sela jedva da je izlazio iz kuca, ukljucujući i Azru, a kamoli da idu u disk. Tamo se na ulazu jos samo mnostvo tiskalo, kao da se nesto unutra besplatno dijeli, dalje shrvan primijeti, sve u nadi da ce smisliti neko rjesenje. Sve to ga je stezalo za grlo i gusilo pracenog vrtoglavicom potpomognutom s previse pica. Jedva da je disao taj zrak potpuno zagusen dimom i znojem sada vec uzavrele atmosfere. Ni sva vrata koja su bila sirom otvorena nisu uspijevala nanijeti dasak svjezine. Okrenuo se natrag; niti jedna od djevojaka nije vise ni blizu stajala. Naprotiv, skupile su se oko Gorila ne usudjujuci se ni pogledati ga. Tuzan primijeti da su i vragovi nestali, te iskapi casu. Jedino ga je Gorilo jos pokusavao pratiti i nikako nije uspijevalo odgonetnuti razloge Tuckovog sve sumanitijeg ponasanja.

U jednom trenutku neki su se tipovi zakacili oko necega, nastalo je naguravanje, sijevnulo je nekoliko saka, netko je izvadio pistolj, vidjelo se kako lamata njime, nastala je vriska, ljudi su panicno nahrupili na ulaz. Tucko je ugledao isti taj revolver kako klizi po podu i zaustavlja se tik ispred njegovih cizama. Gledao ga je i mislio sto li ce se sad iz svega izrodit, kad je netko dosao i pokupio ga.

Onda je odlucio: jednostavno ce otici po nju! Jednostavno ce je oteti kao u ona dobra stara vremena kada je to u ovim krajevima bio obicaj. Kao u onim pricama sto mu ih je baba uz komin i vatru prepicavala, a on je trepcuci, razrogacenih ociju, djecacki radoznalo slusao zamisljajuci sve te hajduke i Turke kako na konjima vranim jurcaju sirokim prostranstvom polja, lamatajuci macetama, pucajući iz kubura, bijuci lјutu bitku, iz dana u dan, iz godine u godinu, iz stoljeca u stoljece. Slusao je price o ljudima sto su branili svoja sela dok ih Turci pokusavaju opljackati. Ili sakriti svoje nevjeste od prava prve bracne noci. Ili su bjezali pred haracem i novacenjem. Ili su u kontraakcijama napadali karavane zeleci ugrabiti pljen u gladnim vremenima i siromasnim godinama, prehraniti izmucen narod, a onda poput vihora nestajati u brdima, skrivati se u pecinama i vidati svoje rane dok ih prelijepo vilinske djevojke posluzuju... Sve to, sva povijest mogla se sagledati sad i ovdje u tih nekoliko kvadratnih kilometara njihovog polja gdje su prolazile karavane, gdje se branila vjera slavna i krst sveti i gdje su zivot i smrt, osveta i krv, dobro i zlo, bili tako povezani, tako isprepleteni iz dana u dan, iz godine u godinu, iz stoljeca u stoljece, divlje se provlaci kroz generacije i kao da je ta ista krv tekla kroz krvotok spojen sad na njega u nekom novom vremenu koje je opet zahtijevalo borbu.

»Popij to! Idemol« siknuo je prema Gorilu.

»Staa?! ... Di ces sad covjece?« Gorilo ga je u nevjericu gledao i nikako mu se nije dalo bilo gdje ici, pogotovo sto je ubrzo namjeravao otici sa svojom djevojkom.

Prije nego sto je bilo sto jos izustio Tucko ga je zgrabio za rukav i povukao za sobom.

»Idemo sad u posebnu akciju, braco! Osvetit Mijata Tomica!«

Zgrabio je kalasnjikov i sasuo je jedan kratki rafal prema ulazu, ljudima tik iznad glava. Svi su polijegali. Izjurili su van, opet uz pucnjavu i sjeli u dzip. Tucko ga je pokrenuo i upravio prema gomili koja se u panici sklanjala. Usput je neke aute zakacio, no to nije niti primijetio. Nekoliko su puta jednostavno izletjeli s ceste, ali taj mocni stroj svaki put bi ih izvukao. Gorilo ga je netremice gledao. Vidio ga je u svakakvim stanjima, ali nikada ovakvog. Mislio je o tome kako je jednostavno poludio, malo ce se provozati dok se ispuše i vratiti natrag, ali kada je vidio da su skrenuli prema njegovom selu, tek tada se pobojao. Znao je za te muslimanske obitelji tamo i pitao se sto namjerava? Nije bilo razloga da ih se dira, pomisli, jer bili su to vecinom stari ljudi, zene i djeca i bili su lojalni... A nije imao pojma za tu curu.

Spustili su se cestom koja seobarala u selo i stali ispred druge kuće u

nizu. Prohладна зора се помалјала. Tucko је искључио мотор. Неки пижетао растегнуо је своја мочна плућа ходечи вадја показати тко је газда у селу. Gorilo је примјетио како се низ кућа наставља са десне стране, док су са леве стране били гospодарски објекти. То је закључио јер је испред сваке од њих горјело ванjsко светло. Изасли су и кренули према тој кући. Тетурали су по неравном прilazu i запинjали о камење које је вирило из земље. А и о своје сјенке. То свакако. Gorilo је тада швatio koliko су пижани. Imao је осјечај да му је мозак у centrifugi, koliko ga је ljudljalo. Ali, umirilo ga је то да Tucko зна камо ће, jer је без krzmanja отворио ограду и htio ga је upitati jesu li to možda dosli kod njega na prsut, ali mu se to zbog necega učinilo glupim. Djelicem mozga osjetio је neku svetost prema тој кући. To ga је na trenutak omelo. Razabrao је како му нareduje da priceka na kapiji, a on je nastavio prema ulazu.

Tucko се uhvatio за kvaku. Вrata су била закљucана. Donom је raspalio u visini brave. Nisu se otvorila. Bila је то масивна hrastovina коју је Azrin otac jednom prilikom dovezao iz Njemacke, на коју је onda izrezbario jedan motiv Prve objave Iqre (uci, citaj, proucavaj, naucavaj) која је први imperativ u Bozjoj objavi muslimanima i u којој se raspoznaје pravo lice islam-a. Na njima је u energicnom nastupu bio naslikan melek (andeo) Dzibril (Gabrijel) u donosenju Prve objave u којој se Poslaniku koji moleci klanja nareduje da uci, cita, poducava, proucava... Sve to u ime Bozje. U име Boga који poucava covjeka onome sto ne zna. Ta naredba je Izrecena, ali odmah zatim i motivacija да se ispunи Bozja naredba. Motivacija je Bozje zadovoljstvo s onim који прati тaj imperativ. Nakon тога slijedi mala pauza u objavlјivanju, ali nije vazno trajanje pauze, vec je bitan razlog. A razlog је тaj da se da vremena Poslaniku cije je srce osjetilo bliskost meleka. Trebalо је vremena да se to srce smiri i da u potpunosti prihvati ono sto mu se objavljuje. Trebalо је pazljivo pripremiti Poslanika na najzahtjevniju i najodgovorniju zadacu u povijesti covjecanstva... I sve to, i taj drevni crtez i slova Iqre је optocio mesingom (kao da je zelio zastititi samog Poslanika pred tom zahtjevnom zadacom) i malenim prozorcicima, s jednim u sredini nesto vecim poput onog ruskog prozora u dalekim sibirskim dacama kroz kojeg је iz tih teskih zima ulazio tracak zraka, i koji su i u ovim krajevima za istih takvih zima bili itekako korisni. Naposljetku је sve to osigurao snaznom bravom, kao da je slutio da bi se nesto ovakoga moglo dogoditi. Kao da mu je Iqra to vec navjestila.

Da Tucko nije bio toliko pijan znao bi da ih ne moze razvaliti udarcem noge, pogotovo sto je identicna imao i na svojoj kuci i kakva je i njegov otac postavio i kakva je, zapravo, svaki gastarabajter koji je iole drzao do sebe postavljaо. Zavisno od toga je li to bila katolicka ili islamska kuca. I

sa crtezima na kojima su se nadmetali andeli i demoni, sa kojih su sjevale munje, letjela kopla, rigale vatre, sa kojih su slane Objave... i kao da je bitka bila prenesena i tamo i vojevala se kroz stoljeca kao i na onom njihovom polju.

Nije mu preostalo nista drugo nego da ih pucnjevima raznese. Tako je i ucinio. Onda ih je nogom bubnuo. Treskom su pala.

Usao je u mracni hodnik. Mracniji od njegovog mracnog srca. Izgledao mu je poput tunela kojim se zapravo završavalo sve ono po sto je ikad krenuo. Teskom je mukom u toj tami razabrao po dvoja vrata koja su se nalazila s lijeva i desna, a ravno u dnu jos jedna. Zapravo je njihov raspored znao napamet. No sad nije znao odakle poceti. U svemu tome, poznatome i nepoznatome, u ovoj igri sjenki i davolskih nakana, u ovoj konacnoj odluci i sumanutom bjesu, razabrao je nekoliko vriskova, te je usao desno. U normalnim uvjetima znao bi da se tu nalazi kuhinja, ali daleko je sve to bilo od normalnih uvjeta. Pored jednostavne Sipadove kuhinjske garniture koju je nekad davno, tamo jos u sedamdesetima, vlasnik postavio i koja je obiljezila mnoga djetinjstva, mnoga skuhana mlijeka i dorucke, mnoga isprzena jaja i palacinke na koja je Tucko nebrojeno puta dosao u ovu kucu i pored koje se nalazio kauc na kojem je isto tako nebrojeno puta sjedio jeduci ih, s njega je, kao i tad, razrogacenih ociju gledala nana. No sada puno vise stara i gotovo slijepa te nije mogla propoznati tog djecaka danas izraslog u mladica cijim su mislima kovitlali divlji vjetrovi, i iz cijih su ociju sjevale munje gore nego na svim morima sinjim, gore nego na svim onim crtezima. Kao da je sam sejtan uselio u njega. No ni to nije trebala znati, niti gledati, dovoljno joj je bilo cuti to tesko disanje, taj opori zadah da shvati da je posrijedi strasni belaj, strasniji od ikakve Apokalipse. U takvo nesto bila je bolno sigurna. Bio joj je ovo treći rat, ali jos se jednako nije mogla sviknuti. Tucko je skrgnuo zubima i vratio se natrag. Ovaj je put usao lijevo. Cijela obitelj mladeg brata Zaimovica: dvoje malodobne djece, zena i njezinu majku nalazili su se stisnuti na bracnom krevetu, i s nevjericom i strahom gledala u njegovom smjeru. Oni su sve vise nego dobro vidjeli. Zalupio je vrata. Krenuo je dolje desno. I pogodio je! Stajala je tamo nasred sobe zakopavajući kosulju. U nevjericu ga je pogledala dok joj je svjetlost koja je dolazila s prozora ocrtavala figuru i dok su joj dugi plavi uvojci prekrivali oci. To ga je porazilo.

»Tucko, sta ces ti tu?!«

On je stao. Ukopan. U trenutku kao se otrijeznio. Kroz glavu mu je proletio sav besmisao ovoga. Stajali su tako gledajući se u nekom nevidenom bezumlju. Zrak je najedanput postao tezak i zagusen alkoholnim parama. I on je postao tezak pod tolikim teretom i pozuelo je

da sjedne na krevet, da se odmori, da kona no na miru o svemu razmisli, da joj objasni, da kaže pobogu koju i u svoju korist, jer imao joj je puno toga za re i, puno toga nagovjestiti, više nego što je ikada htjela znati ili razumjeti, htio je potjerati vodu na svoj mlin i ispri ati joj sve te strašne zgode koje su ga zadesile i zbog kojih je sada ovdje, kad se neka masa spustila na njega. U šoku je padao naprijed, prema krevetu, a kako je vrsto držao kalašnjikov, rafal je prošarao sobu. Nekako se u padu uspio okrenuti, s onim instiktom sjajno izvježbanog bojovnika kojemu ni najnenadanije situacije nisu trebale predstavljati problem i vidio Seferima Zaimovi a koji je bio na njemu. Laktom ga je uspio odgurnuti, zamotati ga poput klupka i pritisnuti uz krevet. To ionako nije bilo teško jer je starac bio bez ruke.

Tucko se digao i uputio mu malo je re ' prezriv pogled dolje na podu.

»Ma, koga eš ti, balijsku ti majku jebem!« pa ga je izmom pogodio u glavu. Pa tako još nekoliko puta. ovjek je bio skvr en i ležao je dolje glave pokrivenе rukama i zapomagao.

»Šta ti je ovje e, jesи normalan?!« Orilo Gorilo uletio je u sobu i nije mogao vjerovati kad je video. Nije mogao vjerovati da e budala napraviti ovo.

»Vaaan, majku ti! Vaaan!!!« Tucko se derao prema njemu. »Svee balije izvedi vaan! Da vide kako ustaše biju, majku im!«

Gorilo je bio u potpunom šoku i nije mogao ni zamisliti da bi do ne ega ovakvog moglo do i i zapravo nije znao kako se nositi sa svime. Misli su mu strjelovito letjele i pokušavao je uhvatiti neku od njih, neku koja bi mu nešto razjasnila, nešto razriješila, da se nešto spasonosno dogodi, da nekako zaustavi cijelu stvar, da možda netko od nadre enih do e... I to je, naravno, bilo glupo, jer Tucko je s uperenim oružjem sve zahtijevao glasno i hitno i Gorilo je, sve u nadi da e se smiriti, da e ipak sve završiti dobro, zaklju io: »Nema druge, nego poslušati ga!«

Izveli su ljudi u dvorište. Žene i djeca prigušeno su plakali. Serafim Zaimovi pokušavao mu je nešto re i, ali je nakon jednog udarca kundakom u rebra napokon zašutio. Jedino je nana uporno zapomagala i molila tog njenog dje aka da se zaustavi, da u ime starih dana prekine s tim, ali kad je Tucko sasuo rafal po kuhinji, izjurila je kao mlada junica. Postrojili su ih ispred ku e. Njih, kad su uz podosta muke izbrojali, osmero. Tucko je Gorilu naredio da ih pri uva i da mora oti i unutra vidjeti imaju li kakvo skriveno oružje ili sli no, ili pak lov, što se Gorilu kona no u inilo suvislim i to ga je na trenutak umirilo, no ipak je želio da se sve to skupa što prije završi i da se vrate natrag.

Vratio se u sobu. Azra je sjedila na krevetu jecaju i.

»Skidaj se!«

Pogledala ga je u nevjerici. Izgledao joj je kao potpuni stranac. Poput udovišta. Gotovo da ga nije prepoznavala - lice mu je bilo razjareno, o i krvave, samo je po rukama koje su stezale oružje poznała Tucka. Njega s kojim se u djetinjstvu igrala, išla u školu, zajedno odrasla i sve što uz to ide. I nije mogla vjerovati onaj dan kad joj je izjavio ljubav, a smatrala ga je bratom. Nikakvog erosa s njezine strane nije bilo i bez imalo krvanja ga je odbila. No, više nikada izme u njih nije bilo isto i godinama poslije ga je izbjegavala. ak su njeni i njegovi prestali razgovarati. A jedni drugima su odlazili na svetkovine, svadbe, sprovode i dženaze, estitali Boži e, Bajrame, sve u svemu imali jedan pristojan i dobar odnos kakav se mogao izgraditi u mjestima mješanog stanovništva i na kakav se najedanput kao na kakvu nježnu biljku obrušio rat i mržnja i kao da je nepremostiva barijera bila postavljena izme u. Ali ljudi su se opet potajice pomagali, ekaju i da ružna vremena pro u, da minu vu iji zemani, kako bi to stari ljudi rekli sviknuti na neda e... S vremenama na vrijeme prostrujao bi joj kroz glavu, jer je nasluivala njegov nemir, pogotovo nakon što je obukao uniformu. Ocu je u nekoliko navrata pokušavala skrenuti pažnju na to, ali on je kao ponosan i dostojanstven ovjek smatrao da oni nikome ništa nisu krivi i da nema razloga da brine. Ali ni u ludilu nije mogla pretpostaviti da bi se ovako nešto moglo dogoditi.

»Skidaj se, rek'o sam ti!!!«

Onda je navalio na nju. Pokidao joj je košulju, grudnjak... Njene bijele dojke su iskoile. Bljesnule su u purpurnoj zori. Bile su to savršeno oblikovane zrele dinje, da bi svatko normalan u drugim okolnostima obratio posebnu pažnju. Ali, nije to više bio ovjek. Bila je to spodoba koja je s nekoliko udaraca onesvijestila djevojku, skinula joj hla e i svojim neukru enim penisom pokušavala prodrijeti u nju. Kupala se spodoba u tom moru zlatne kose, uzdisala, krkljala, psovala... sve dok nije nekako prodrla i u teškim uzdasima izbacila svoje pogano sjeme. Nakon toga se digao i stao izvoditi neki mahniti ples iznad nje, poput divljeg Siouxsa kad nekome uzme skalp. Ponižena, uplakana, polugola i raš upana djevojka gledala ga je u bunilu, pokušavaju i smisliti nešto, pokušavaju i se pridignuti, pobje i odatle, nestati zauvjek iz ove svetkovine jada, kad ju je zgrabio za kosu, te je poput vre izvukao iz sobe i istresao pred ku u. U istom tom bunilu je vidjela nekog vojnika kako stoji s oružjem u rukama i svoje uku ane postrojene pred njim. Teturaju i, stala je u vrstu.

»A, majku vam balijsku! Viii ete napast, hrvatskog vojnika!« še u i ispred vrste Tucko se mahnito derao prema njima. »A, stoko islamska!«

pljunuo je staru.

Djeca su priguseno plakala, majka ih je pokusavala sakriti ispod sirokih dimlja.

Setao je dalje s mislima punih podivljalih demona. Govorio je jos nesto o Allahu, sunecenju, Aliji Izetbegovicu, nekoj povjesnoj nepravdi, osveti... Svemu onome sto je od djetinjstva slusao o tom vjecnom sukobu katolika i muslimana ili ponavljao ono sto su politicari poput papagaja govorili na televiziji. U stvari, ni sam nije znao sto ce sad uciniti, kako da sve ovo privede kraju... »Koliko i' je, covjece!« pomislio je, kroz koprenu ludila. Da je bar bilo jedno ili dvoje ljudi mogao ih je odvesti negdje u sumu, 'oladit' i nikom nista... »Koga briga za dva balidzana?! Ovako cila obitelj« bubnjalo je u njemu. Najedanput ga ostre kandze straha zgrabise u mudima. E, sad se konacno otrijeznio i bio u stanju nemalog soka kad je shvatio gdje je i sto radi i bilo je to vise, puno vise nego sto je mogao nesto suvislo smisliti ili pak razrijesiti. Daleko iznad njegovih snaga i mogucnosti i trebalo mu je vremena da razmisli, da se sve to skupa nekako zavrsi i da ode natrag. Zapravo, ono sto je pozuelo bilo je da ode svojoj kuci koja se nalazila samo tri kuce dalje i zavuce se u svoj krevet, pokrije se preko glave i da zaspe. I da se, u stvari, vise nikada ne probudi i gotovo da je htio tako uciniti kada je ponovno cuo zapomaganje:

»Siinko, zaasto to cinis?! Zaasto sramotis svoju familiju!... Zaabooga siiinko!!!!« Serafim Zaimovic se teskom mukom uspravljao i podigao ruku prema Tucku. Svatko drugi vidio bi da trazi milost. Ali, bila je to kobna pogreska covjeka koji je mislio da sve na ovom svijetu ima svoju zakonitost.

Jedan se posebno crn, posebno ruzan i posebno velik vrag iznenada pojavio iznad njegove glave, smijuci se rekao Tucku: »Sad ili nikad!« Tucku je na to konacno lagnulo, konacno mu je postalo bolje, kao da mu je netko odmaknuo tu tesku zavjesu koja ga je sve ovo vrijeme pritiskala, te je podigao kalasnjkov i uperio ga u vrstu. Onda je cekao daljnje upute za koje je bio siguran da ce ih dobiti, i to brzo. Vrag se grohotom smijao i pokazao mu rukom tamo prema tajnim vratima i ispred njega se ukaza cvjetna cesta koja ga je vodila u siroko prostranstvo. To ga je osokolilo i poput perca ucinilo laganim. Izneneda mu je iz dubine duse - poput galopa mladih divljih konja kojima je njegov kraj obilovao i koji su na divljim pasnjacima pasli i koji je stizao ravno iz njegovog djetinjstva - jedan lagan osmijeh krenuo i zatitao licem, te ostao na njemu njisuci se poput proljetnog lahora na tek iznikloj psenici...

Gorilu je u tom trenutku kroz glavu prostrujalo najgore. Potrcao je

prema njemu. Cuo je sebe kako vice: »Neeeeeeeeeee!!! Neeeeeeeeeeeeeee!!!« sto je mogao jace, uzasnuto iz samog srca tog povjesnog usuda, no, vrag je ponovno rekao: »Sad ili nikad!« Tucko je zatvorio oci i stisnuo obarac.

Željko Barišić

Roden je 1967. u Mostaru. Osnovnu školu završio je u Rakitnu, a srednju u Splitu i Mostaru. Stomatološki fakultet je završio u Zagrebu.

Objavljivao je u svim važnim regionalnim casopisima (Godine, Vjenac, Zarez, Život, Motrišta, Marulic, Quorum, Trash, Think Tank, Pressing, RE, Hrv. Narodni Godišnjak, Osbit itd.).

Dobio je, između ostalog, nagradu Matice hrvatske za pripovjetku i nagradu Maka Dizdara za neobjavljenu zbirku pjesama.

Uradio je antologiju 'Nova hercegovacka proza' u Mogucnostima, casopisu književnog kruga Split.

Objavio je zajedno s Utorkašima (neformalna grupa splitskih autora) zbornike na temu 'Naši sprovodi', 'Naša putovanja' i 'Naši sakramenti'.

Objavio:

Bilo jednom u Zagrebu, roman, Stajergraf, Zagreb, 2006.

Pasije poslijepodne u jurskom parku, zbirkapripovjetki, Mlinarec&Plavic, Zagreb, 2010.

Zasad je skrašen na jednoj splitskoj adresi.

Željko Barišić

POGOVOR

Kratke priče sa zapadne strane

Iako se povremeno cini da kratka prica sve vise uzmice pred njegovim velicanstvom romanom, to na svu srecu nije istina. Kratka prica kao knjizevna forma zilavija je nego se misli i ona unatoč mijenama sto literarnim sto tehnoloskim ipak opstaje. Ona je kod vecine autora nesto cime se pocinje, cime se kupuje ulaznica u svijet knjizevnosti, uostalom kao i poezija i, nazalost, nerjetko kada se prijede na roman, ona se zaboravi i rijetki autori joj se i vracaju. Mozda je tomu kriva cisto autorska istreniranost, jer ako puno pisete - cesto vam se za nesto za sto ste u pocetku mislili da bi bilo kratka prica naprosto 'otklizi' u nesto vece i vi se ne mozete zaustaviti, a kad stanete ustanovite da ste vec debelo preko 100 stranica! Tesko je tada odoljeti izazovu i ne napraviti roman. A kratka prica je kratkog daha, i to, ako cemo se drzati definicije, najvise dvadesetak stranica i to je to; nema vise. Stop. Ona kao da je 'komprimirani' roman i u njoj morate izvuci ono sto je najbitnije, ono sto je najvaznije, bez puno vrludanja, bez suvisnih rukavaca. Najvise 3 (glavna) lika, jedan dogadaj, jedan zaplet, jedan splet okolnosti (i poanta). Paradoks je da se zbirke kratkih prica pisu duze nego romani, a razlog tomu je da kod kratke price morate biti puno precizniji, koncizniji, domisljatiji, efektniji, a za to, bogme, treba i vremena i vjestine. A kad se radi o vjestini, znamo, vecina je 'kilava'. Plus, ako se radi o zbirci, onda je i tu mnostvo razlicitih dogadaja i tema. Zapravo, radi se o mnostvu malih romana koje kratkom pricom tek zapocinjete. I stoga, ma koliko je danas kratka prica potisнутa i u drugom planu, ona je vrlo zahtjevna knjizevna forma i varaju se oni koji misle da su je jednom za svagda apsolvirali. Ona ima svoje bezbrojne tajne, bezbrojne prepreke koje morate preskociti da bi ju ukrotili, da bi joj dali konciznost, preciznost, ritam, atmosferu, lucidnost itd. Kratka prica je poput prve ljubavi, nesto cemu se non-stop vrate i iznova vas podsjeca na one prve proplamsaje i zar u srcu. Ona je kao mali nogomet; igra se na manjem terenu, s manjim brojem igraca,

poluvrijeme je krace, penali se izvode sa 7 metara, driblinzi su brži, dodavanja su kraca, greške se brzo kažnjavaju, a i publike je manje. Zato ju i ovi navikli na velike stadionske spektakle, pažnju medija, velike sponzorske ugovore i sl. što cini svijet zabave i showbizza ne vole. Probaju jednom, vide da nemaju gipkosti i efektnih riješenja, te se expresno prebace na veci (i sigurniji) travnjak.

Neki ce reci da je za predstavljanje u casopisima uvijek dobro imati neafirmirane autore da bi ih se predstavilo i ohrabrilo na daljnje korake. No, mali/veliki problem s neiskusnim mladim autorima je što vecina njih kratku pricu doživljava tek kao neko prijelazno riješenje do nekog njihovog velikog zalogaja (romana) i tomu prilaze prilicno površno. Stoga ih je teško uvjeriti u suprotno i ukazati im na greške. Probao sam, nije išlo. Stoga sam se za predstavljanje autora u ovom mojem izboru držao dokazanih pripovjedaca (kratke price) i jednog mladeg, koji pokazuje potencijal.

Zanimljivo je da su neki autori iz Hrvatske locirali svoje price u BiH i obrnuto; autori iz BiH su locirali svoje price u Hrvatskoj. To, naravno, automatski ne znaci nekakvu kulturnu/politicku integrativnost ili nešto slicno, nego naprosto slučaj. Ono što zasigurno povezuje predstavljenje autore je razmišljanje o zajednickoj prošlosti, ali i sadašnjosti koja se u mnogo cemu preplice. To su sve autori koji svoje pisanje duboko promišljaju i nisu skloni rješenjima na precac. Stoga mi se cini da ce citatelji u Srbiji imati dobar uvid što se to u kratkoj prici dogada 'sa zapadne strane'.

Miljan Milanović

JELLY ROLL

Divota.

Nov automobil. Lipicaner kupljen na lizing. Menja jednostavno klizi pod mojom rukom.

Ah, divota!

A na starom autu, znate, nije išlo sve tako glatko. Motor je bolovao od hroni nog bronhitisa, sav zadavljen promuklim kašljem. U šlajmu koji je dugo valjao u ustima, pre nego što bi ga sa psovkom na ra un mog ambicioznog stopala koje je silovalo papu icu gasa, ispljuvao na drum, mogli ste pro itati, bez talenta vidovitosti, sudbinu te trule karoserije. Mogli ste videti njegovu skoru smrt. Njegov tumor. Malignu želju napaljenog vlasnika tone krša da divlja me u krivinama.

Slalom bez ruku.

Spust sa povezom preko oiju.

Stvar koju je taj prokletnik iskreno mrzeo sam ja, the driver. Poslednji put me je izdao, sav malaksao od kotrljanja, usred ni ega. Molio sam satima nad karburatorom. Na kraju sam pešaka samleo dvadesetak kilometara do prvog grada. Od si e u džepu uputio dopis lokalnim novinama da je jebeni ku kin sin riknuo na cesti i vrsto rešio da astim sebe sladoledom.

Ah, divota!

Sada ganjam ljutog kera. Gutam sve te krivine nagnute ulevo, udesno - sve su se ispravile pred lavežom na deonici izme u limbus patruma i samog pakla.

Ju e sam provozao moju novu ku ku. Usrala se živa kada je ker zarežao na semaforu. Samo me je rukom jako uhvatila za koleno, a ja sam do daske, luda ki napeo papu icu. Kasnije sam napeo i nju na zadnjem sedištu.

Divota.

Nov, novcijat automobil.

Jednog dana, jedne noći, nakon šepurenja sam zastao na crveno. Ulica je bila pusta. Bila je ponovo. No prevrnuta naopak, koprcala se po opranim ulicama, a ja sam sve to to kovima, gumama gazio.

I noć opranu prašinu idile pešaka.

Sve sam gazio.

Jednog dana, jedne noći, zastao sam na crveno, jedini podatak o imu semafora, kad je neko najedanput otvorio zadnja vrata i usko io u automobil. Prepao sam se.

Da... pomislio sam da će me ubiti i prisvojiti izložbenog kera sa dobrim pedigreeom. Prepao sam se i okrenuo naglo ka zadnjem sedištu dok je neko svom snagom zalupio vrata i protresao itav automobil.

- Šta si zinuo? Vazi, majmune, zeleno je! Vazi brzo, brzo! - možda je vikala.

Mogla je biti vетар. Mogla je biti vatrica; crvenokosa utvara rasplamsanih usana i lica snevanih lepotica. Mogla je biti opsena, inkarnirana tekućina apsinta u smaragd. Mogla je biti arija izlomljenih melodija; mogla je biti praznik nad okom enim granama; mirisna livada u postelji gde je snevala. Mogla je biti, a bila je... ipsissima verba bezubih bluzera: Jelly Roll.

- Još uvek stojiš. Mladić u, zeleno je, kreni, jebote - protestovala je toplim glasom koji bi usred zime rascvetao populacije.

Nije vrištala k'o svaka druga kreštava razmažena haljina, gromoglasna ženetina (nepojmljivo mi je oduvek bilo kako to da se prelepe violinistkinje uvek preobrate u distorzirane trube), nije vrištala jer sa vriskom njena balska haljina ne bi vredela, ne bi me mamilala. I ona je to znala. I sve su to znale. Ali ova je druga ija. Jelly je zaista posebna. Pred ogledalcem koje je izvukla iz kitnjaste tašnice ona sreće nije nimalo narušenu maskaru.

Polazim lagano, bez starta i paljenja zadnjih guma, ne želim da je prilepim za sedište... tako je nežna i ženstvena. Posmatram je u retrovizoru kako pleni baletskim pokretima na zadnjem sedištu, u delu napisanom za večernju izvedbu, između kutijice pudera i njenog aneoskoga lica. Posmatram je u retrovizoru kako me hipnotiše trepavicama. Posmatram je kako crpi iz moje svesti svaku kap intuitivne fluidnosti ka opiranju i distanciranju od ženske magije. Ah, već me celog poseduje; dovoljni su joj bili samo minuti da me preoblikuje.

- I, kuda me vodiš večeras? - pitala je.

Kuda da te vodim, ja te cak i ne poznajem. Ali ne, to reci nema nikakvog smisla.

- Gde pozelis - kazem, voljan da je usrecim.
- Hajde da radimo nesto zabavno, nesto zaista ludo. Volim lude stvari!
- OK - kazem.
- Hajde.

Vozio sam bulevarom jedreci kroz maglovitu svetlost. U polumraku automobila lelujala se paucinasta melodija iz Parkerovog saksa. Bio sam tih i bez ikakvih misli, samo sam vozio bacajuci pogled, s vremena na vreme, na njeno lice u retrovizoru i njen pokusaj da uhvati trunku svetlosti bulevara u svoje ogledalo, ne bi li joj to pomoglo da sredi sminku. Zastao sam na crveno i tog trena mi je kroz glavu projurila misao: da li ce bejb sa zadnjeg sedista na ovom semaforu pobeci na isti nacin na koji je i dosla? Pogledao sam u retrovizor, a ona je sklopila svoje magicno ogledalce, zakopcala crnu tasnicu i uhvatila moj pogled. Nacinio sam nevestu eskivazu i posego za pljugama u kaseti. Ona se samo osmehnula, a ja sam pripalio pljugu u trenutku kada je sa semafora vrishnulo zeleno. Nabio sam gas i jurnuo uz skripu guma dalje niz bulevar.

- Alo, frajeru, oladi malo - rekla je.

Ja sam nadvio dim nad njenim odrazom, osmehnuo se i smanjio brzinu.

- Gladna sam. Kupi nam nesto za jelo. Stani nekud. Jede mi se pica na parce - rekla je.

- OK, kupicu ti nesto, ja nisam gladan - kazem.

- Jescemo zajedno! - zvucalo je kao naredenje.

I ja sam tu recenicu tako i shvatio. Jescemo zajedno - picu na parce.

Picu, parcice pice, kupio sam u „pekarici“, tako smo zvali to mesto. Zaista, niko nije znao ime te pekare izmedu dva lezeca murkana. Zvakao sam na silu i gutao ko kaznu svaki krvavi ugriz pice sa kecapom, a onda mi je naprasno sinulo - pa zasto se ja uopste trudim da pojedem ovu jebenu picu kad nisam gladan. Otvorio sam prozor i bacio naceto parce.

- Svinjo! - viknula je - Mogao si time nekom utoliti glad.

- Kome? Gladnoj deci Afrike? - pitao sam ne kontajuci poentu njene pridike.

Auto sam parkirao pedesetak metara od „pekarice“, ispred smrdljivog ulaza na cvetu pijacu. Iza nas su smrdeli kontejneri. Smrad trulezi dopirao je kroz otvoreni prozor i ja sam morao da zapalim cigaretu ne bih li neutralisao trule lubenice. Oko kontejnera copali su gladni kerovi.

- Iza i eš, uzeti to par e koje si bacio i dati ga onim psima tamo - zapovedila je.

Ja sam se okrenuo ka njoj sa namerom da joj kažem: alo, bre, ribo, na šta ti ja li im, na... na šta sam god to njoj li io, verujte mi, kada ugledam te njene usne i pogled iz polumraka, ja sam to i istog trenutka postajao. Otvorio sam vrata i sa podignutim par etom pice krenuo ka kerovima. Kerovi su povili repove i zaplašeni iskezili zube. Možda bi i pobegli, ali nadali su se da su u kesi, koju su upravo rastvorili, nanjušili ve eru; nadali su se, iako su mogli samo da nanjuše omot od salame.

Kezili su se oni tako meni, a ja sam prilazio lagano povijen, možda i ponizan, i nudio im par e pice. Par e sa ke apom. Kezili su mi se i želeti da mi otmu to par e iz ruku iako je bilo njima namenjeno. Najmršaviji kratkodlaki žuti džukac ija rebra sam jasno video pod kožom punom parazita, zasikta ko najlju a zmija otrovnica; kao da jedni ko pokušava da laje, ali nema glasa. Ohrabreni njegovim nemim pokli om, ostala etiri kera jurnuše na mene i jadno par e pice. Bacio sam jebeno jadno par e pice i potrao ka otvorenim vratima automobila. Kerovi su me ganjali besnim lavežom, a ja sam se do epao auta i zalupio vrata. Zatvarao sam prozor dok su oni nastavliali da skaku u oko mog lepotana. Napeo sam klju i kresnuo mašinu. Zaplašeni brujanjem gasiranja motora, kerovi su se razbežali. Ona se valjala od smeha.

- I, kako izgleda kada pomogneš nekom? - progovorila je uz kikot.

- Ma, jebi se, bre, luda o! - besneo sam i napeo gas.

- Alo, bre, ko ijaš... pa da si nahranio decu sve bi bilo druga ije - rekla je, a ja sam potrešen aritmijom u grudima posegao za pljugom i pustio Parkerov album ispo etka.

Vozio sam kroz no , možda ve istim ulicama i polako davio bes. Ona je utala. Parker je svirao: Laura. Ja sam je krišom posmatrao u retrovizoru; gledao kako se boja no i smenjuje na njenom nevinom licu. Imala je dvadeset...najviše.

Dvadeset je imala Laura.

Laura nemoj me tako gledati; Laqua ludim za tobom. U tvom grudnjaku ose am miris bordela; na usnama kupinovo vino; i znaš Laura uvek odlepid za sazvež em nad tvojim pupkom i za tim tvojim sitnim koracima, kojima se prikradaš mom srcu u ovu kišnu nedelju....da Laura, ili kako se god zvala, ludim za tobom, ali ludosti ima kraja.

Ludost je ludom samo igrađa.

Laura, znam, nemoj me tako gledati. Dok navla iš svoju balsku haljinu, ja skidam svoju luda ku košulju...sa gramofona jazz....C. Parker:

Laura....Laura nemoj me tako gledati. Ni ja sam ne znam odakle nam poljupci; vrti se muzu, vrti se deci, nedeljni rucak im ispeci...vrti se nekom, Laura.

- Pa kazi - rekla je.
- Molim?!
- Zelis nesto ili kao ono: slucajno stalno zavirujes u to ogledalo - rekla je.
- Ne, ne... - ni sam ne znam cemu sam to govorio ne.
- Mozda bi hteo da me tucas?!

E, tu me je sasekla. Mozda sam i hteo da je tucam, a hteo sam, jedino sam o tome i mislio: kako je ljubim; kako vozim slalom usnama niz njene grudi ka vreloj dolini.

Da je tucam? Da li me je to mala pitala? Trebalо je ja nju to da pitam: da li hoces bejbe da te tucam... takav je protokol; master-slave komunikacija.

- Da te tucam - izgovorih to onako, kao da i nije neki predlog s njene strane; izgovorih to onako maco - muski.

Ona je rasirila noge, zadigla suknu i rekla:

-Vidi, ne nosim gacice - a ja sam jasno u retrovizoru mogao da vidim svoju preljubu.

Iz nekog razloga posramio sam se. Sklonio sam pogled, a zadrzao tu sliku jos dugo u mislima: bez gacica.

Zakikotala se i spustila suknu, a moje srce je jos lude udaralo, lude no pred izgladnelim besnim kerovima.

Nastavio sam da vozim.

Tako sam upoznao Jelly, sam sam joj nadenuo to ime: Jelly. Mozda zato sto nikada nisam saznao njen pravo ime. Ovako, savrseno se uklapalo u secanje na nju: Jelly Roll kao opsena. Te noci kada sam je upoznao, vozili smo se gradom sve do zore. Zora je bila pretrpana oblacima, nije bilo ni trunke romantike u sivilu koje se nadvilo nad bulevarom i crnim volkswagen-om kom sam prestao da se divim. Jelly je zaspala na zadnjem sedistu usred price koja je klizila sa njenih usana ko med, niz bradu, na suknjicu, na pod. Morao sam da joj posisam recenice sa usana da bih cuo pricu do kraja. Vozala je eseje o meduljudskim odnosima i strasno je mnogo gresila u procenama; procenama ljudi i dogadaja. Ali razumljivo je to: sa njenih dvadeset, napad lirike pracen je naivnom rimom. Sa mojih trideset sve to sa ljudima i neljudima lici na recept za bezukusne suve kolace.

Jelly je bila povredena tih dana. Samozivi seronja, dogovorili smo se da ga tako zovemo, dao joj je korpu; sutnuo u emotivni mrak i pregazio

zavestanje napisano u sms-u na casu veronauke: forever together, jer nije razumeo njeno: jos uvek nisam spremna.

Medu ljudima i neljudima sve je u razumevanju.

Tako i ja. Pritisak punih testisa dvadesetogodisnjaka sam mogao razumeti, sta vise i moj smisao bivstvovanja je erotske sadrzine, ali veceras potresen lirikom u balama meda sa Jellynih usana, ja sam punim srcem stao na njenu stranu. Kada sam joj priznao: razumem te bejb, mene se okanula erekcija u farmericama.

- Volela bih da nestanem... - pozelela je univerzalnu zelju napacenog univerzuma.

Sve sto je zadesilo ovih dana smatrala je dovoljnim razlogom da nestane.

Savršeno zdrav pedesetogodisnjak, u cijem stanu je Jelly zivela kao podstanar u sobi bez sunca, ciji prozor gleda na severnu stranu, na gradsku toplanu, u trenutku kada je gospoda pedesetogodisnjaka, savršeno zdravog, bez prsta koji je izgubio na cirkularu, bila na banjskoj terapiji, poseguo je osakacenom rukom za Jellynog koleno dok je ona spavala u boksericama, u svojoj nezakljucanoj sobi, u svom neudobnom krevetu, sa slusalicama IPOD-a u usima i pesmom koja je razblazivala bol: by my side - INXS. Posegao je za koleno i ustima u kojima je vladala pobuna desni, zasisao njen slatki nozni palac. Probudila se sa vriskom dok je savršeno zdrav pedesetogodisnjak prstom na usnama pokusavao da je smiri, a zatim je pobegao iz sobe resen da je izbací na ulicu.

Jelly je bila povredena ovih dana.

Potrazio sam stanicu. Zasitio sam se Parkerovog saksa. Tune in fora i... tonight - Iggy Pop. City radio i Iggy pevali su uspavanku za Jelly. Mene je zuljao neki povampireni mir. Zora je bila namrstena. Jelly pospana. A na mom mobilnom propusten poziv od moje kuckice; negde oko dvojke je verovatno poludela sto se ne javljam na mobilni.

Ljubomora vlada medu ljudima i neljudima.

Opet sam zastao ispred „pekarice“ da nam kupim po cetvrtinu sa sirom i jogurt. Kada sam se vratio autu, Jelly vise nije bila na zadnjem sedistu.

Mozda je to zbog mog posla, ali ja vodim veoma aktivan zivot na internetu. Zaokupiran desavanjima u svetu ogranicenim

nepostojanjem, vreme je proticalo ostavljajuci dojam o postojanju jedino kada uriniram ponedeljkom ujutru tamno zuto i skripavim kasljem proklinjem sazvakane pljuge od nedeljne veceri provedene na fejsbuku. Tokom nedelje, dane provodim na radnom mestu u banci iza zamagljenog stakla, koje gleda na parking i moj volkswagen. Jelly mi je padala na pamet jedino kada bih u retrovizoru bacio pogled na zadnje sediste. Zbog necega sto sam vidoao kada istresem pepeljaru, a to je budavi trag praznine, triput nedeljno odlazio sam da jedem picu na parce u „pekarici“.

Oktobra sam napunio trideset i jednu. Jelly je valjda jos uvek imala dvadeset. Kucku sam otkacio jer sam osecao da vise nisam za te suplje, usiljene varijante. Castio sam ortake vecerom u Biseru uz tambure, nesto sa rostilja i spricerom. Iz nekog razloga nisam mogao da se onemim, iako sam to jako zeleo. Nakon fajronta, pozvao sam taksi. Kisa je romnjala, a mene je hvatala panika sto kuci odlazim sam. Crveni „duga“ taksi je stigao i ja otvaram vrata da se slomim na zadnje sediste. Onda je Jelly povikala sa druge strane ulice:

- Ej, stani!
- Pricekaj - rekao sam taksisti.
- Kuda ces? - pitala me je kada mi se priblizila na poljubac, a zatim me poljubila u obraz.
- Kuci
- Hoces sa mnom?

Uleteli smo u taksi na zadnje sediste i zaplesali u glavama prvi poljubac. Prvog poljupca na javi, na zadnjem sedistu taksija „duga“ nije bilo.

Odveo sam Jelly u svoj stan. Skuvao sam espresso na novom aparatu koji je jos uvek mirisao na izbegnuti PDV i pustio onaj isti Parkerov album. Jelly je vrtela guzove u letnjoj haljinici tog slinavog oktobra. Sandalice nije skinula. Ostala su tri traga na razapetoj kravljoj kozi u hodniku. Blenula je u moju jazz kolekciju.

Ponudio sam je viskijem, srecan sto nocas nisam sam.

- Uh... kako pijes ovo?
- Ovako... - eksirao sam viski k'o sljivu prvi put u zivotu.

Nasmejala se. Pitao sam se da li i veceras ne nosi gacice.

Nakon docekane zore zaspali smo obuceni. Probudio sam se oko jedan. Jelly vise nije bilo na koznom dvozedu.

Te noci pricala mi je kako vise ne veruje u ljubav. Pricala mi je kako je za tri meseca od kada se nismo videli izgubila nevinost sa nekim kretenom, kako je zaredala jos osam kretena, kako udara recke na teskim drvenim

vratima u suterenu gde sada zivi kao podstanar kod neke senilne babe, koju svakog jutra podseca da joj nije unuka. Pricala mi je o uslovu za upis naredne godine, o profesoru koji je proganja uspaljenim sms-ovima. Osecao sam se kao svaki taj njen kreten iz price iako se nismo ni poljubili. Njena prica je te noći kapala kao tekila niz usne na moju ranu od praznine na koju sam sam nasuo so.

Osecao sam se tako sam u toj praznini koja je bolela.

Mozda zbog posla, ali sam uvek odbijao pozive mlađih kolegenica za odlazak na pice. Poceo sam da odlazim u teretanu, da se praznim jer nisam vise igrao tu ulogu vikend jebaca i neprestano sam mislio na Jelly. I dalje sam odlazio da klopam picu na parce. Nakon Nove godine, presao sam da radim u drugu filijalu. Aprila sam prihvatio poziv kolegenice koja me je podsecala na Jelly. Otisli smo na pice u „Sokace“. Dok sam privrsavao pivo, cedeci ga kroz cevcicu, ugledah u daljini Jelly. Bila je trudna. Istog trena su mi presele sve pice na parce koje sam proteklih meseci usamljen pojeo. Sakrio sam se iza slamcice piva da me ne bi videla i predložio koleginici da veceras gledamo film, kod mene, u praznini.

Medu ljudima i neljudima u sapatu izrasta kajanje.

I'M SENDING CHESTERFIELDS to all my friends.
That's the merriest Christmas any smoker can have—
Chesterfield mildness plus no unpleasant after-taste

Ronald Reagan

See RONALD REAGAN
starring in "HONG KONG" in Five:
Thomas Farnsworth Production
Color by Technicolor

A black and white photograph of Ronald Reagan, dressed in a suit and tie, smiling and holding a cigarette. He is surrounded by numerous boxes of Chesterfield cigarettes, some of which are labeled "Chesterfields-in-Christmas". In the background, there is a Christmas tree and a fireplace.

CHESTERFIELD *Buy the beautiful
Christmas-card carton*

Dragan Drobnjak

KADROVI IZ BOKE

Letnja priča

„????????? ? ????? ? ?????? ?????? ?????? ?????... Osnovao ga je bosanski kralj Tvrtko I, 1382. godine...“, urlao je nekoliko stepenika niže golobradi turisti ki vodi na priu enom ruskom, tako tvrdo i neprirodno za muzikalnost i poeti nost ovog jezika, da je paralo uši. Spuštao sam se stepenicama od Belaviste prema Trgu soli, probijaju i se kroz gužvu koju je pravila turisti ka pastva. Škljocali su foto-aparati, razuzdane plave djevuške u kratkim suknicama pozirale su pred Satkulom, muškarci su halapljivo posmatrali njihova mlada tela koja su pohotno belasala i budila bludne misli, dok su sredove ne žene i babuške blenule put morskog plavetnila i malih zalivskih talasa.

Sezona je tek po injala, sunce je pržilo, a gradom je odjekivala Vavilonska kula od jezika. U toku je bila invazija fureštih svih boja i vera. Nova država mirisala je egzotikom i svi su pohrlili da kupe svoje par e divlje ljepote, kako je glasio zvani an slogan za ovu turisti ku sezonom. Rusi traže velike placeve da grade vile, Englezi kamene ku e uz obalu...

Spustivši se na Trg soli, pošao sam u Knjižaru So da se pozdravim sa svojim šefom Džonijem.

U knjižari sam zatekao i gospodina Paja, novskog Sokrata, bivšeg vaterpolo trenera, gradskog ori inala.

„Eh, kakav je gospodin bio taj Stevan Rai kovi . Ja sam ti njega 1956. u io da igra vaterpolo, da prebacuje pravilno loptu iz lijeve u desnu ruku. Eto, kad ovjek ne vodi ra una o svemu tome. Sa toliko sam pametnih ljudi sjedio i toliko se pametnih stvari naslušao da sam mogao napisati dobru knjigu. Tu su bili pokojni Rai kovi , Mihailo Lali , Ivo Andri , Dušan Kosti , Danilo Kiš, Branko opi ...“

Sve pokojni, konstatovah u sebi.

„Gospodine Pajo“, obrati mu se Džoni. „Nešto se mislim, pa Vi ne biste nipošto smjeli izostati ni sa jedne kulturne manifestacije u gradu“.

„Pravo veliš, moj Džoni, ne bi se ra unalo ni da se održala ako se ja ne pojavim“.

„I to Vam je ta no, no ima i drugo - otuda bi svi pravo krenuli kod Vas doma da vide da Vam se nije što, ne daj Bože, dogodilo, te niste došli“.

Pozdravio sam se sa njima i krenuo Njegoševom. Svuda se oseao optimizam i vera u to da je normalan život stigao kod nas. Mitovi o lako ste enim milionima svima zvone u usima. Samo je pitanje vremena kad smo svi da postanemo milioneri. Hmm...

„Pero! Peroooooo!“, vrištao je neko iza mene.

Bio je to Mirko, drug iz školske klupe. Posle uvodne priče eši, kako si, što iniš, po eo je i on sa mitovima i legendama. Priao je o nekom Joku.

„Ovajek mu rekao - moja cijena je milion i po, sve što prodaš preko, tvoje je. Poslije ne elju dana naiće na nekog bogatog Rusa i proda mu je za tri i po! Dva miliona za sedam dana?! To je posao!!!

Zatim stade sa pričom i napravi tik kao da se setio nečega.

„Ti si, bješe, jedini od nas u školi učio ruski?“

„Da“.

„Slikao sam jednu kuću na Savini što je za prodaju. Ajde napiši tekst i šaljemo ponudu za Moskvu. Tebi sto hiljada, meni ostatak“.

„Zajebi me, molim te!“, zakolutao sam očima.

„Jes' ti lud?! Malo ti sto hiljada!?“

„Koji će mi kurac!“

„Ti si stvarno lud!“, zapjenio je.

„Slušaj, budalo“, poeo sam da se nerviram. „Im je to tebi palo na pamet, znao i da je to sad već nemoguće! Misliš li da bi tajkuni pustili da se milioni valjaju okolo, da ih svako kupi, dok oni gube na ruletu u Beču i ima? Sve i da je tačno da je taj Joko zaradio dva miliona ne mrđnuvši kurcem, to je samo izuzetak!“

„Ništa ne razumijem“, gledao me kao da stvarno ništa ne razume.

„To znao i da ga je posralo!“

„Treba zaslužiti da te posere. Neće te posrati ako sjediš doma, itaš knjige i gledaš fudbal“, nastavio je da pametuje.

„Molim te, produži! Eakao sam ja deset godina da me posere i umalo se nisam udavio u govnima. To Jokovo govno mene nije htelo, zato ne seri više! Ne trebaju mi nikakvi ruski milioni, dovoljno mi je strašno i bez njih!“

„Važi, brate. Poslije nemoj da se kaješ kad ja budem jebavo crnkinje po Amsterdamu, dok se ti i dalje budeš davio u govnima“.

„Pošalji mi razglednicu kad stigneš tamо!“, doviknuo sam za

njim, dok je teturao ka centru grada sa glavom prepunom ruskih miliona i poroka Amsterdama. Ma, jebo milione, pomislio sam i zapalio jedan smrdljivi Lovcen, najbolju cigaretu u mladosti moga oca, ponos Socijalisticke Republike Crne Gore, koji još uvek nije oteran sa tržišta. Imao sam trideset i jednu godinu i cekao sam gradski autobus da me odveze u Bijelu, u podstanarski dom mojih roditelja.

* * *

Kroz otvorena vrata posmatram užaren poplocani trg, preko kojeg tek po neki turista prode stepenicama naniže prema Škveru. Popodnevna siesta. Idealno vreme da opušteno odem u WC i šmrknem malo spida da me probudi.

Izvukao sam iz donje fioke jedan bukmarker na kome je pisalo: „Knjižara So preporucuje roman Lutajuci Bokelj“, skinuo sa police primerak Malog princa i ušao u toalet. Izvadio sam kesicu iz džepa i prosuo malo belog kristalnog praha po plastificiranim glatkim koricama. Usitnio sam ga bukmarkerom, napravio dve podjednake crte i ušmrknuo, iritirajući bolesne sinuse. Pogledao sam se u ogledalo i obrisao ostatke bele sintetike sa nozdrva.

Kad sam izašao, ugledao sam za pultom par stranaca koji se idiotski smešio.

„Excuse me, do you have a grammar of albanian language?“, upitao me jedan visoki plavi tip. Verovatno je Norvežanin. Pitao me tako snishodljivo, kao da očekuje da ga, kao pravi Balkanac iz njegove maštete, smjesta pojedem nekuvanog.

„No.“

„Do you know where can I get one?“, bio je uporan. Kao da je silno želeo da nauci jezik svoje daleko tamnije djevojke.

„Maybe in Albania...“

„OK, thank you very much“, nasmešio se ljubazno i napustio ovu kulturnu instituciju.

...

„Kad sam bio mali, ja sam sanjao kamene gradove, i evo, doživio sam da živim u kamenom gradu i da se tu ostvarim kao pisac“, lamentirao je Miraš.

„Ma, on mi je neki pisac“, cuo sam ponekad komentare o njegovom pisanju. „Objavljuje na vezu“.

„Ima suviše jakog izdavaca da bi to bilo na vezu“, primetio sam.

„Znaš ti Miraša, vazda ti on nešto petlja“.

„Vidim da mu se ovaj poslednji roman kod nas u knjižari odlicno prodaje“, nastavljao sam da živciram svoje sagovornike.

„Vjeruj ti meni, sve je to njegovo maslo!“

„Hoćeš da kažeš da ih on sam kupuje preko svojih poznanika?“

„Naravno!“, sigurno su klimali glavom.

„Kako mu se to isplati?“

„Pa ne isplati mu se. Tako hrani svoju bolesnu sujetu“.

„Odakle mu pare?“

„Radi sa nekretninama, sa Rusima“.

Kako god, meni je bila draža Miraševa prica, koliko god šuplje zvucala. Covek veruje da je uspešan, ostvaren i srecan. Ima li dirljivije slike od te? Sve i da su u pravu ovi mizantropi, ne treba tek tako rušiti ružičasti svet jednog coveka. Znam, svima nam pun kurac sivila i govana, pa necije ružičaste naocare prosto mame da budu zgažene. Ali, imamo li pravo na to? Samo napred, Miki!

...

„Izvinite, koji je najблиži put do mora?“

Kako je dobro biti turista i ostaviti mozak kuci da odmara! Na plus cetrdeset ne žele ni da misle o tome da je, od dve ponudene opcije - uz stepenice i niz stepenice - prosto nemoguce da se do mora stiže uz stepenice!

„Niz stepenice“, odgovaram im ravnodušno.

Telom su poceli da mi prolaze laki žmarci, iluzija životne snage pocela je da se vraca. Narucio sam u kaficu preko puta jedan kraci espresso sa hladnim mlekom, pojacao radio na kome je išla neka pederska muzika iz osamdesetih i lagano duskao. Trajala je siesta i bilo je dovoljno vremena da uživam i da se lagano spustim dok ne naide predvecernja najezda mušterija. Život je lep.

* * *

Maša je mirno spavala snom pravednika, propisno izjebana u ovoj zemlji udaljenoj desetak hiljada kilometara od njene rodne vukojebine, dok sam ja, sakriven iza šanca u njenoj garsonjeri, motao džoint. Trebalо mi je nešto da me spusti sa kokaina koji sam pre sat vremena tajno šmrkao u kupatilu.

Izašao sam na balkon sa najlepšim pogledom u Herceg Novom da ispušim spravu. Posmatrao sam ulaz u zaliv i velike talase koje je

pravila bura. Jaja su mi se ledila u gacama, ali nisam smeо unutra da pusim. Masa je bila strogo protiv toga. Ona je bila gazdarica ove gajbe, razmazena ruska jedinica, a ja lokalni dripac koji se bez blama uselio i pickasto se povinovao njenim pravilima.

„, cesto bi me oslovila uz osmeh i odvukla u krevet da me cedi k'o Sovjeti onomad Nemce.

Bio sam tuzan sto odlazi sutra u njen jebeni Vladivostok na mesec dana, ali i po malo srecan sto cu odmoriti od svakodnevnih seksualnih maratona, koje mi je nametnula kao neku vrstu bracne obaveze. Nerado priznajem da mi seks ne predstavlja tako veliko zadovoljstvo kao nekad. Sve sam ravnodusniji prema seksu, filmovima i knjigama, svetskim rekordima i globalnom zagrevanju, politici, crkvi i drzavi, ocu i majci, bolu, kozmetici, zvezdama, mesecu i suncu. Ravnodusan na живот i njegove slasti, ravnodusan prema smrti, a ipak tvrdoglavu nastavljaju da zivim.

Dovrsio sam dzoint, prekinuo drogirano mudrovanje i vratio se u topli stan, zasticen od svake paranoje blindiranim ruskim vratima.

Posmatrao sam Masu kako spava, otkrivena i gola. Rida i beloputa, zracila je toplim slovenskim seksipilom. Spavala je, kapci su joj bili sklopljeni, ali sam nekako osecao da me njene zagonetne oci, nasledene od neke prababe Tatarke, bludno zovu u krevet.

Skinuo sam se, legao pored nje, mazio je i secao se naseg prvog susreta pre pola godine. Odmah sam poceo da prosipam pamet. Objasnjavao sam joj zasto je Jerofejev veci pisac od Peljevina. Prepirali smo se oko Ahmatove i Cvetajeve. Odrecitovao sam, perfektno uvezbanim moskovskim akcentom, gotovo pola „Oblaka u pantalonama“:

...

Lukavo sam kombinovao to sto mi je Bog dodelio ijekavicu za maternji dijalekat (pa sam tacno znao gde se nekad nalazilo praslovensko jat) i znanje uporedne gramatike slovenskih jezika, i sa lakocom pogadao kako pojedine reci zvuce na beloruskom, ukrajinskom...

Naravno da je pala na dupe. Zar je morala da prede pola sveta da sretne slovenskog boga Peruna? Imao sam samo jednu manu - crn sam kao Cecen!

Nasli smo jednu stenu, pravo malo ostrvo, i tamo provodili verceri. Gledali smo filmove na lap-topu, nervirali se zbog buke sa Kanlikule koju je pravio Vlado Georgiev, brinuli zbog rata u Gruziji. Svracali

smo u obilznji blesavi kafe gde su uvek pustali Edit Pjaf, isli na nocno kupanje.

Za nas prvi seks, sproveo sam posebnu psihicku pripremu. Sujeta mi nije dala da ovde budem prosecan. Naoruzao sam se za susret sa nuklearnom silom. Putine, razvalicu ti ovu Ruskinju da nece moci da hoda! Odbranicu cast ove male drzave!

Usli smo u more. Voda je bila hladna, ali je moj Milutin stajao ponosno i uspravno kao Lovcen. Privila se uz mene da se zgreje i osetila ga tvrdog na svom stomaku. Uzbudila se i pocela da me ljubi. Obuhvatila me nogama dok sam joj razmicao kupace gacice i pritiskao njenu rupicu, strpljivo cekajuci da ovlazi. Poceo sam lagano da ulazim unutra. Zarila mi je nokte u leda, grizla po vratu i usima, nabijajuci se na njega, dok sam ja pokusavao da plivam za oboje. Odveslao sam nas do stene, sa sve Milutinom u njoj. Uhvatila se rukama za kamen i okrenula mi svoje veliko, oblo, zategnuto dupe. Smaknuo sam joj gace i navalio da je jebem. Vristala je dok su se ljudi sa setalista zbumjeno osvrtali. Odsjaj ulicne svetiljke i mesecina obasjavali su njen tanak struk, izvijena leda i ridu kosu koja se viorila poput zastave. Guzio sam je u tehnika ritmu koji mi je bубnjaо u glavi i odlagao vrhunac secajuci se cuvenog gola Dragana Mancea protiv QPR-a na prepunom Hajberiju, kad mi se ucinilo kako ona place. Zastao sam.

!!!   !!! „,

zavapila je.

Nastavio sam da je cepam sve dok nije pocela da vristi od placa, a onda ga izvadio i ispalio vatromet sacinjen od miliona muskih hromozoma, dok su se babe na setalistu krstile zgranute nasim bescascem, a majke ubrzano gurale kolica sa decicom sto dalje od nas.

„, prosaputala je.
Naravno da me volis, pizda ti materina, pomislio sam zadovoljno.

„Za takvo dupe, u Jugoslaviji smo govorili da je veliko kao Sovjetski Savez“, rekao sam pakosno, iako je njeno dupe bilo tek nesto vece od uobicanog zenskog dupeta. Bas onakvo kakvo volim!

„?!, pogledala me iznenadeno, a zatim se nasmejala i poljubila me. „ !“

Te noci, na toj steni na Savini, jebali smo se u svim mogucim pozama. On je nocas komandovao i odbijao da padne... U pauzama smo pricali, priljubljeni jedno uz drugo.

„Nocas sam se prvi put jebala u moru“, konacno je posle duzeg vremena progovorila na srpskom i nasmesila se zadovoljno“. „A ti?“

„Izvini, ali ja ipak zivim na Mediteranu, u moru sam prakticno

naucio da jebem.“

„ , snazno me zagrlila. „Bicu tvoja zena i rodicu ti deset malih Cecena!“
„Jebali te Ceceni, skini mi se vise s tim!“

„ ! Mene ce da jebe samo jedan, MOJ Cecen“, rekla je mazno i naslonila glavu na moje rame.

I evo vec mesecima zivimo zajedno i sve smo isplanirali. Kad se ona vrati iz Rusije, pripremamo vencanje u Herceg Novom, pa idemo u Prag na medeni mesec, a po povratku krećemo u biznis sa kapitalom njenog oca. Petre, ceo život si jeo govna i cekao sedmicu na lotou, iako ga nikad nisi igrao. Svi su ti predvidali bednu starost zbog opijanja, drogiranja, kockanja i citanja knjiga koje ne donose profit. E pa, gospodo, evo vam kurac za to!!! Petar je docekao svoje!

Kokain je poceo da me pusta. Jedan veliki kruzer napustao je zaliv. Mahnuo sam mu. On je odlazio, nosio turiste na neka druga lepa mesta i ostavljao me da usnim pored moje tople ruske djevuske.

Like I tell you
on
DRAGNET.

smokers
by the thousands
now changing to
Chesterfield ♦

...enjoying the one cigarette that's
highest in quality—low in nicotine.
And remember, only our Chesterfields
have that process tested with smokers.
No adverse effects in the nose, throat and
lungs from smoking Chesterfield. Both
these characteristics are a feature of normal

Dick with

CHESTERFIELD
BEST FOR YOU

Miloš Grozdanović

UZROK SMRTI NE POMINJATI, NI U CRKVENIM KNJIGAMA, NI U MOLITVAMA

Odlomak iz romana u nastajanju

Otvorio je vrata vrlo tiho i ušao u kancelariju. Sekretarica ga nije primetila sve dok svoj šešir, šmekerski, nije bacio na iviluk koji je stajao na suprotnoj strani.

„Pa gde si ti, Šone, tražim te po celom Londonu?”, upita ga sekretarica. Ne dobivši odgovor, podiže slušalicu: „Stigao je, gospodine. Razumem. Primi e te za minut”, re e Šonu, nakon ega ga udari po ruci jer je br kao po njenim papirima.

„Zaboga, Džejn”, za u eno e Šon., „emu to?”

„Zato što guraš nos tamo gde mu nije mesto!”

„Misliš prst?”

„Nebitno šta. Bitno je da se muvaš. A to nije u redu. Možeš isprljati smoking. Zašto si uopšte u smokingu?”

„Bio sam na ve eri...”

„Sa nekom ženom?”

„Znaš da džetlmen nikada ne govori o tome...”

„Mene nikad nisi izveo na ve eru tako obu en... Ti u suštini mene nikad nisi ni izveo na ve eru!”

„Rado bih te izveo, ali e me onda šef poslati na vojni sud zato što zloupotrebljavam državnu imovinu!”

„Laskanje ti nije opravданje, ali ipak nemoj da prestaješ.”

Lagani flert prekinuo je zvuk lampice na vratima, koja je nakon istog, iz crvene prešla u zelenu boju.

„Možeš u i.”

„Hvala ti Džejn.”

***

Otvorio je, najpre, vrata napravljena od prvakasnog ameri kog oraha,

a zatim i druga, tapacirana. Krocio je u kancelariju, zatim zatvorio jedna, pa druga vrata. Kancelarija je s jedne strane izgledala obicno, druge prenatrpano. Kod ulaza, odmah sa leve strane, stajao je radni sto sa stolicom, malih dimenzija, koji ocigledno nije služio onome za šta je projektovan, vec kao postolje za, metar visoku, stonu lampu, koja je zauzimala celu njegovu površinu. Na zidu iznad stola nalazile su se cetiri fotografije. Uramljene. Sa desne strane bio je stocic za goste, sa dve stolice. Iznad njih na zidu Slika ulicnog coška sa figurama, Džejmsa Bejnsa, poznatog engleskog slikara, koji je najcešće radio vodenim bojama. Sa obe strane slike stajala je po jedna zidna lampa sa po dva sijalicna grla. Na sredini kancelarije veliki tepih sa pirotskim šarama. Na desnom zidu, sa leve strane prozora koji se nalazi na sredini je jedna uramljena fotografija, dok se sa leve strane nalaze tri u vertikalnom nizu. Ispod ove jedne fotografije je i visoka stona lampa, a zavesa na prozorima su dunkel-zelene boje... U uglu desnog i centralnog zida, gledano iz pravca ulaska u kancelariju, nalazi se ogromni sef marke Erbracht Fleischer takođe dunkel-zelene boje. Ispred kase je visoka lampa u istom dezenu. Iznad sefa, normalno, dve uramljene fotografije. U uglu levog i centralnog zida, nekako u šrek, stoji radni sto šefa službe napravljen od ciste orahovine, na kome sem bez telefona sa sivom slušalicom i fascikli sa dokumentima nema niceg.

* * *

Šef službe sedeо je u svojoј kožnoј fotelji i ponudio Šona da sedne u stolici koja se nalazila odmah preko puta njega.

„Nema te nešto, Šone?“

„Ima, ali na drugim mestima.“

„Jedva smo te pronašli...“

„Kakva ste vi to služba kad ne možete da pronadete ni svog bivšeg agenta?“

„Svakako odlicna, cim smo uspeli da svoje agente tako obucimo da im cak ni mi ne možemo uci trag!“

„Gledano iz tog ugla, da. Ali gledano iz mog ugla...“

„Nemoj da gledaš iz svog ugla. Više se vidi iz mog.“

„To je zato što ste napravili takav raspored u kancelariji, gospodine. I onda vi gledate u skoro sve što je opisano na prethodnoj strani, a ja u ovaj zid koji, jadan, jedini nije opisan...“

„Prepostavljam da ceš ga zato ti sad opisati?“

„Ma ne. Na šta Vam ja licim? Na Lava Tolstoja?! To je on imao vremena da se zamlacuje i da opisuje najobicnije gluposti na desetine strana. Ja,

kao prvo, to ne radim, a kao drugo, i kad bih radio, to bi bilo veoma kratko. Citaoci danas ne vole duge i beznacajne opise. Koga je uopšte briga kako izgleda Vaš cetvrti zid?! Nego da ne dužimo bez potrebe, kažite, zašto ste me zvali?"

"Vidim da te smisao za humor nije napustio. Stari dobri Šon. Takvog te volim. Takav si nam i potreban."

"Cekajte! Prvo, to što mi izjavljujete ljubav mislim da nije u redu. Ipak su sedamdesete! Sacekajte da dodu dvehiljadite pa ce tad biti prihvatljivije! A drugo, kako to mislite 'potreban sam vam'? Zar ja nisam izašao iz službe?!"

"Pa jesи, ali si zadržao sve druge bitne osobine agenta, cak i pogodnosti. Smatram da to znaci da si uvek na raspolaganju njenom velicanstvu?! Zar ne?"

"Ne..."

"NE?! Kako to misliš 'Ne'?"

"Pa kad sam vam rekao da ne želim više da budem to što jesam, mislio sam da sam bio dovoljno jasan?"

"Zašto si onda zadržao sve privilegije?"

"Vrlo prosto, zato što je lepo biti privilegovan. Izvinite šefe, ali u prethodnih deset godina navikao sam se na izvestan glamur i pogodnosti, pa mi nije lako da se sad odjednom svega toga odrekнем."

"Sram te bilo! I ti si mi neki kraljicin oficir! Bruko! Tebe je taj lagodni život zaista upropastio. Svi su mi govorili da ce se to desiti i da ti ne popuštam previše, ali ja sam se zavaravao misleći da ce ti dobro doci da se nakon svake akcije izduvaš. Ali izgleda da si preterao. Tvoja škotska narav je izgleda pobedila naše britanske principe!"

"Mislite engleske principe?"

"Mislim britanske! I nemoj tu da mi podvaljuješ! Ja sam najpre Britanac, pa onda Englez. A ti... Ti si izgleda prvo Škot, pa onda Britanac."

"Kakav sam takav sam, ali sam ipak najbolji agent."

"To je tacno. Iako nisi ni malo skroman, najbolji jesи. Zbog toga sam te i zvao. Imamo jedan delikatan zadatak i mislio sam da ceš ti to najbolje rešiti. Zato sam želeo da te ponovo angažujem."

"Nešto prefinjeno?"

"Da."

"U inostranstvu?"

"Da."

"U interesu kraljevstva?"

"Da."

"Znao sam, to baš lici na slučaj za mene! A gde je?"

"U Jugoslaviji..."

"U Jugoslaviji?! Pa bio sam tamo pre nekoliko godina, kada sam se

vracao iz Rusije. Umalo život ne izgubih u onom njihovom vozu!“

„Pa šta ceš. Takve su ti Jugoslovenske železnice. Ali to i sam znaš. Dakle pristaješ?“

„Ipak ne.“

„Zašto, pobogu?“

„Ne znam ni sam. Mislim da je krajnje vreme da prestanem s tim!“

„Kako možeš? Koliko ja znam više od šest meseci nikog nisi ubio?!“

„Osam, tacnije. Još od one frke s dijamantima.“

„I kako izdržavaš? Nemaš li potrebu za tim?“

„Za ubijanjem?“

„Da.“

„Ne. Mislim da me je prošla volja. Naubijao sam se dosta za citav život. Pa prethodnih deset godina sam radio to. Covek se jednostavno zasiti.“

„Ti si stvarno lud! A i neodgovoran si! Ostavljaš nas na cedilu sada kada si nam najpotrebniji!“

„U redu, ne dramite! Za šta sam vam to toliko potreban?“

„Kako za šta? U pitanju je ugled i cast Ujedinjenog Kraljevstva!“

„Objasnite mi molim Vas, kako to ugled i cast Ujedinjenog Kraljevstva zavise od neke tamo Jugoslavije, koja je, pored svega, komunisticka zemlja?“

„Nisu oni baš toliko komunisti koliko se cini da jesu! Oni su ti neka mešavina komunizma i kapitalizma i u proteklih desetak godina stekli su ogroman ugled u svetu! Zbog toga i mogu da nanesu veliku štetu našoj zemlji. Ispricacu ti sve, ako mi prethodno obecaš da ceš preuzeti slučaj.“

„Dobro, preuzecu slučaj, ukoliko Vi meni prethodno obecate da nakon ovoga odlazim u penziju, ali odistinsku!“

„To nije sporno, ali da znaš, ako stvarno želiš da se povuceš, izgubiceš sve privilegije, cak i dozvolu za ubijanje!“

„Mislim da cu nekako moci da živim s tim!“

„I nikada više nećeš moci da budeš agent!“

„U zvanicnom pogledu da, ali možda cu ipak moci u nekoj nezvanicnoj produkciji. Znate za onu izreku: Nikad ne reci nikad!“

„U redu. Još ovaj zadatak i završili smo saradnju. Naravno, ukoliko uspe...“

„Kako to mislite ukoliko?! Pa nikada do sad nisam omanuo!“

„Nikad ne reci nikad!“

Zlatibor Stanković

SVE ĆE TO NAROD

POPITI...

Za nekih pola sata zabrujace motor Cekiceve „bube“, golubovi ce se, iako vec naviknuti na to, razleteti svuda duž šetališta i vratiti se tek uvece. Deca iz okolnih zgrada, brojnija od golubova, i glasnija, zauzece njihova mesta, jureci, prvidno besciljno, za loptom, crvenih lica smešeci se prolaznicima, gubeci se svakih sat ili dva u ulazima zgrada, i vracajuci se na ulicu sa ogromnim okrajcima hleba napunjene salamom i paradajzom, razvlaceci ih izmedu sebe, gutajuci parcice vece od svojih usta, uzvikujuci izmedu zalogaja parole detinjstva, uverljivo i iskreno kao da ih nikada nece zaboraviti.

Sada, golubovi još uvek užurbano gutaju ostatke vecera od prethodnog dana, ne mareci za retke prolaznike, proseci samim svojim prisustvom još koju koru vruceg hleba, zaobilazeci jedino prazne stolove kafane „Jelen“. Nema tu niceg za njih, osim Mircetove metle. Malo posle golubova i mnogo pre dece i ostalih prolaznika, bele stolice i stolovi pokriveni plavo - belim stolnjacima, zauzece svoje mesto na šetalištu. Ima Mirce svoj život, pored onog u kafani, i zli jezici slobodno neka govore drugacije, ali sve dok je on glavni kelner ove kafane ispred ulaza i oko njega bice mesta samo za goste, ne za decu i golubove, i uvek ce stolica cekati na gosta, a ne obrnuto. Još nekih pola sata, pomiclja Mirce zatežuci vec zategnute stolnjake, a onda ce toplo, jesenje, subotnje jutro doneti mnogo više od gostiju.

Na najzabacenijem stolu kafane cekaju ga burek, vreo, sjajan od masti, i caša jogurta. Da je došao samo desetak minuta kasnije, ne bi imao vremena da u miru doruckuje. Cuo bi škipu stolice i kroz drveni okvir prozora opazio bata Sreto kako uz uzdah spušta sebe na stolicu, novine na sto, i dovoljno glasno da ga cuju i sa prvog sprata zgrade vikne: „Dobro jutro, Mirce! Ima li te negde?“ Onda ne bi imao kud vec da zamota nepojedeni burek u sivu, od masti providnu hartiju, dovrsi jogurt u gutljaju ili dva, i ljubazno dovikne: „Dobro juto, bata Sreto! Odma` dode!“ Ne smetaju zato Mircetu oni koji produ pored kafane,

provire unutra i uz osmeh doviknu „Mirce, to je trebalo da završiš kuci!“ Samo im užvratiti osmeh, razvlaceći vreli burek ustima i prstima, pogled još jednom baci na sat, onda svud po kafani. U tim trenucima ne smetaju mu cak ni golubovi koji drsko dolaze do samih ulaznih vrata privuceni dobro poznatim mirisom. U zgužvanoj, masnoj kesi uvek ostane ponešto za one najupornije koji citavog dana medu opušćima cigareta traže mrvice hleba. Na masni zalogaj morace ipak da sacekaju kraj njegove smene. Ukoliko kasnije ne dovrši burek, danas ce im to posebno vredeti, jer ce narušenoj svakodnevici žrtvovati citavu njegovu osminu. Jogurt ce popiti do kraja.

„Dobro jutro, druže Voj.“ Skoro pa da je, po navici, izgovorio „bata Sreto“. „Malo poranili ovog jutra?“

„Lepo vreme, pa reko' da protegnem noge malo ranije, da se vidim s Ijudima, procitam novine... imaš novine?“

„Nemam, al` sad ce bata Sreta, a on se subotom ne odvaja od njih.“

„Dobro, dobro... Daj kafu i kiselu.“

„Odmah“, odgovori Mirce i pre nego što je ovaj završio recenicu.

Zna Mirce da nema svrhe pomenuti rezultate prve lige, ili predstojeću utakmicu lokalnog kluba, niti grgeca kapitalca što je nekoliko dana ranije izvukao na jezeru, a pecaroši u gradu još pominjali. Voj Milenkovic uvek se sam raspita o onom što ga zanima. A zanima ga malo toga, bar kada ga pitate. Mnogo više kada se sam raspituje.

Vrela voda za kafu vec je, naravno, spremna, a kafa ce pokuljati iz žute džezve u istom trenutku u kojem i vreme iz sata na zidu.

Malo prokljinjuci, malo psujuci, zauzet pranjem džezve, Mirce jedva cujno otpozdravlja: „Dobro jutro, bata Sreto! Odma` dode!“

„Gde si, Mirce? Šta mi tu od ranog jutra beciš oci?“, doceka ga nepun minut kasnije Sretin dubok glas.

„Ma iskipe mi kafa dok sam menjao sat... mislim, bateriju na satu. Al` evo nova, još bolja“, rece spuštajuci šoljicu lakim, odmerenim pokretom na sto ispred Voj, zalivši je gustom kafom. Caša kisele vode bila je na stolu gotovo u istom trenutku. „Za vas, bata Sreto? Isto?“

„Isto, i još po jednu malu za mene i Voju. Al` onu što je cuvaš k` o zmice noge. Može?“

„Može, može! Odma` dode!“

I došla bi odma`, al` voli Mirce da saceku koji minut pre nego što je iznese na sto. Pa ne dobija se najbolja ljuta tek tako, u suprotnom i ne bi bila najbolja. Zna to i bata Sreta, pa mu ne smeta da saceka koji minut i da je onda bar polovinu sruci u grlo, podižuci cašicu sa ostatkom umesto svojevrsnog aplauza upucenog Mircetu.

Uobicajeno vreme njihovog rituala jos nije isteklo, i sa casicama na posluzavniku, stojeci u stavu mirno pored dzezve sa kafom, iscekujuci aplauz, Mirce prepusta ulicu glasovima dvojice gostiju.

„Cuo sam, Sreto, is` o si juce u vocnjak? Rodilo?”

„Fala Bogu! Bolje nego prosle.”

„Pecas, ili slabo?”

„Slabo, slabo, ne stize se.”

„Pa sta ima tol` ko da se stize, Sreto? Sto si onda is'o u penziju?”, prvi put uz osmeh upita Voja.

„Pa cesto idem u selo, vise sam tamo nego ovde, a tamo ti uvek imas posla. Znas i sam, tamo si poras` o.”

Voja otpi gutljaj kafe i kisele.

„Dobra kafa, Mirce. To ti je, moramo da te zenimo!”, rece skoro uzvikujuci, udarivsi Mirceta po ledima tako da je ovaj samo cudom sasuo i drugu kafu bez prosipanja. „Kol` ko ti bese imas? Stariji si ti od onog mog?”

„Jesam, jesam, druze Vojko, i to sest, sedam godina.”

„Pa sta cekas vise?”, rece Voja jos glasnije.

„Pa eto, jos malo da se skucim, pa onda... necu da zurim.”

„More, vreme ti je. Samo, ti bi jos malo da momkujes, je l` da?”

Voja zali svoje poslednje reci gustom kafom, a Mirce bez da odgovara klimnu glavom i sa posluzavnikom pod rukom ude u kafanu. Znao je da drugu Voji ne bi rekao nista sto mu desetak puta vec nije rekao, jos bolje je znao da se poslovicna radoznalost druga Voje zavrsavala uvek na istom mestu. Dovoljan dokaz za to mu je poluglasno „zivelii” koje je cuo iz sebe, dovoljno i kao nagrada. Za svakog glavnog kelnera najveca je nagrada redovna musterija, a kad su pride to ljudi poput bata Srete i druga Voje, kud ce bolje. Istoriju svakog grada mozda beleze ljudi poput njega, ali je stvaraju ljudi poput njih dvojice. Oni sa prezimenom, zaslugama, vezama, vaznim prijateljima,... Oni koje vreme prepoznaje kao svoje, oni sebe medusobno kao prijatelje, dok ih ostali znaju kao svoje savremenike. Nije bio siguran koliko daleko u proslost doseze prijateljstvo ove dvojice, u gradu je tek petnaestak godina. Do rata sigurno, a mozda i dalje. Po onome sto je cuo od redovnih gostiju, jer samo pricama takvih moze da se veruje, bice da je ovo drugo.

„Kako ti je Mira? Slabo je vidam od svadbe? Kakva vam je snajka?”

„Dobro je Mira, dobro i snajka, dolazi cesto, pomaze po kuci, znas da je Mira slaba sa zdravljem.”

„Ma znam. Bitno da se drzi”, prosapta Sreta otpivsi gutljaj ljute.

Ucini to i Voja, cini se, oznacivši tako kraj jednog dela razgovora.

„Danas ti dolazi Milan iz Beograda?“

„Dolazi, dolazi... Trebalо bi da stigne svaki cas. Malo da se odmori dete od one gužve. Ne secam se da sam ti rek` o da dolazi?“

„Ne znam, al` sigurno jesи. Mira jedva ceka da ga vidi. Svima prica- isti Sreta!“

„Lici stvarno, al` ne valja da bude isti. Za njega ne valja, a ja ne bi voleo.“

„Ni ja ne bi voleo, Sreto. Ne bi valjalo“, rece Voja i ispi svoju ljutu kao cašu vode, pogleda uprtog u neku narocitu kocku na kolovozu ispred trotoara kojim su prolazili sve redi golubovi. Vratio je pogled na sto tek onda kada je osetio Sretin na svom licu.

„Jesi me zato zvao, Vojo?“

„Zašto?“

„Da ispravljamo „krive Drine“, Vojo. Kad smo poceli to da radimo?“

„Ja znam samo za jednu Drinu, Sreto, a ona da se ispravi izgleda ne može?“

„Šta da ispravljam sad kad me stigla šezdeset i neka?“

„Nikad nije kasno. Nit` je nešto komplikovano.“

„Ko što ti rek` o-za mene je vec kasno, dete gledam da pomognem, a on neka radi šta hoce i gde hoce.“

„A šta bi on hteo da radi? Gde bi hteo da radi? Kaži mi, možda mogu da pomognem?“

„Pa, Vojo, bre, nije ovo pijac, da se pogadamo, nego kafana. Ovde se pije“, skoro užviknu Sreta uz osmeh, podrugljivo, dovoljno glasno da se i Mirce iza šanka osmehne. Ako ovo nije probudilo namrgodenu usedelicu što živi odmah iznad kafane, pomislio je, nece ništa. Za decu je još rano, ali ne zadugo. Vec cuje neke od njih kako se dovikuju preko terasa. Još samo malo pa ce i onaj slobodni deo ulice, na kojem nema parkiranih automobila, biti zauzet, a ulica ce morati da saceka vece i vedro nebo da se pretvoriti u šetalište. Tada ce u kafanu doci neki drugi ljudi, gosti kojima je manje bitna kafa, bitnija rakija, a cak ni nju ne biraju. Njega to ne zanima. U kafani radi od dana kada je otvorena, i njegovo pravo je da bira smene, a one u subotu i nedelju ujutru ne bi nikome prepustio. Svakodnevica malog grada pretace se u njegovu istoriju u malim delovima, u cašicama, ne u flašama i kriglama, u casovima kada je svejedno s kim se, i šta piye.

„Šta ti, u stvari, imaš protiv partije? Ko ti tol` ko smeta? Mirko, Laza...“

„Ma kakav, bre, Mirko, kakav Laza! Bez partije sam stek` o sve

što imam, nit` sam nekom dužan, nit` mi neko dužan...“

„Svi smo dužni ponešto , Sreto“, po prvi put povisi glas Voja, istovremeno razgledavši okolinu, uocivši samo klinca na kraju ulice kako nespretno žonglira loptu, i majku koja ga sa terase opominje da nije završio dorucak. Hotel preko puta kafane nije ga se ticao, cak i u jeku sezone bio je poluprazan, a orkestar koji je povremeno svirao na njegovojo velikoj, beloj terasi skupio bi za jedno vece više gostiju nego hotel za celu sezonus.

„Nekom nešto sigurno jesam dužan, al` partiji sigurno nisam ništa, još manje moj sin.“

„Pa vidiš, u partiji misle drugacije.“

„I šta onda? Ja cu da se odužim kad mi stavite sliku u knjižicu? Ili vam treba neko parce zemlje, ili neki lokal?“

„Koji, bre, mi, Sreto? Kol` ko se mi ono beše znamo? Pet, deset, dvaes` ... kol` ko godina?“

„Izgleda nedovoljno, Voj.“

„Može još po jedna?“, upita Mirce s vrata kafane.

„Ne, fala, Mirce. Samo po jedna, za dobro jutro.“

„A, pa da se nazdravi, bata Sreto!“, nastavi Mirce uz primetan osmeh. „Eno ga ide Milance, a dugo ga nije bilo, bar ne kod mene.“

Kao po zapovesti kelnera, gosti kafane okrenuše glave u istom smeru. Jedan, široko se osmehnuvši, ustajuci sa stolice, drugi otpivši gutljaj kafe. Mirce je vec bio za šankom. Najveca radost za svakog kelnera su trenuci poput ovih, trenuci iskrene radosti, a nema takvih mnogo, razmišlja Mirce. Oni koje podgurkuje loše vino i slaba rakija su cešci.

„Pa dobro, bre, sinko, treba li da prode cela godina pa da te vidim!“, uzvikuje Sreta i snažno grli sina. I drugi gost je ispravljen pored stola.

„Došlo dete da vidi svoj kraj“, dobacuje Spasa, povremeni subotnji gost kafane i uz osmeh dovikuje ženi na terasi iznad kafane: „Verce, nemoj mnogo da se izvijaš, da ne padneš“.

Mala grupa ispred kafane docekuje to smehom.

„Da znaš da sam mislio da cu da te vidim umornijeg, ali dobro izgledaš, sine“, govori Sreta i kroz zube zadržava i cedi suze.

„I tamo isto k'o ovde, radi se, cale, ni više, ni manje“, kaže mladic i ispravlja se pored oca kao da želi da ga ovaj vidi što veceg i važnijeg, a onda se okreće ka Voji i širi ruke.

„Pa gde si bre, Milance!“, u zagrljaju odgovara Voja. „Pa gde si da obideš starce? Dosadno nam ovde... kuca, caršija, kafana, opet kuca,...“

„Pa i nije vam lose da vam kazem. Kako si ti, Mirce?“

„Dobro, Milance“, odgovara i pruza ruku. Tesko se moze dalje i bolje od toga da te neko ko u kafanu retko svraca oslovi po imenu. Retko jedan kelner moze dalje i bolje od toga. „Nego, `ajde da nazdravimo“, kaze jos glasnije Mirce i elegantno upire rukom u posluzavnik na stolu. „Na moj racun!“ Jos rede je ponosan na uniformu koja po nekom nepisanom pravilu, bez obzira na broj pranja, zaudara na vino i cigarete. Zamor dece osvaja ulicu. Neka od njih krupnim zalogajima dovrsavaju svoj dorucak. Cekiceva buba se oglasava nesto kasnije nego inace. Stari Cekic sve kasnije krece u ribolov.

„Cekic i dalje peca?“, kaze veselo Milan.

„Peca, al` sta, to samo on zna!“, docekuje Mirce.

„Ma, batali Cekica, i da krenemo kuci. Sigurno si gladan?“, grleci sina izgovara Sreta.

„Onako, i nisam bas, ali da krenemo. Dok se raspakujem i odem u crkvu brzo ce da prode vreme i eto ih gosti. Ti, kume, i tvoji, dodite ranije, da proslavimo svetog Luku kako valja..“

„Bas pricam Sreti da kuma Mira opet nije dobro. Ako bude bolje, eto i nas. Ako ne, vidimo se sutra, prekosutra“, odgovori Voja, spustajuci pogled, opipavajuci sako.

„Rek` o sam - na moj racun“, zaustavi ga Mirce.

„Ako si rek` o...“

„Pozdravi kumu od mene, i Urosa, a i snajku, pa da se vidimo sutra, prekosutra.“

„Obavezno, Milance! U zdravlje, Sreto.“

Sreta ga pozdravlja rukom, i zagrlivsi sina krece ka centru grada. Voja u suprotnom smeru. Spasa narucuje jednu ljutu, al` od one koju su malopre pili. Mirce ga i ne slusa. Kupi casice i solje sa stola i stavlja ih na posluzavnik. Jutro je na izmaku, bar onaj deo koji pripada njemu i golubovima. Sada je samo pitanje minuta kada ce lopta zavrstiti u basti kafane, a mali, zajapuren klinac utrcati u nju i zatraziti casu vode. Pre toga, njega ocekue ostatak cetvrtine, ali bez jogurta. Dovrsice je uz casu kisele. Ne smeta mu to. Odavno je prihvatio da se i za njegovu malu ulogu u sluzbi istorije grada ponesto mora zrtvovati.

Dejan Stojiljković

ZASLEPLJEN SUNCEM

*And Grandma's got an Uzi and it weighs a ton
Johnny Law got her on the run
Another Broken bottle and the damage done
We've all been blinded by the sun...
blinded by the sun.*
EVERLAST - "Blinded by the sun"

Upoznao sam devojku u Zapadnoj Virdžiniji. Rekla je da se zove Alabama. I da je ostavila verenika negde dole, u Atlanti.

Dah joj je bio sladak poput sveže krvi, a o i su joj imale boju badema. Rekla mi je da je rak u horoskopu dok je, gledaju i u retrovizor, doterivala šminku na svojim vampirskim usnama. Bila je na putu za Nju Jork Siti, tamo ju je eka posao striptizete. Uvija e svoje ma kasto telo oko metalne šipke dok joj rednekovi trpaju dolare u tange i balave nad limenkom "Bada". Sanja e o Brodveju, o tirkiznim svetlima pozornice koju je kao klinka videla na TV-u, i žive e za tu laž, jer ona je sve što istinski poseduje, baš kao u onoj staroj pesmi Gugu Dolsa. Gleda e sebe u ogledalu kako stari, kako joj suze rasta u kurvinsku šminku i kako nikog nema da je odveze ku i nakon posla.

Odseli smo u jeftinom hotelu na periferiji Parkersburga. Htela je da vodimo ljubav ali sam je odbio. Glumila je da je sve to u redu. Govorila mi je da me razume. Nisam mogao to da podnesem... Ne volim kada neko bilo šta radi iz sažaljenja. Uzeo sam eki iz kutije sa alatom koju sam držao u gepeku. Nežno sam je uspavao.

Nisam joj gledao u o i dok je umirala.

Bio sam zaslepljen suncem.

Pokupio sam autostopera u Ouk Hilu. Žilavi Kana anin ogromnih šaka. Nosio je jednu od onih kariranih košulja, poput veselih bra ana u reklami za gotova jela iz konzerve. Rekao mi je da se zove Tom i da ima

kucicu negde gore, iznad Južnog Carlstona. Priznao mi je da je odležao cetiri godine zbog ubistva.

"Krv je vrela i lako potece...", govorio je, žvacuci duvan. "...a kajanje je za slabice."

Nije ni pisnuo kad sam mu prerezao grlo.

Nisam ga gledao u oci.

Bio sam zaslepljen suncem.

Ušao sam u benzinsku pumpu negde nadomak Plezenta Valija. Starac za pultom jedva da je stigao da podigne pogled sa novina na kojima je bio krupan naslov "BARAK OBAMA POBE UJE". Neki džez slivao se sa raspalog zvucnika starog radija i u njemu sam prepoznao genijalnu prefinjenost Carlsa Mingusa. Stisnuo sam oroz skracene sacmare i krv je poprskala pano na kome je pisalo Montani semper liberi*. Uzeo sam paklo Marlboro i dve zemicke. U kasi sam našao nešto keša.

Nisam izbrojao novac.

Bio sam zaslepljen suncem.

Upoznao sam davola i platio mi je pice. Sedeli smo za šankom šljakerskog bara u Blufildu. Pitao sam ga koliko je vrelo dole, u paklu. Nacerio se i za trenuaek zalicio na Toma Vejtsa koji narucuje dva viskija, jedan za klavir, drugi za sebe.

"Pakla nema, decko...", glas mu je bio ravan poput autostrade.

"Zato nastavi da ubijaš."

"Zašto?", upitao sam ga iako sam unapred znao odgovor.

"Zato što je to ono što najbolje znaš da radiš."

Potapšao me je po ramenu i zamislio se na tren.

"Uostalom...", rekao je i pripalio svoj Laki Strajk. "U svetu kao što je ovaj... Da li iko to uopšte primecuje?"

Zamolio me je da ga odbacim do Carlstona jer su tamo neke duše na sniženju. Usput sam mu pricao o krvi vreloj poput ženskih bedara, o cekicu kako pada na glavu usnule devojke, o oštrotici noža koja klizi po mekoj koži nagriženoj znojem...

Slušao me je dugو. Nije rekao ni rec. Samo se prekrstio i izašao iz auta.

Cini mi se da je prošaputao molitvu.

Ali više nije važno, jer šteta je pocinjena...

Bio sam zaslepljen Suncem.

Negde u sred nedodije, zastao sam kraj puta da oslušnem pesmu umiruceg sveta. Na radiju su se cule najnovije vesti. Kakofonija glasova ispunila je mrtvu tišinu pustinje. Neko je govorio o tome kako

*Zvanicni moto savezne države Zapadne Virdžinije

Bagdadske ulice gore i kako nema sigurnog mesta u predgradu Moskve. Drugi su pricali o ljudima koji u Srbiji umiru od gladi i kiselim kišama nad Cernobilom. Treci su mrmljali o bombi u Londonskom metrou i rasecenom srcu Amazona koje je krvari zeleno...

Pomerio sam skalu na radiju i našao stanicu sa gospel napevima.

Dodao sam na jacini i do mene su doplovili taktovi pesme o svecima koji marširaju.

Kresnuo sam motor auta i krenuo dalje.

Bože, imaj milosti za ovo malo duše, za sve stvari koje sam ucinio, i za sve one koje još nisam. Mojim venama tece vrela krv koja ima ukus soka od zove, dacu ti da je probaš kad za to dode vreme.

Ali ne zaboravi...

Ja nisam jedini.

Nisam jedini.

Izgubio sam razum jer bio sam zaslepljen suncem.

Zaslepljen suncem.

A koji je njihov izgovor?

Ceo svet se raspada, zemlja gori i moje tvrdo srce u grudima je kao jabuka koja nikako da istruli. Prekršen poput obecanja, nestvaran poput sna, pratim duge bele linije, i pevam istu staru pesmu Džonija Keša... o coveku koga je ubio u Rinu, o sacmari uperenoj u celo, o Hemingvejevoj poslednjoj misli, o tome kako svi uvek završimo na istom mestu. Negde izmedu Fermona i bezimene selendre u nekoj nedodiji, u olupanom kamionetu koji miriše na dizel i pokošenu travu.

Predamnom su hiljade kilometara autoputa, bele pruge koje se protežu u beskraj, pešcani demoni u mom retrovizoru mašu i želes recan put, duhovi umrlih plešu nad vrelim asfaltom autoputa, njihove mrtve oci videle su kraj sveta.

Ko zna šta je tamo iza horizonta

Ko zna kuda me put vodi.

Nije mi važno, jer ne mogu da vidim... samo vozim dalje i dalje...

Zaslepljen suncem.

Aleksandar Nikolić Coa

SVETIRANDJEL

- Dobro da si pošo sa mnom da me Jelena ne pokupi na jelašni ki most.
- A?
- Pa znaš ona što kao mrtva sto godina, pa stopira tipove koji sami idu ovim putem tamo gde se skrene za Jelašnicu.
- I?
- I jebem li ga. Nadam se da im ga izblajva, al pošto nisam siguran zvao sam tebe da po eš sa mnom da se ne smaram sam do Pi kojevac gde treba da pokupim ovi od slavu. A u povratku joj ne bih savetovao da nam se teleportuje u auto da je ne siluju, pa nek je utvara kolko o e.
- Jel znaš da do eš do tamo?
- Hm... relativno.
- Kako, bre, relativno?
- Izvini, ali meni objašnjenje „kad u eš u selo, ide sranje put, zna i rupa do rupu. E, a kad se put malo popravi ideš pravo dok ne nai eš na kanal koji se iskopao za cevku i odma posle toga skreneš levo po neasfaliran put i opet samo pravo“ ne zvu i baš najsigurnije.
- Ao... onda da znaš da je bolje što si me zvao. Ovaj put je jeziv i ovako, a kamoli ako promašiš cevku i skreneš u neki šanac gde gmižu zombiji s mašinke koji su nastali jer je...
- Daj, zajebi, jer mi se ina da postane još gluplje.
- Verovatno. A ako tamo nisu zombiji nego mutirane debele žene koje...
- Aman, bre!
- Dobro, bre, koj ti je avo! Samo o u malo da razvedrim atmosferu. Idemo kroz ovu vukojebinu po mrkli mrak, još mi nešto reži tu na zvu nici.
- Jebi ga, povadio sam sve diskove kad sam terao auto u perionicu. Ostao samo Tricky unutra.
- Pazi, ide ti opet neki auto otuda.
- ekač. Bolje ja da se sklonim u stranu. I ovaj garant ide od slavu, pitanje je dal vidi nešto i dal ima refleksi.

-
- Ladno opet žena vozi!
  - Pa normalno. Ono, za šta drugo da je vu eš na slavu? Sigurno ne da te celo ve e gazi pod astal i gleda u fazonu „Jeba u ti kevu kad do emo ku i“. Nego evo, ovo deluje ko kanal za cevku zna i da bi trebali da skrenemo...ooooovde.
  - Jebo te - ovo izgleda ko put za Mordor.
  - Mordor-nemordor to mu je. Ako samo još dublje zakasamo u šumu - rikverc.

Dao sam gas. Folcvagen se malo mu io uz brdo da bismo ubrzalo ugledali svetla ku a i krdo automobila parkiranih na livadi. Uglavili smo folcvagena pored neke plevnje i ušli u ku u iz koje je treštala neka naftalinska muzika. Moj Kopilot se pravio kulturan i pitao Doma ina koji se odmah stvorio pored ulaza:

- Jel da se izuvamo?
- Ma taman posla, deco, ajde ulazite ovamo kod drugari.
- E pa, prvo vama sre na slava.
- Fala, fala. Ajte po mene.

Pošli smo za njim i skrenuli kod zamrziva a desno u omanju sobu. U prostoriji pored bilo je glavno veselje dok su u ovoj „ispostavi“ bile samo etiri osobe a od toga su nam tri bile dobro poznate njuške zbog kojih smo uopšte i bili ovde. Sa plave „Aiwe“ cepao je Ip e Ahmedovski ili tako neko udo, ve nadja avano žagor pijanih budala koje su sedele oko ogromnog stola i viljuškama k'o harpunima nabadale žrtvovano prase. Kopilot i ja smo se pozdravili sa svima i uglavili se na elu stola. Nije prošlo ni dva minuta, a pojavila se Doma ica.

- Dec, a el da kre emo od predjelo?
- A ne, mi smo samo došli njih da...
- Ma nemoj me nervirate, sa u ja to sve. A šta e pijete?

Kopilot i ja smo se pogledali i kanonski odgovorili:

- Rakijicu prvo.
- A za posle emo da vidimo - dodao sam.

Predjelo i pi e donela je Snajka. Dohvatili smo se i mi harpuna, pa raspalili po bespomo noj salami, eksirali po šljivu i stidljivo potražili pivo... „ako može“. A naravno da je moglo. Kad je slava-sve može. Taman smo ga nišanili u ašu, kada se oglasio onaj etvrti koga prvi put vidim. Stranac je imao negde oko etrdeset godina, kratku, ve prosedu kosu i crno-belu kariranu košulju na sebi. Gledao je mutno u sto ispred sebe dok nije krenuo predava kim tonom:

- Jel znate, deco, šta je potrebno za uspeh? Rad, rad i samo rad. Evo, poglete mene. Sve ovo što sam stvorio, stvorio sam s ova deset prsta i s celodnevne fizikalije. Vama e ve da bude lakše, verujte mi. Sprema se

bolje vreme. Nece se vi mucite ko mi.

- More ne bi reko, prijatelju - prekinula ga je poznata pijana njuška koja je sedela s njegove desne strane - jedni otisli, sad dodoše ovi kobajagi bolji, al sve to ista govna. Sad ne možeš da nadeš poso i da oceš.

- Eh, nemoj tako, sine. Mislim, svi ste mi vi prijatelji, bre, ej... što bi vas lagao. Nego lenji ste si, to je muka...

- Ma nemoj! - uporan je bio omladinac s desne strane - A kako si ti to poceo da zarađuješ? Došo si u firmu i reko „ej, ja ocu da radim“ i oni rekli „važi, sine, nema problema, od sutra imaš dobru platu“?

- Ne baš. Prvo me cale zaposlio u njegovu firmu, pa sam onda...

- Eto vidiš! I tад je trebala veza. E pa ništa se nije promenilo na bolje, nego na gore. Sad džabe potežeš i ujke i jetrve i zaove. Nisu više dosta veze, sad trebaju i pare uz to. Evo ja bih odma htio da radim nešto i da olakšam mojima, samo kad bi znao da neko hoće da me zaposli.

- Evo, ja cu da te zaposlim - ko iz topa je uzvratio Stranac i uživao u novonastalom muku koji se može uporediti sa onim londonskim kad je Dule Savic zabio gol Arsenalu. Trajao je omanju vecnost dok ga nije prekinulo jedno kratko potvrdno:

- Ajde!

- Nema problema. Sutra dodeš kod mene u kancelariju pa cemo da vidimo nešto.

- Mani me ti od sutra. Da li ti možeš sad da mi obecaš neki poso?

- Ma sve bre može, prijatelju, bre. Kaži samo šta bi teo da radiš.

- Pa ko vozac, recimo.

- Rešeno. Evo kljucevi, bre, odma ima da voziš ako rešiš - mašio se rukom za džep i kopao po njemu dok nije izvukao kljuc na kome su landarala cetiri metalna kruga. - A za pare cemo da se dogovorimo na tamo.

- Jel vidiš da pare ne dolaze odma? To pokušavam sve vreme da ti kažem.

- A jel ti pare trebaju?

- Pa normalno da mi trebaju! Trebaju svima!

- Evo, koliko ti treba da bi bio srecan? - opet se mašio za džep, ali je ovoga puta izvukao kožni novcanik iz koga je krenuo da vadi novcanice od sto eura i da ih skoncentrisano reda po stolu tako da nije video svog potencijalnog radnika kako baca tek napravljeni špricer o zid i iznervirano ustaje da bi mu glasno stavio do znanja:

- Onoliko koliko mogu da zaradim, a ne koliko ti možeš da mi daš!

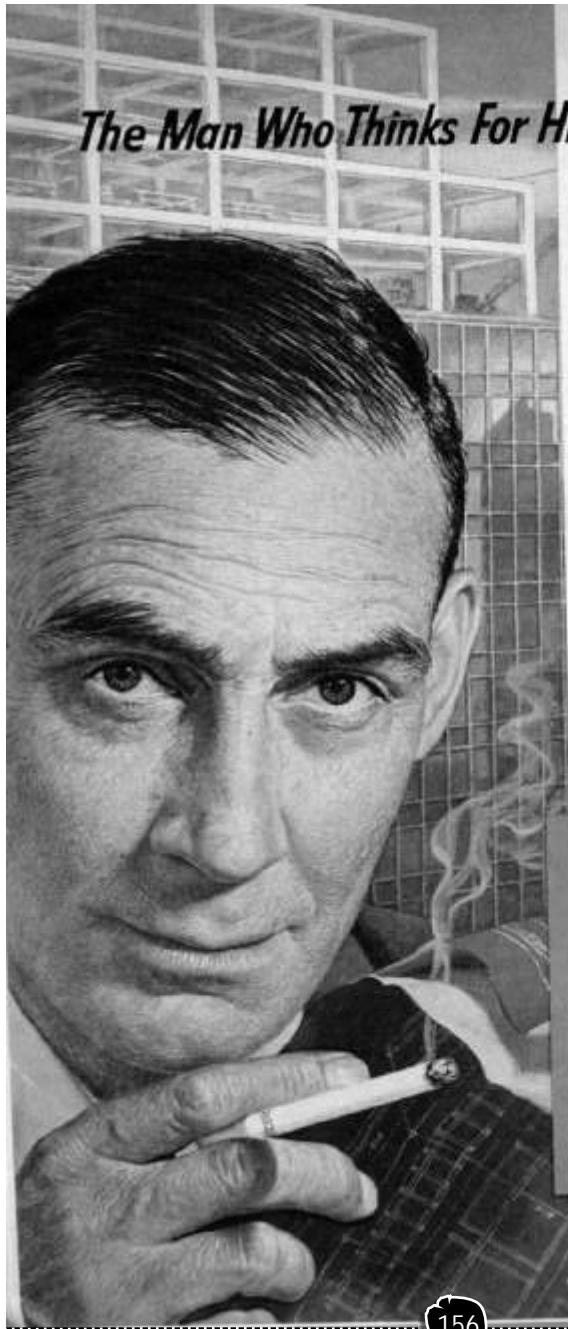
Potom je žurno izašao napolje, a svi mi, sem Stranca, za njim. Trebalо nam je neko vreme da smirimo rizlingom potpaljenje emocije.

Ispostavilo se da je lek bio u predlogu „daj da sobujemo još po komad, pa da idemo“. Vratili smo se u sobu. Stranca nije bilo. Neko nam je rekao da se izvrnuo u kadu u kupatilu i zaspao. Razgovor se nastavio do kasno u noć, a „po komad“ u „još po litar“. Sledi egzaga se se am je da sam se probudio u folcvagenu, i dalje parkiranim pored plevnje, u nepravilnom, izlomljenom položaju sa menjačem u leđima na kome bi mi pozavidela i rumunska gimnastičarka. Kopilot je na zadnjem sedištu suptilno hrkao na devet stepeni rihterove skale. Ispod brzinometra sat je pokazivao 06:39. Izašao sam u prohladno i maglovito jutro. Ostatak društva bio je rasut u dvorištu, skoro svi u senu, dok je jedan ležao u traktorskoj prikolici prekriven slojem rose. Probudio sam ih i potrpao u auto. Otišli smo bez pozdrava, vrlo brzo ostavljajući i tablu Pi kojevca iza sebe.

Šta biva kad se sveci mamurni probude posle svoje slave na upovra anom oblaku sa glavom veli ine autobusa? Verovatno odu do svetog Petra na burek i jogurt, pa onda skoknu do Boga na po kafu da se restartuju. Mi ostali utke nastavljamo život sa crnim rupama u glavi umesto sino nih novih poslova i prijateljstava. Niko se ni eg ne se a. Ne se am se ni ja. Sve je ostalo isto, bar do slede e slave...

The Man Who Thinks For Himself Knows...

ONLY
VICEROY HAS
A THINKING MAN'S
FILTER...
A SMOKING MAN'S
TASTE!

This man thinks for himself. Knows the difference between fact and fancy. Trusts judgment, not opinion.

Such a man usually smokes VICEROY. His reason? Best in the world. He knows for a fact that only VICEROY has *a thinking man's filter and a smoking man's taste.*

Familiar pack or
crush-proof box.
© 1958, Brown & Williamson Tobacco Corp.